

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
«ΑΙΓΙΑΛΟΣ ΠΑΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΔΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ»

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΣ ΑΛΕΞΙΟΣ

ΑΜ: 0812Μ019

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΣΤΕΛΛΑ ΚΥΒΕΛΟΥ.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2014

*«Τη γη δεν την κληρονομήσαμε από τους προγόνους μας,
αλλά τη δανειστήκαμε από τους απογόνους μας»*

Ινδιάνικο ρητό

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ανάπτυξη του αιγιαλού και της παραλίας με γνώμονα την αειφορία είναι ο μόνος τρόπος αποτελεσματικής διαχείρισης των αντικρουόμενων χρήσεων γης. Ωστόσο, η ελληνική νομοθεσία ακόμα δεν φαίνεται να έχει προσαρμοστεί σ' αυτό το μοντέλο διαχείρισης. Για να μπορεί να εφαρμοστεί η αειφόρος ανάπτυξη στον αιγιαλό και στην παραλία η νομοθεσία θα πρέπει να ορίζει ποιο είναι το εύρος των ζωνών που θεωρούνται προστατευόμενες και ενδεχομένως κοινόχρηστες, ποιοι οι περιορισμοί στις χρήσεις γης γύρω από τις ζώνες αυτές, ποια τα μέτρα που αφορούν την προστασία από τη διάβρωση των ακτών και τις προσχώσεις και το εύρος της παράκτιας ζώνης μέσα στην οποία οποιαδήποτε έργο ή δραστηριότητα μπορεί να έχει επίπτωση σε προστατευόμενες περιοχές. Επίσης, προτείνεται η δημιουργία φορέα που θα έχει την ευθύνη της διαχείρισης των παράκτιων ζωνών. Παράλληλα, δημιουργείται πλέον η ανάγκη για εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, για τον καθορισμό γενικών προδιαγραφών και περιορισμών ανά κατηγορία έργων ή δραστηριοτήτων, ειδικότερα σε ότι αφορά τις παράκτιες ζώνες, καθώς και για τον προσδιορισμό της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, το είδος των πληροφοριών που απαιτούνται από το Ευρωπαϊκό και το Διεθνές πλαίσιο, τη σχέση του φορέα διαχείρισης με άλλους φορείς και τη σχέση της εφαρμοζόμενης παράκτιας πολιτικής με τη χωροταξική πολιτική. Για την ασφαλή γενίκευση των συμπερασμάτων πραγματοποιήθηκε SWOT ανάλυση στο Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης στο Νομό Ηλείας στην Περιφέρεια Κυπαρισσίας, με τη μεθοδολογία NEXUS.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κεφάλαιο 1: Αειφόρος ανάπτυξη - Ευρωπαϊκή Ένωση και Ελλάδα.....σελ.5	
Εισαγωγή.....σελ.5	
1.1 Βασικές έννοιες της αειφορίας.....σελ.6	
1.2 Ιστορική αναδρομή.....σελ.7	
1.3 Σημείο αναφοράς και εξελίξεις στη μελέτη της αειφόρου ανάπτυξης στην Ευρώπη.....σελ.7	
1.4 Περιβάλλον και ανάπτυξη στην Ελλάδα.....σελ.16	
 Κεφάλαιο 2: Η σημασία της διαχείρισης και προστασίας του παράκτιου χώρου – Αιγιαλός και παραλία.....σελ.19	
2.1 Ορισμοί σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.....σελ.20	
2.2 Ανάλυση μορφολογικής οριοθέτησηςσελ.22	
2.3 Η διαχείριση του αιγιαλού και της παραλίας στην Ελλάδα.....σελ.24	
2.3.1 Αναφορά στην Αρχαία Ελλάδα.....σελ.26	
2.4 Η σημασία της διαχείρισης της παράκτιας ζώνης.....σελ.28	
2.4.1 Κανονισμός και προώθηση ενός Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου για την προστασία των ακτών της Μεσογείου (ObseMedi).....σελ.30	
 Κεφάλαιο 3: Αειφόρος ανάπτυξη στον αιγιαλό και την παραλία.....σελ.34	
3.1 Περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη δραστηριοτήτων στον παράκτιο και στο θαλάσσιο χώρο.....σελ.34	
3.1.1 Το πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για ορθολογική και βιώσιμη ανάπτυξη στους τομείς που συνδέονται με το θαλάσσιο περιβάλλον – Διακήρυξη της Λεμεσού για “Γαλάζια Ανάπτυξη”.....σελ.36	
3.2 Βιώσιμη αξιοποίηση αιγιαλού – παραλίας.....σελ.40	
3.3 Αναγκαιότητα για θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και διαχείριση των παράκτιων ζωνών που περιβάλλουν τον αιγιαλό και την παραλία.....σελ.42	
3.3.1 Θέσπιση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενός πλαισίου θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού για τη διαχείριση των παράκτιων ζωνών που περιβάλλουν τον αιγιαλό και την παραλία.....σελ.45	

3.4 Η θέση των κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού για διαχείριση των παράκτιων ζωνών που περιβάλλουν τον αιγιαλό και την παραλία.....σελ.49

3.5 Στόχοι των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και των στρατηγικών για τη βιώσιμη ανάπτυξη των παράκτιων ζωνών που περιβάλλουν τον αιγιαλό και την παραλία.....σελ.51

Κεφάλαιο 4: Κριτήρια περιβαλλοντικής ποιότητας στην οικιστική ανάπτυξη – Πως μπορεί να γίνει η ανάπτυξη αυτή στην Ελλάδα.....σελ.54

4.1 Γενικό πλαίσιο.....σελ.55

4.2 Κριτήρια περιβαλλοντικής ποιότητας και περιορισμοί – Προτάσεις και συμπεράσματα.....σελ.56

4.3 Τρόποι οικιστικής ανάπτυξης για την Ελλάδα.....σελ.58

3

5.1 Σχετική νομοθεσία.....σελ.69

5.2 Εργαλεία χωροταξικού σχεδιασμού.....σελ.73

Κεφάλαιο 6: Μελέτη Περίπτωσης: Σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος - Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης στο Νομό Ηλείας στην Περιφέρεια Κυπαρισσίας.....σελ.73

SWOT Ανάλυση: Δυνάμεις, Αδυναμίες – Ευκαιρίες και Απειλές.....σελ.73

NEXUS MODEL.....σελ.79

Κεφάλαιο 7: Βασικά Συμπεράσματα.....σελ.81

7.1 Συμπεράσματα και προτάσεις για τον Ελληνικό αιγιαλό.....σελ.18

7.1.1 Οι προτάσεις και οι δράσεις της WWF HELLAS για την Ελλάδα.....σελ.4

7.2 Ανακεφαλαίωση Ευρωπαϊκού και Διεθνούς πλαισίου.....σελ.84

7.2.1 Αναφορά στην Βαρκελώνη για την παραλία της Μπαρτσελονέτα.....σελ.86

ΠΗΓΕΣ.....σελ.88

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....σελ.93

Κεφάλαιο 1: Αειφόρος ανάπτυξη - Ευρωπαϊκή Ένωση και Ελλάδα

Εισαγωγή

Σύμφωνα με τον κλασικό ορισμό, αειφόρος ανάπτυξη είναι η ανάπτυξη, η οποία καλύπτει τις ανάγκες της σημερινής γενιάς των πολιτών και δεν θέτει σε κίνδυνο τη δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες. Με άλλα λόγια η αειφόρος ανάπτυξη μεριμνά ώστε η σημερινή μεγέθυνση να μην υπονομεύει τις δυνατότητες μεγέθυνσης των μελλοντικών γενεών, εφόσον εγγυάται την ορθολογική βιωσιμότητά του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων. Η αειφόρος ανάπτυξη έχει επομένως τρεις συνιστώσες, την οικονομική, την κοινωνική και την περιβαλλοντική, που απαιτούν ισόρροπη πολιτική συνεκτίμηση.¹ Είναι πλέον κοινώς αποδεκτό ότι δημιουργώντας ένα σύστημα ανάπτυξης με βάση την αειφορία χρησιμοποιούνται πολλαπλά στοιχεία με πολλαπλές λειτουργίες και δίνεται έμφαση στις μεταξύ τους πολυεπίπεδες συνδέσεις, ενισχύοντας κατά αυτό τον τρόπο την παραγωγικότητα και τη μακροχρόνια μεγέθυνση.

Είναι γεγονός ότι η αειφόρος ανάπτυξη στηρίζεται σε ένα στοχευμένο πλαίσιο επενδύσεων και στη σύνθεση μιας ενιαίας πολιτικής δράσης, τα οποία απαιτούνται τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και σε εθνικό, περιφερειακό αλλά και τοπικό επίπεδο. Όσον αφορά κάποιες επιπλέον οικονομικές δραστηριότητες, η πιθανότητα της εφαρμογής των στρατηγικών για περαιτέρω ενίσχυση της πράσινης ανάπτυξης εξαρτάται και ενδυναμώνεται επίσης από το ευρύτερο γεωγραφικό και εδαφικό πλαίσιο.

¹ Φλογαίτη Ευγενία, “Εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία”, Εκδότης: Πεδίο, 2011, Έκθεση της Παγκόσμιας Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (Brundland), <http://ecoweeek.netfirms.com/ecoweeek/pages/3.html>

1.4 Βασικές έννοιες της αειφορίας

Αναλυτικότερα, η αειφόρος ανάπτυξη ή βιώσιμη ανάπτυξη αναφέρεται στην οικονομική ανάπτυξη που σχεδιάζεται και υλοποιείται λαμβάνοντας υπόψη την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιωσιμότητα. Γνώμονας της αειφορίας είναι η μέγιστη δυνατή απολαβή αγαθών από το περιβάλλον, χωρίς όμως να διακόπτεται η φυσική παραγωγή αυτών των προϊόντων σε ικανοποιητική ποσότητα και στο μέλλον. Η βιώσιμη ανάπτυξη προϋποθέτει ανάπτυξη των παραγωγικών δομών της οικονομίας παράλληλα με τη δημιουργία υποδομών για μία ευαίσθητη στάση απέναντι στο φυσικό περιβάλλον και στα οικολογικά προβλήματα (όπως ορίζουν παραδοσιακές επιστήμες σαν τη γεωγραφία). Η βιωσιμότητα υπονοεί ότι οι φυσικοί πόροι υφίστανται εκμετάλλευση με ρυθμό μικρότερο από αυτόν με τον οποίον ανανεώνονται, διαφορετικά λαμβάνει χώρα η περιβαλλοντική υποβάθμιση. Θεωρητικά, το μακροπρόθεσμο αποτέλεσμα της περιβαλλοντικής υποβάθμισης είναι η ανικανότητα του γήινου οικοσυστήματος να υποστηρίξει την ανθρώπινη ζωή και έτσι μπορεί να προκύψει το φαινόμενο της οικολογικής κρίσης.²

Συναφείς όροι, οι οποίοι συνήθως χρησιμοποιούνται με σχεδόν ταυτόσημη έννοια, είναι η πράσινη ανάπτυξη και η πράσινη οικονομία. Ωστόσο πρέπει να τονισθεί πως η πράσινη ανάπτυξη δίνει προτεραιότητα στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα και όχι στην οικονομική ανάπτυξη. Από την άλλη, η πράσινη οικονομία αποτελεί ουσιαστικά εφαρμογή των οικολογικών οικονομικών, μίας ετερόδοξης οικονομολογικής σχολής με παρεμφερείς προβληματισμούς, δίνοντας έμφαση στις ήπιες μορφές ενέργειας. Η αειφόρος ανάπτυξη, η πράσινη ανάπτυξη και η πράσινη οικονομία, ανάμεσα σε όλα τα άλλα, μπορούν να αξιοποιούν και τα σύγχρονα τεχνολογικά εργαλεία που παρέχει η επιστήμη των περιβαλλοντολόγων μηχανικών, καθώς και τις αρχές της βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής.

Αμέσως παρακάτω αναφέρονται κάποιοι ενδεικτικοί ορισμοί:

² Λιαράκου Γεωργία, Φλογαίτη Ευγενία, “Από την περιβαλλοντική εκπαίδευση στην εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη”, Εκδότης: Νήσος, Φεβρουάριος 2007

- Βιώσιμη ανάπτυξη είναι η βελτίωση της ποιότητας της ζωής μέσα στα πλαίσια της φέρουσας ικανότητας των υποστηρικτικών οικοσυστημάτων.³
- Βιώσιμη είναι η κοινωνία που μπορεί να υπάρχει για γενεές και γενεές, που μπορεί να βλέπει αρκετά μακριά, που είναι αρκετά ευέλικτη και σοφή, ώστε να μην υπονομεύει ούτε τα φυσικά, ούτε τα κοινωνικά της υποστηρικτικά συστήματα.⁴
- Βιώσιμη ανάπτυξη σημαίνει να βασίζονται οι αναπτυξιακές και περιβαλλοντικές πολιτικές σε μία ανάλυση κόστους-οφέλους και σε μία προσεκτική οικονομική ανάλυση που θα ενδυναμώνει την περιβαλλοντική προστασία και θα οδηγεί σε αυξανόμενα και διατηρήσιμα επίπεδα ευημερίας.⁵

Ειδικότερα, ετυμολογικά, το ουσιαστικό “αιφορία” προέρχεται από το διαρκής, συνεχής, σταθερός και σημαίνει “κατακράτηση” δηλαδή, αυτό που μένει πίσω.⁶ Επομένως, η αιφόρος ανάπτυξη αποσκοπεί στο να βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσης του ανθρώπου, διαφυλάσσοντας παράλληλα το περιβάλλον βραχυπρόθεσμα και, κυρίως, μακροπρόθεσμα. Η αιφόρος ανάπτυξη, λοιπόν, αποσκοπεί σε μια οικονομική ανάπτυξη η οποία μπορεί να είναι αποτελεσματική ενώ ταυτόχρονα είναι κοινωνικά δίκαιη και περιβαλλοντικά βιώσιμη. Η ιδέα δεν είναι καινούργια. Πολλοί πολιτισμοί, μέσα από τους αιώνες, αναγνώρισαν την ανάγκη της αρμονίας μεταξύ του περιβάλλοντος, της κοινωνίας και της οικονομίας.

1.5 Ιστορική αναδρομή

Η έννοια της σταθερής ανάπτυξης δεν υπήρχε από τις πρώτες ιστορικές περιόδους, αλλά διαμορφώθηκε σταδιακά μέσα από το πέρασμα διαφόρων πολιτισμών. Οι πρώτες ιδέες περί “προόδου”, συναφείς με την ιδέα της ανάπτυξης, διαμορφώθηκαν κατά την κλασσική Αρχαιότητα.

³ IUCN, UNEP και WWF, 1991

⁴ Meadows et al., 1995

⁵ World Bank, 1992

⁶ http://www.wfdt.teilar.gr/15_th_Panhellenic_Forestry_CONFERENCE/Presentations/Karamanolis.pdf

Η έννοια της αειφορίας προέρχεται από τη δασολογική ορολογία και στη βιβλιογραφία ως εισηγητής της έννοιας θεωρείται ο σάξωνας δασολόγος Χ. φον Κάρλοβιτς, ο οποίος το 1713 χρησιμοποίησε πρώτος την έκφραση “αειφόρος” στην ακόλουθη φράση: *“Η τέχνη, η επιστήμη και το καθεστώς αυτής της χώρας βασίζεται στη δυνατότητα διατήρησης και ανάπτυξης του ξυλώδους κεφαλαίου με τέτοιο τρόπο, ώστε να επιτευχθεί μια σταθερή, μόνιμη και αειφορική εκμετάλλευση του, διότι αυτό είναι μια απαραίτητη προϋπόθεση, χωρίς την οποία δεν μπορεί η χώρα να υπάρξει”*. Η έννοια εμφανίζεται σαν επίθετο και τονίζει τη διάρκεια μιας επίδρασης ή μιας επιρροής, ενώ η λέξη “αειφόρος” δεν προϋπήρχε στη διάλεκτο των γερμανόφωνων χωρών.⁷

Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης και η σημασία που της αποδίδεται σήμερα διαμορφώθηκε μόλις τις τελευταίες δεκαετίες του 20ου αιώνα. Προέκυψε από μία στροφή στην αντίληψη των πραγμάτων, η οποία αρχικά εκφράστηκε ως ανησυχία για τα περιβαλλοντικά προβλήματα και τις επιπτώσεις που έχει η υποβάθμιση του περιβάλλοντος στην υγεία και στην ποιότητα ζωής των ανθρώπων, καθώς και στην οικονομική ανάπτυξη. Επίσης, εκφράστηκε ως συνειδητοποίηση του ότι οι φυσικοί πόροι έπρεπε να διατηρηθούν και για τις επόμενες γενεές. Η πετρελαϊκή κρίση του 1973 και η οικονομική ύφεση της δεκαετίας του '70 δημιούργησαν στην ουσία τις πρώτες σοβαρές αμφιβολίες για τη δυνατότητα των οικονομιών να μεγεθύνονται απεριόριστα, θέτοντας έτσι το θέμα της σπανιότητας των φυσικών πόρων.

Το 1972 η Ομάδα της Ρώμης (Club of Rome)⁸ εξέδωσε την αναφορά “Τα Όρια της Μεγέθυνσης” (The Limits to Growth) για την κατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος του πλανήτη. Η αναφορά ενστερνιζόταν ότι η άσχημη κατάσταση των πεπερασμένων πόρων ήταν αποτέλεσμα της εκθετικής μεγέθυνσης του παγκόσμιου πληθυσμού, της εξάντλησης των φυσικών πόρων, και της περιβαλλοντικής ρύπανσης (Mikolajuk and Gar - On Yeh, 2000).⁹ Την ίδια χρονιά, στη Σύνοδο της Διεθνούς Ένωσης για τη Διατήρηση της Φύσης και των Φυσικών Πόρων (IUCN)¹⁰ δινόταν έμφαση σε θέματα διατήρησης και ανάπτυξης. Η Διεθνής Ένωση σε συνεργασία με το Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών (UNEP) και το Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση

⁷ <http://el.wikipedia.org/>

⁸ <http://www.clubofrome.org/>

⁹ Gregory (Grzegorz) E. Kersten, Zbigniew Mikolajuk, Anthony Gar-on Yeh, “Decision support systems for sustainable development : a resource book of methods and applications”, London 2000, English, Book, Illustrated edition

¹⁰ <http://www.iucn.org/>

(WWF) είχε αρχίσει να διαμορφώνει την ιδέα μίας στρατηγικής προσέγγισης για τη διατήρηση του περιβάλλοντος από το 1975.

Το 1972 το συνέδριο των Ηνωμένων Εθνών (ΗΕ) για το Ανθρώπινο Περιβάλλον αποτέλεσε ένα σημαντικό βήμα στην ανάπτυξη της έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης. Αν και η σύνδεση ανάμεσα στα περιβαλλοντικά και στα αναπτυξιακά θέματα δεν ήταν ισχυρή, υπήρξαν ενδείξεις ότι η μορφή της οικονομικής ανάπτυξης θα έπρεπε να μεταβληθεί ή να αλλάξει. Στα χρόνια που ακολούθησαν, η ορολογία εξελίχθηκε σε έννοιες όπως περιβάλλον και ανάπτυξη, ανάπτυξη χωρίς καταστροφή, και περιβαλλοντικά υγιής ανάπτυξη. Τελικά, ο όρος οίκο-ανάπτυξη εμφανίστηκε στην επιθεώρηση του Περιβαλλοντικού Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών το 1978.¹¹ Μέχρι τότε, είχε αναγνωριστεί παγκόσμια ότι οι περιβαλλοντικές και οι αναπτυξιακές ιδέες έπρεπε να λαμβάνονται υπόψη παράλληλα (Mebratu, 1998).¹²

Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης πρωτοεμφανίστηκε το 1980 στην πρώτη Παγκόσμια Στρατηγική για τη Διατήρηση η οποία δημοσιεύτηκε από την Παγκόσμια Ένωση Διατήρησης (World Conservation Union)¹³ και η οποία αναγνώριζε ως στόχους τη διατήρηση των βασικών οικολογικών διαδικασιών, τη διαφύλαξη της γενετικής ποικιλότητας και βιώσιμη χρήση των πόρων (Adams, 1996)¹⁴. Σύμφωνα με αυτό τον ορισμό, βιώσιμη ανάπτυξη είναι η διατήρηση των απαραίτητων οικολογικών διαδικασιών και συστημάτων υποστήριξης της ζωής, η διατήρηση της βιοποικιλότητας και η βιώσιμη εκμετάλλευση των ειδών και των οικοσυστημάτων. Όπως είναι προφανές ο ορισμός αυτός έδινε έμφαση στην ανάγκη διατήρησης ενός κρίσιμου φυσικού κεφαλαίου και στην διατήρηση της βιοποικιλότητας.

Αργότερα, η Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη όρισε πως βιώσιμη ανάπτυξη είναι αυτή που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να κάνει συμβιβασμούς ως προς την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους (World Commission on Environment and Development, 1987). Ο ορισμός αυτός είναι περισσότερο ανθρωποκεντρικός, καθώς αναφέρεται

¹¹ <http://www.unep.org/>

¹² D Mebratu, "Sustainability and sustainable development: historical and conceptual review" Volume 18, Issue 6, November 1998, Pages 493–520, Environmental impact assessment review, Elsevier, International Institute for Industrial Environmental Economics

¹³ <http://www.internationalrangers.org/el/toolkit/iucn-international-union-for-conservation-of-nature/>

¹⁴ <http://www.econlib.org/library/Enc/bios/Smith.html>

στην ικανοποίηση των ανθρωπίνων αναγκών, χωρίς να γίνεται σαφής αναφορά στην προστασία του περιβάλλοντος και προσπαθεί να ξεπεράσει την παλιά διχογνωμία ανάμεσα στους υποστηρικτές της ανάπτυξης και στους υποστηρικτές της περιβαλλοντικής προστασίας. Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό, η βιώσιμη ανάπτυξη παρέχει ένα πλαίσιο για την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών πολιτικών στις αναπτυξιακές στρατηγικές, ξεπερνώντας με αυτό τον τρόπο την αντίληψη πως η περιβαλλοντική διατήρηση μπορεί να επιτευχθεί μόνο σε βάρος της οικονομικής ανάπτυξης. Ο ορισμός αυτός σηματοδοτεί την πολιτική απαρχή της έννοιας της βιώσιμης ανάπτυξης.¹⁵

1.3 Σημείο αναφοράς και εξελίξεις στη μελέτη της αειφόρου ανάπτυξης στην Ευρώπη

Τα περιβαλλοντικά προβλήματα αποκτούν όλο και μεγαλύτερη βαρύτητα και παγκόσμια εμβέλεια. Η αλλαγή του κλίματος, η εξάντληση του όζοντος, η μείωση της βιοποικιλότητας, η αποδάσωση, η ενεργειακή κρίση, απειλούν πλέον την οικολογική ισορροπία ολόκληρου του πλανήτη. Διεθνείς Οργανισμοί και μηχανισμοί ενεργοποιούνται πλέον, διαμορφώνονται περιβαλλοντικές πολιτικές και λαμβάνονται μέτρα σε πολλές χώρες.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, αναγνωρίζοντας τη σημασία του τρόπου ζωής των σύγχρονων κοινωνιών, των επιδράσεων τους στο περιβάλλον και την κατασπατάληση των περιορισμένων φυσικών πόρων της γης, εισήγαγε και προωθεί την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης σε όλες τις πολιτικές της. Απώτερος στόχος είναι η αειφόρος ανάπτυξη, δηλαδή, *“μια ανάπτυξη που ανταποκρίνεται στις παρούσες ανάγκες χωρίς να υποθηκεύει τις δυνατότητες των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους”*. Με άλλα λόγια, η σημερινή ανάπτυξη θα πρέπει να μη θέτει σε κίνδυνο τις αναπτυξιακές δυνατότητες των μελλοντικών γενεών.¹⁶

¹⁵ The World Commission on Environment and Development, “Report on Reports: Our Common Future”, Environment: Science and Policy for Sustainable Development, Volume 29, Issue 5, 1987

¹⁶ Έκθεση της Παγκόσμιας Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (Brundtland) <https://energy-economy.wikispaces.com/.../H%20Εκθεση%20Brundtland>.

Σε αυτό το πλαίσιο η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει προσχωρήσει σε μία περιβαλλοντική πολιτική που αποφέρει ήδη τους καρπούς της. Διαμόρφωσε το πρωτογενές της δίκαιο υιοθετώντας αρχές βιώσιμης ανάπτυξης. Προοδευτικά, η ολοκλήρωση περιβαλλοντικών πολιτικών μέσω των Συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης περνά στις εθνικές πολιτικές. Διαμορφώθηκε έτσι ένα εκτεταμένο κανονιστικό πλαίσιο (κυρίως οδηγίες), το οποίο ενσωματώνεται στις εθνικές νομοθεσίες. Η περιβαλλοντική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι σχετικά νέα πολιτική και το περιβαλλοντικό δίκαιο σχετικά νέος κλάδος του δικαίου. Η πολιτική αυτή άρχισε να διαμορφώνεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο στις αρχές της δεκαετίας του '70 με το Πρώτο Πρόγραμμα Δράσης για το περιβάλλον.

Σύμφωνα με τη συνθήκη του Ρίο, που υπεγράφη από την Κοινότητα και τα κράτη μέλη κατά τη συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον και την ανάπτυξη στο Ρίο ντε Τζανέιρο από τις 3 έως τις 14 Ιουνίου 1992,¹⁷ τα κράτη είναι υπεύθυνα για τη διατήρηση της βιοποικιλότητάς τους και για την αειφόρο χρήση των βιολογικών πόρων τους. Σκοπός της σύμβασης για τη βιοποικιλότητα είναι η διατήρηση της βιοποικιλότητας, η αειφόρος χρήση των συστατικών της και ο ορθός και ισότιμος καταμερισμός των ωφελειών που απορρέουν από την εκμετάλλευση των γενετικών πόρων, κυρίως χάρη στην επαρκή πρόσβαση στους γενετικούς πόρους και την απαραίτητη μεταφορά των κατάλληλων τεχνολογιών, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα επί των ως άνω πόρων και τεχνολογιών, και με τη βοήθεια των ενδεδειγμένων χρηματοδοτήσεων. Η σύμβαση προβλέπει:

1. την εκπόνηση και τη δρομολόγηση προγραμμάτων επιστημονικής και τεχνικής εκπαίδευσης και επιμόρφωσης για τον εντοπισμό, τη διατήρηση και την αειφόρο χρήση της βιοποικιλότητας και των συστατικών της, και τη στήριξη της εκπαίδευσης και της επιμόρφωσης για τις ειδικές ανάγκες των αναπτυσσόμενων χωρών,
2. την ενθάρρυνση της έρευνας που συμβάλλει στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και την εξασφάλιση της αειφόρου χρήσης της, κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες,

¹⁷http://europa.eu/legislation_summaries/development/sectoral_development_policies/l28102_el.htm

3. την προαγωγή της συνεργασίας και την αξιοποίηση της επιστημονικής προόδου που σημειώνεται στην έρευνα της βιοποικιλότητας, για την ανάπτυξη μεθόδων διατήρησης και αειφόρου χρήσης των βιολογικών πόρων.

Σημείο αναφοράς για τις εξελίξεις στη μελέτη της οικολογικά ευαίσθητης ανάπτυξης αποτελεί το πρωτόκολλο του Κιότο¹⁸, που υπογράφηκε το 1997 (ως συμπλήρωμα της Σύμβασης-Πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για τις Κλιματικές Μεταβολές του 1992) και τέθηκε μερικώς σε ισχύ από το 2005. Ορισμένες από τις τάσεις και τα ζητήματα που απασχολούν τη βιώσιμη ανάπτυξη στην Ευρώπη από τη δεκαετία του 1990 είναι: η προώθηση χρήσης “ενεργειακά καθαρών” μορφών μετακίνησης (π.χ. ηλεκτρικά αυτοκίνητα), η “βιωσιμότερη” αναθεώρηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, ο οικολογικός χαρακτηρισμός καταναλωτικών προϊόντων, η βιοτεχνολογία, κλπ.

Στο Άρθρο 2 της Συνθήκης του Άμστερνταμ (1997)¹⁹ γίνεται λόγος για “αρμονική ισόρροπο και αειφόρο ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων” (European Communities, 1999). Έτσι, η βιώσιμη ανάπτυξη έπαψε να θεωρείται αποκλειστικά περιβαλλοντική έννοια και αναγνωρίστηκε πως πρέπει να υπάρξει στενή συσχέτιση ανάμεσα στην οικονομική ανάπτυξη, στην κοινωνική συνοχή και στην περιβαλλοντική προστασία στα πλαίσια της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη (Commission of the European Communities, 2001). Από την πλευρά των οικονομικών του περιβάλλοντος, το περιβάλλον και οι φυσικοί πόροι τους οποίους αυτό περιλαμβάνει μπορεί να θεωρηθούν ως απόθεμα φυσικού κεφαλαίου. Το απόθεμα αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί και να αποσπασθεί.

Αναλυτικότερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθέτησε την πρώτη Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Αειφόρο Ανάπτυξη κατά τη σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Γκέτεμποργκ, το 2001.²⁰ Στους κυριότερους στόχους της στρατηγικής αυτής συγκαταλέγονταν ο περιορισμός των επιπτώσεων της αλλαγής του κλίματος, η ασφάλεια και η ποιότητα των τροφίμων, η εξάλειψη των κινδύνων για την υγεία και το περιβάλλον που συνδέονται με χημικές ουσίες, η βελτίωση της βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων, η μείωση των ζημιών στη βιοποικιλότητα και ο περιορισμός των δυσμενών συνεπειών των μεταφορών. Σημειώνεται ότι η Επιτροπή

¹⁸ http://europa.eu/legislation_summaries/environment/tackling_climate_change/128060_el.htm

¹⁹ europa.eu/eu-law/decision-making/...of.../treaty_of_amsterdam_el.pdf

²⁰ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+MOTION+B5-2001-0474+0+DOC+XML+V0//EL>

δεσμεύτηκε να επανεξετάσει τη στρατηγική με την έναρξη των καθηκόντων κάθε νέας Επιτροπής.

Το 2005 άρχισε η διαδικασία επανεξέτασης της Στρατηγικής η οποία κρίθηκε επιτακτική λόγω της επιδείνωσης των τάσεων που είναι αντίθετες προς την αειφόρο ανάπτυξη, (π.χ. αυξανόμενες πιέσεις στους φυσικούς πόρους, βιοποικιλότητα και κλίμα), των περιορισμένων αποτελεσμάτων της Ευρωπαϊκής οικονομίας, των νέων διεθνών δεσμεύσεων που είναι δυνατόν να συμβάλουν στην παγκόσμια αειφόρο ανάπτυξη, (π.χ. το πρόγραμμα εφαρμογής του Γιοχάνεσμπουργκ που αποφασίστηκε στην Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για την Αειφόρο Ανάπτυξη), των νέων απειλών για την ασφάλεια, όπως η τρομοκρατία, των φυσικών καταστροφών (πλημμύρες) και της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και της αναγκαιότητας για καθορισμό εθνικών στρατηγικών για την αειφόρο ανάπτυξη στα περισσότερα νέα κράτη μέλη.

Έχοντας υπόψη τα ανωτέρω, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μέσα από μια διαδικασία δημόσιου διαλόγου ολοκλήρωσε την Αναθεωρημένη Στρατηγική για την Αειφόρο Ανάπτυξη²¹, η οποία και εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, τον Ιούνιο του 2006. Οι βασικοί στόχοι της Αναθεωρημένης αυτής Στρατηγικής είναι:

- Προστασία του Περιβάλλοντος στο πλαίσιο της διατήρησης της ικανότητας της γης να ευνοεί τη ζωή σε όλη της την ποικιλία, την πρόληψη και μείωση της ρύπανσης του περιβάλλοντος και την προώθηση αειφόρων προτύπων κατανάλωσης και παραγωγής.
- Κοινωνική Δικαιοσύνη και συνοχή μέσα από την προώθηση μιας δημοκρατικής, υγιούς, ασφαλούς και δίκαιης κοινωνίας, που βασίζεται στην κοινωνική ένταξη και τη συνοχή, σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και την πολιτιστική ποικιλομορφία, διασφαλίζει την ισότητα ανδρών και γυναικών και καταπολεμά κάθε μορφή διάκρισης.
- Οικονομική ευημερία μέσω της προώθησης μιας ακμάζουσας, καινοτόμου, πλούσιας σε γνώσεις, ανταγωνιστικής και οικολογικά αποτελεσματικής οικονομίας, που να εξασφαλίζει υψηλό επίπεδο ζωής, πλήρη απασχόληση και ποιότητα εργασίας σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

²¹ <http://ec.europa.eu/environment/newprg/>

- Ανάλυση των διεθνών ευθυνών με την ενθάρρυνση της εφαρμογής, σε παγκόσμιο επίπεδο, δημοκρατικών θεσμών βασιζόμενων στην ειρήνη, την ασφάλεια και την ελευθερία, καθώς και προώθηση της σταθερότητας των θεσμών αυτών και ενεργός προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης σε ολόκληρο τον κόσμο.

Ανακεφαλαιώνοντας από την άποψη των στόχων, προτεραιότητα σήμερα δίνεται, σε κοινοτικό επίπεδο, στη διαχείριση των φυσικών πόρων σύμφωνα με την αρχή της αειφορίας (έδαφος, νερό, φυσικές περιοχές και παράκτιες ζώνες), στον ολοκληρωμένο έλεγχο της ρύπανσης, στη μείωση της κατανάλωσης μη ανανεώσιμων μορφών ενέργειας, στη βελτιωμένη διαχείριση των συγκοινωνιών και των μεταφορών, η οποία θα περιλαμβάνει αποτελεσματικότερες και περιβαλλοντικά ορθολογικότερες αποφάσεις για τη χωροθέτηση και τον τρόπο μεταφοράς, στις δέσμες μέτρων με τα οποία θα επιτευχθεί η βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος στις αστικές περιοχές, τέλος, στη βελτίωση της δημόσιας υγείας και της ασφάλειας με ιδιαίτερη έμφαση στην εκτίμηση των βιομηχανικών κινδύνων, την πυρηνική ασφάλεια και τη ραδιοπροστασία.

Οι κύριες προκλήσεις στην επίτευξη των πιο πάνω στόχων είναι:

1. Ο περιορισμός των κλιματικών αλλαγών, το κόστος, οι αρνητικές συνέπειες για την κοινωνία και το περιβάλλον, η παραγωγή καθαρής ενέργειας.
2. Η διασφάλιση βιώσιμων συστημάτων μεταφορών ώστε αυτά να ανταποκρίνονται στις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανάγκες.
3. Η προώθηση βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής.
4. Η βελτίωση της διατήρησης και διαχείρισης των φυσικών πόρων ώστε να αποφευχθεί η υπερεκμετάλλευση τους.
5. Η προαγωγή της καλής δημόσιας υγείας και η βελτίωση της προστασίας έναντι των κινδύνων που απειλούν την υγεία.
6. Η δημιουργία μιας κοινωνίας, η οποία να λαμβάνει υπόψη την αλληλεγγύη μεταξύ και εντός των γενεών και να εξασφαλίζει και βελτιώνει την ποιότητα ζωής των πολιτών.
7. Η προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης σε ολόκληρο τον κόσμο και ώστε οι εσωτερικές και εξωτερικές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης να

συμβιβάζονται με την παγκόσμια αειφόρο ανάπτυξη και με τις διεθνείς της δεσμεύσεις.

Δεδομένων των παραπάνω προκλήσεων η κοινοτική περιβαλλοντική πολιτική ακολουθεί τις εξής αρχές²²:

- **Αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης**

Η περιβαλλοντική πολιτική της Κοινότητας, διαπνέεται από την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης ή αειφορίας, η οποία ανάγεται σε καταστατική αρχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αποτελεί πλέον δεσμευτική αρχή για την Κοινότητα. Με την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης ορίζεται παράλληλα ότι η βιώσιμη ανάπτυξη πρέπει να συνοδεύεται και από βιώσιμη μεγέθυνση (sustainable growth).

- **Αρχή της ενσωμάτωσης**

Η αρχή της αειφορίας ενισχύεται από μία άλλη αρχή, την αρχή της ενσωμάτωσης (integration principle). Οι περιβαλλοντικοί όροι και η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης θα πρέπει να ενσωματώνονται σε όλες τις άλλες πολιτικές της Ευρωπαϊκής Κοινότητας π.χ. τη γεωργία, τον τουρισμό, τη βιομηχανία, τις μεταφορές, την ενέργεια, κτλ.

- **Αρχές της πρόληψης και της προφύλαξης**

Η αρχή της προφύλαξης προβλέπει συνοπτικά ότι είναι καλύτερη η πρόληψη παρά η προσπάθεια αντιμετώπισης συνεπειών, οι οποίες με έναν κατάλληλο προγραμματισμό θα μπορούσαν να είχαν αποφευχθεί .

- **Αρχή της επανόρθωσης στην πηγή**

Οι περιβαλλοντικές επενέργειες και ζημιές πρέπει να επανορθώνονται κατά προτεραιότητα στην πηγή τους.

- **Αρχή “ο ρυπαίνων πληρώνει”**

Τέλος, η Συνθήκη διατυπώνει μία άλλη σημαντική αρχή, την αρχή “ο ρυπαίνων πληρώνει” που ισχύει και σε παγκόσμια κλίμακα ως αρχή του Διεθνούς Δικαίου Περιβάλλοντος. Σύμφωνα με αυτή, όποιος ρυπαίνει οφείλει να πληρώσει για την αποκατάσταση του περιβάλλοντος και για τις ζημιές που έχουν προκληθεί σε τρίτους.

²² Καράκωστας Ι., “Δίκαιο και Περιβάλλον”, Κατάλογος Εκδόσεων Νομικής Βιβλιοθήκης, 2011

Η αειφόρος ανάπτυξη ή βιώσιμη ανάπτυξη μπορεί να περιγραφεί σαν μία θεωρία επανενσωμάτωσης του ανθρώπου στη φύση και ακολουθεί έναν αιώνα, κατά τη διάρκεια του οποίου επικράτησε η αντίληψη ότι η οικονομική πρόοδος επιτυγχάνεται μόνο μέσα από την έντονη βιομηχανοποίηση, το εμπόριο και την αστικοποίηση. Αντιλαμβάνεται σαν σημαντικά κεφάλαια τις φυσικές πρώτες ύλες, συμπεριλαμβανομένου και του συστήματος διατήρησης ζωής του πλανήτη, των οποίων η ποσότητα και η παραγωγικότητα θα πρέπει να διατηρηθούν ως θεμελιώδης συνθήκη για την ανθρώπινη πρόοδο και ανάπτυξη. Με δεδομένα τα οικολογικά προβλήματα που η ανθρώπινη δραστηριότητα έχει ήδη προκαλέσει στα γήινα οικοσυστήματα, η τεχνολογία καλείται πλέον σήμερα όχι να οδηγήσει στην εντατική αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πηγών, αλλά στην περιβαλλοντική βελτίωση μέσα από “καθαρότερες” παραγωγικές διαδικασίες, καθώς και “καθαρότερη” κατανάλωση από τον τελικό χρήστη των παραγόμενων από αυτές προϊόντων.

1.4 Περιβάλλον και ανάπτυξη στην Ελλάδα

Μόλις την τελευταία τριακονταετία, λοιπόν, υιοθετούνται προσεγγίσεις που ερμηνεύουν και γενικεύουν τα δεδομένα της οικονομίας και του περιβάλλοντος και λαμβάνουν υπόψη τους τις σχέσεις ανάμεσα στην ανθρώπινη δραστηριότητα και τις επιπτώσεις της στο περιβάλλον. Σήμερα, στη θεωρία της ανάπτυξης στην Ελλάδα έχουν αναδειχθεί οι δεσμοί που υπάρχουν ανάμεσα στην οικονομία και στο περιβάλλον. Είναι γεγονός ότι οι προσεγγίσεις αυτές οφείλονται στη συνειδητοποίηση των πεπερασμένων ποσοτήτων των φυσικών αποθεμάτων και στην αναγκαιότητα προστασίας του μέλλοντος της χώρας μας, αλλά και ολόκληρου του πλανήτη. Η ταύτιση της ανάπτυξης μόνο με την οικονομική μεγέθυνση δεν μπορεί πλέον να προσφέρει αποτελεσματικές λύσεις, αφού κατά κάποιο τρόπο έχει προκαλέσει οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο, ενώ το αναπτυξιακό μοντέλο της χώρας έχει ήδη εξαντλήσει τα όρια του. Επιπλέον, τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας μας δεν είναι η βαριά βιομηχανία, αλλά το περιβάλλον, οι ανθρώπινοι πόροι, η ιστορία και ο πολιτισμός της.

Σύμφωνα με την παραπάνω ανάλυση ο όρος “αιεφόρος”, όπως χρησιμοποιείται και στην Ελλάδα, δηλώνει μια πολιτική και μια στρατηγική για μια συνεχή οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, η οποία έχει ταυτόχρονα σαν κύριο γνώμονα την προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, από τους οποίους εξαρτώνται οι ανθρώπινες δραστηριότητες. Επομένως, μια τέτοιου είδους ανάπτυξη συνεπάγεται τη διατήρηση της γενικής ισορροπίας και αξίας του αποθέματος φυσικού κεφαλαίου, τον επαναπροσδιορισμό των βραχυπρόθεσμων, μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων κριτηρίων αξιολόγησης κόστους και οφέλους, καθώς και των μέσων που θα ανταποκρίνονται στα πραγματικά κοινωνικοοικονομικά δεδομένα της χώρας, όπως οι αξίες της κατανάλωσης και της συντήρησης και η δίκαιη κατανομή και χρήση των πόρων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η ανάγκη για τη ρύθμιση των σχέσεων που υφίστανται μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης και προστασίας του περιβάλλοντος επιβλήθηκε και σαν κοινωνικό αίτημα, όταν οι επιπτώσεις της αλόγιστης ανάπτυξης για το μέλλον πολλών περιοχών στην Ελλάδα έγιναν πλέον εμφανείς και όταν οι κίνδυνοι που συνεπάγεται η ανέλεγκτη οικονομική ανάπτυξη για την υγεία και την ασφάλεια των ανθρώπων έγιναν ορατοί.

Η Ελλάδα ως χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι υποχρεωμένη να εφαρμόζει την περιβαλλοντική πολιτική της και να εναρμονίζει το δίκαιό της με το δευτερογενές δίκαιο που ισχύει και διαμορφώνεται κάθε φορά στην Κοινότητα. Στη χώρα μας, η αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων γίνεται με την κοινοτική πολιτική και νομοθεσία, με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα να έχει μια έμμεση δυνατότητα και να υποχρεώνει σε εναρμόνιση μέσω των κοινοτικών χρηματοδοτικών μέσων.

Γενικότερα, είναι γνωστό ότι η Ελλάδα διαθέτει ένα πλούσιο περιβαλλοντικό απόθεμα, υψηλή βιοποικιλότητα σε συνδυασμό με μεγάλη ποικιλία βιοτόπων, καλή ποιότητα των νερών κολύμβησης και των ακτών, καλύτερη ποιότητα της ατμόσφαιρας συγκριτικά με τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, παρά τα επιμέρους προβλήματα. Παρόλα αυτά, υστερεί στους τομείς όπου η οικονομική πολιτική δεν ενσωματώνει την περιβαλλοντική διάσταση και έτσι παρουσιάζεται μικρότερη πρόοδος έναντι των άλλων χωρών. Είναι γεγονός, ότι οι μεγάλες κοινωνικο-

οικονομικές αλλαγές των τελευταίων ετών αρχίζουν να κάνουν αισθητές τις επιπτώσεις τους στην ποιότητα του περιβάλλοντος σε πολλές περιοχές της χώρας.

Στην Ελλάδα γενικότερα και ειδικότερα στον τομέα του περιβάλλοντος, δεν εφαρμόζεται η αρχή της επικουρικότητας. Εδώ βρίσκεται και το μεγαλύτερο πρόβλημα τόσο στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολιτικής όσο στο ρόλο που επιτελεί η Αυτοδιοίκηση σε αυτόν τον τομέα. Παρά το γεγονός ότι υπάρχει επάρκεια δικαίου για το περιβάλλον λείπουν οι μηχανισμοί εφαρμογής, οι πόροι για την εφαρμογή των μέτρων και προπαντός η συγκέντρωση των αποφάσεων στην κεντρική διοίκηση.

Για την Ελλάδα στόχος δεν είναι μόνο να παρακολουθήσει τις ευρωπαϊκές εξελίξεις σε θεσμικό επίπεδο και να προσαρμοστεί ονομαστικά σε αυτές, αλλά να συγκλίνει πραγματικά στην ουσία του ευρωπαϊκού περιβαλλοντικού κεκτημένου. Μέσα από τη σύγκλιση αυτή μπορεί να αντιμετωπίσει τις συγκεκριμένες ανάγκες που αφορούν στην περιβαλλοντική προστασία και σε μια ολοκληρωμένη στρατηγική προς την αειφορία. Αυτό, όμως, που πρέπει να τονισθεί, δεδομένου ότι η Ελλάδα είναι μια χώρα με συγκριτικά πλεονεκτήματα που αφορούν στο κλίμα, στο φυσικό περιβάλλον, στην ιστορία, στον πολιτισμό, στο μορφωτικό επίπεδο και στην υψηλή κοινωνική συνοχή, είναι η δυνατότητα καθιέρωσης ενός ιδιαίτερου παραγωγικού πρότυπου, το οποίο θα αξιοποιεί τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας και θα τα συνθέτει προς την κατεύθυνση της αειφόρου ανάπτυξης.

Ειδικότερα στη χώρα μας, η οποία διαθέτει ευνοϊκά κλιματολογικά και γεωμορφολογικά δεδομένα, το περιβάλλον αποτελεί σημαντικό κεφάλαιο, που χρήζει ιδιαίτερης προστασίας, αναβάθμισης και ορθολογικής διαχείρισης, ώστε να αποτελέσει το υπόβαθρο μιας ποιοτικής ανάπτυξης, η οποία με τη σειρά της θα επιφέρει σημαντικά άμεσα και έμμεσα οφέλη στους πολίτες. Η αειφόρος ανάπτυξη, η ορθολογική διαχείριση και η προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς εμπεριέχουν τη χωρική διάσταση, η οποία αναδεικνύεται με τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη και εισάγεται στη στρατηγική ανάπτυξης της χώρας.²³

²³ <http://www.valuedel.gr/files/prasini%20anaptiksi.pdf>

Κεφάλαιο 2: Η σημασία της διαχείρισης και προστασίας του παράκτιου χώρου – Αιγιαλός και παραλία

Ο αιγιαλός και η παραλία (μεταξύ των βασικών συνιστωσών του παράκτιου χώρου), ανέκαθεν αποτελούσαν πόλο έλξης και ευκαιριών πολλών δραστηριοτήτων, αλλά και ένα ευρύ πεδίο οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας. Ο συγκεκριμένος χώρος αποτελεί έναν πλούσιο Φυσικό Πόρο, καθώς προσφέρει ανεκτίμητα αγαθά και υπηρεσίες στον “έμβιο κόσμο” και διαθέτει τα παραγωγικότερα και τα πλέον ευαίσθητα οικοσυστήματα, από περιβαλλοντική άποψη. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι είναι πολύ ευάλωτος σε παρεμβάσεις, επεμβάσεις, καταπατήσεις, και χαριστικές διοικητικές πράξεις.

Ο αιγιαλός και η παραλία είναι κοινόχρηστοι χώροι και ανήκουν κατά κυριότητα στο Δημόσιο, το οποίο τα προστατεύει και τα διαχειρίζεται. Η προστασία του οικοσυστήματος των ζωνών αυτών είναι ευθύνη του κράτους, ενώ το κύριο χαρακτηριστικό τους είναι η δυνατότητα ελεύθερης πρόσβασης. Επομένως, ο αιγιαλός και η παραλία, ως κοινόχρηστοι χώροι, είναι εκτός συναλλαγής και περιλαμβάνονται στη δημόσια κτήση, άρα η Πολιτεία έχει το δικαίωμα ρύθμισης της κοινής χρήσεως. Άλλωστε, σύμφωνα με τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, ΣτΕ²⁴, θεσμός που καλύπτει την ανάγκη, σε ένα σύγχρονο κράτος, για έλεγχο της διοικητικής και εν γένει κρατικής δράσεως με κύριο γνώμονα το δημόσιο συμφέρον, τα παράκτια οικοσυστήματα ορίζονται ως ευπαθή (ΣτΕ 978/2005), χρήζουν αυξημένης προστασίας (ΣτΕ 1500/2000) και είναι δεκτικά μόνον ήπιας διαχείρισεως και αναπτύξεως, η οποία και μόνο τυγχάνει βιώσιμη (ΣτΕ 1790/1999, 1129/1999, 3344/1999). Άρα, η ήπια διαχείριση των παράκτιων οικοσυστημάτων αποτελεί κρατική αρμοδιότητα, που ασκείται με αποκλειστικό γνώμονα το δημόσιο συμφέρον (ΣτΕ 4011/2004).²⁵

Κατά συνέπεια στον αιγιαλό και την παραλία αποκλείονται οι χρήσεις, οι οποίες εμποδίζουν την κατά προσδιορισμό χρήση των χώρων αυτών, δηλαδή την ελεύθερη

²⁴ <http://www.ste.gr/portal/page/portal/StE>,

Ρωμαλιάδης Σ. Ανδρέας, “Ανάλυση Πολεοδομικής Νομοθεσίας” Τόμος Ν, Εκδόσεις: ΙΔΙΟΣ Έτος Έκδοσης: 2013

²⁵ <http://www.nomosphysis.org.gr/articles.php?artid=4193&lang=1&catid=1>,

<https://www.ste.gr/ste/faces/index.jsp>

και ανεμπόδιστη επίσκεψη, παραμονή, διέλευση και κολύμβηση. Περαιτέρω δεν επιτρέπεται η παραχώρηση αποκλειστικών ιδιωτικών δικαιωμάτων επί των παρακτίων οικοσυστημάτων δια των οποίων αναιρείται η κοινή χρήση. Παρόλα αυτά σημειώνεται ότι ο παλαιός αιγιαλός και η παλαιά όχθη ανήκουν στην ιδιωτική περιουσία του Δημοσίου γεγονός το οποίο αντίκειται στον παραπάνω προσδιορισμό της ελεύθερης χρήσης των παρακτίων οικοσυστημάτων.

2.1 Ορισμοί σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία²⁶

Παρακάτω αναφέρονται συνοπτικά οι βασικοί ορισμοί των εννοιών του αιγιαλού της παραλίας, του λιμένα και συναφών εννοιών, κατά τη νομοθεσία, προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι σκοποί της παρούσας μελέτης. Από το σύνολο της παράκτιας ζώνης της χώρας, μόνο για το τμήμα του αιγιαλού και της παραλίας υπάρχει μέχρι σήμερα ειδική νομοθεσία. Η συγκεκριμένη νομοθεσία αποτελεί τμήμα ευρύτερης νομοθεσίας περί δημοσίων κτημάτων, με την οποία επιχειρείται η διοίκηση και η διαχείριση των εκτάσεων αυτών και όχι η συνολική διαχείριση της παράκτιας ζώνης, στο πλαίσιο μιας συνθετικής θεώρησης περιβαλλοντικού, χωροταξικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα. Το σύνολο της νομοθεσίας αφορά όλη τη χώρα και εφαρμόζεται σε κάθε περιφέρεια χωρίς τοπικές διαφοροποιήσεις και προσθήκες.

- **Αιγιαλός** είναι η παράκτια χερσαία ζώνη, που βρέχεται από τη θάλασσα, μέχρι τη στάθμη εκείνη που φθάνουν οι μεγαλύτερες και συνήθεις αναβάσεις των κυμάτων της, κατά τη διάρκεια έντονων καιρικών φαινομένων.²⁷ Άλλωστε, η λέξη αιγιαλός προέρχεται από την αντίστοιχη αρχαία ελληνική αίγες, που σημαίνει υψηλά κύματα. Επομένως, η έννοια του αιγιαλού υπάρχει από τους αρχαίους χρόνους. Ειδικότερα οι Ρωμαίοι θεσμοθέτησαν διατάξεις προστατευτικές του αιγιαλού, τον οποίον θεωρούσαν έναν από τους χώρους που εξυπηρετούν την κοινή χρήση και από τότε υιοθέτησαν και τον επιστημονικό ορισμό του αιγιαλού *“μέχρις ου το χειμέριον έξεισι κύμα, που*

²⁶ http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/a-aigial_1.pdf

²⁷ Άρθ. 1 παρ.1 του Ν. 2971/19.12.2001 ΦΕΚ 285 Α

είχε ήδη αποδοθεί από τους αρχαίους Έλληνες. Ο ορισμός αυτός αναφέρεται και στο Βυζαντινό Δίκαιο.²⁸

- **Παραλία** είναι η ζώνη ξηράς που προστίθεται στον αιγιαλό, η οποία καθορίζεται σε πλάτος μέχρι πενήντα μέτρα από την οριογραμμή του αιγιαλού, προς εξυπηρέτηση της επικοινωνίας της ξηράς με τη θάλασσα και αντίστροφα.²⁹
- **Παλαιός αιγιαλός** είναι η ζώνη της ξηράς, που προέκυψε από τη μετακίνηση της ακτογραμμής προς τη θάλασσα. Οφείλεται σε φυσικές προσχώσεις ή τεχνικά έργα και προσδιορίζεται από τη νέα γραμμή αιγιαλού και το όριο του παλαιότερα υφιστάμενου αιγιαλού.
- **Ζώνη λιμένα** καλείται η έκταση ξηράς και θάλασσας, συνεχής ή διακεκομμένη, που καθορίζεται σε κάθε παράκτια περιοχή, όπου κατά τις κείμενες διατάξεις συντρέχει λόγος δημιουργίας ή επέκτασης λιμένα. Στη ζώνη αυτή ο αρμόδιος φορέας διοίκησης και εκμετάλλευσης λιμένα μπορεί να εκτελέσει έργα που απαιτούνται για την εξυπηρέτηση της εμπορικής, επιβατικής, ναυτιλιακής, τουριστικής και αλιευτικής κίνησης και γενικότερα της εύρυθμης λειτουργίας του λιμένα. Τα έργα εκτελούνται σύμφωνα με τις διατάξεις περί εκτελέσεως δημοσίων έργων, τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας περί λιμενικών ταμείων και μέσα στα πλαίσια της ανάπτυξης του λιμενικού δυναμικού της χώρας.
- **Λιμένας** είναι ζώνη ξηράς και θάλασσας μαζί με έργα και εξοπλισμό, που επιτρέπουν κυρίως την υποδοχή κάθε είδους πλωτών μέσων και σκαφών αναψυχής, τη φορτοεκφόρτωση, αποθήκευση, παραλαβή και προώθηση των φορτίων, την εξυπηρέτηση επιβατών και οχημάτων και την ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με της θαλάσσιες μεταφορές.

²⁸ <http://old.eyploia.gr/modules.php?name=News&file=article&sid=539>

²⁹ Άρθ. 1 παρ.2 του Ν. 2971/19.12.2001 ΦΕΚ 285 Α΄

- **Λιμενικά έργα** είναι εκείνα που εκτελούνται ολικώς ή μερικώς στον αιγιαλό, την παραλία, μέσα στη θάλασσα, στον πυθμένα της θάλασσας και στο υπέδαφος του βυθού, καθώς και εκείνα που επιφέρουν διαμόρφωση ή αλλοίωση των χώρων αυτών ή που προβλέπονται από τις διατάξεις περί Λιμενικών Ταμείων. Ο φορέας διοίκησης και εκμετάλλευσης του λιμένα είναι κάθε δημόσιος φορέας ή φορέας της Αυτοδιοίκησης ή ιδιωτικός ή μικτός φορέας που έχει, κατά νόμο, την ευθύνη της Διοίκησης και της εκμετάλλευσης λιμένα.

2.2 Ανάλυση μορφολογικής οριοθέτησης³⁰

Για τον καθορισμό της ζώνης του αιγιαλού λαμβάνεται υπόψη η μορφολογία, η ποιοτική σύσταση και το ανάγλυφο της ξηράς (αμμώδης ή βραχώδης ακτή με ήπιες ή απότομες κλίσεις), η μορφολογία και η βαθυμετρία του θαλάσσιου πυθμένα (αμμώδης, πετρώδης ή βραχώδης θαλάσσιος πυθμένας με ήπια ή απότομη κλίση), οι ανεμολογικές συνθήκες, ο κυματισμός, ο οποίος επηρεάζει την παράκτια ζώνη κ.λπ.

Από επιστημονική άποψη, λοιπόν, εκεί όπου η θάλασσα συναντά τη χέρσο, οριοθετείται η ακτή, ενώ η μεταβατική ζώνη που περιοδικά καλύπτεται ή αποκαλύπτεται από τα νερά αποτελεί την παράκτια περιοχή. Εξάλλου, δεν υπάρχει ενιαίος ορισμός, για το τι είναι παράκτια περιοχή. Έτσι, όταν μελετώνται οι χρήσεις της γης επιστημονικά ως παράκτια περιοχή ορίζεται η ζώνη πλάτους εκατό μέτρων στη χέρσο που οροθετείται από τη θάλασσα. Όταν μελετώνται οι υποδομές και οι δραστηριότητες που συνδέονται με τη θάλασσα, ως παράκτια περιοχή λογίζεται η απόσταση μέχρι και πέντε χιλιόμετρα προς το εσωτερικό από την ακτή. Στις περιπτώσεις περιγραφής τοπικών παράκτιων φαινομένων και λειτουργιών, ως παράκτια περιοχή θεωρείται η ζώνη της θάλασσας από την περιοχή της κυματωγής, εκεί, δηλαδή, που σπάει το κύμα, μέχρι το βάθος των δέκα μέτρων μέσα στη θάλασσα. Σε άλλες περιπτώσεις και για την επιστημονική έρευνα, μια περισσότερο πλατιά ερμηνεία της παράκτιας ζώνης περιλαμβάνει ολόκληρη τη χερσαία λεκάνη

³⁰ Νόμος 2971/2001 ΦΕΚ 285/19-12-2001 "Αιγιαλός παραλία και άλλες διατάξεις", Υ.Α. 1089532π.ε./8205 π.ε./Β0010 ΦΕΚ 595/4-5-2005 "Στοιχεία καθορισμού αιγιαλού και παραλίας",
Ρωμαλιάδης Σ. Ανδρέας, "Ανάλυση Πολεοδομικής Νομοθεσίας" Τόμος Ν, Εκδόσεις: ΙΔΙΟΣ Έτος Έκδοσης: 2013

απορροής και επεκτείνεται μέχρι την υφαλοκρηπίδα, η οποία περιλαμβάνει περιοχές στη χέρσο, τη ζώνη της θάλασσας και τον πυθμένα των υποθαλάσσιων περιοχών μέχρι και το βάθος των διακοσίων μέτρων.

Όπως προαναφέρθηκε, η ισχύουσα νομοθεσία, ορίζει ως αιγιαλό τη ζώνη της ξηράς που βρέχεται από τη θάλασσα στις μεγαλύτερες επελάσεις των κυμάτων της, εκτός από τις συνηθισμένες. Η ζώνη του αιγιαλού, σε ακτές με απότομα πρανή που δεν καλύπτονται από αυτοφυή βλάστηση, περιλαμβάνει τα πρανή μέχρι και το ανώτερο σημείο τους, στη στέψη του ανάγλυφου. Πρόσθετα, η νομοθεσία καθορίζει την όχθη ως τη ζώνη της ξηράς που περιστοιχίζει τις λίμνες, βρίσκεται εκατέρωθεν των ποταμών και βρέχεται από τις μεγαλύτερες επελάσεις των νερών τους, πέρα από τις συνηθισμένες, ενώ παρόχθια ορίζεται ως η ζώνη της ξηράς που προστίθεται στην όχθη, για την εξυπηρέτηση της επικοινωνίας της ξηράς με τη λίμνη ή και τον ποταμό, αλλά και αντίστροφα. Επομένως, το συμπέρασμα που προκύπτει από τα προαναφερθέντα είναι ότι ο παράκτιος χώρος χρήζει ιδιαίτερης προσοχής και σημασίας.

Συνήθως, στις παράκτιες περιοχές προβάλλεται ο όρος “παραλία”. Έτσι, με επιστημονικούς όρους, παραλία είναι η ζώνη του υποστρώματος που περιλαμβάνει μετακινούμενο (π.χ., άμμος, χαλίκια), ή μη συνεκτικό ίζημα το οποίο εναποτίθεται, κυρίως με τη δράση των κυμάτων και των ρευμάτων κατά μήκος της περιμέτρου μιας μάζας νερού. Σημειώνεται, ότι όταν ο αιγιαλός καλύπτεται από πηλό (λάσπη) ή βράχια δεν συμπεριλαμβάνεται στον όρο της παραλίας. Κατά τη νομοθεσία, ως παραλία ορίζεται η ζώνη της ξηράς που περιλαμβάνει και τον αιγιαλό, αλλά επεκτείνεται μέχρις εκεί όπου εξυπηρετείται η επικοινωνία της ξηράς με τη θάλασσα και της θάλασσας με τη ξηρά.

2.3 Η διαχείριση του αιγιαλού και της παραλίας στην Ελλάδα

Κατά το άρθρο 967 του Αστικού Κώδικα³¹ *“κοινής χρήσεως πράγματα είναι τα ελευθέρως και αενάως ρέοντα ύδατα, οι οδοί, αι πλατείες, οι αιγιαλοί, οι λιμένες και όρμοι, αι όχθαι πλευσίμων ποταμών, αι μεγάλοι λίμναι και αι όχθαι αυτών”*. Ο αιγιαλός, επομένως, είναι κοινόχρηστο κτήμα, ανήκει ως εκ τούτου στο Δημόσιο, το οποίο τον διαχειρίζεται και οφείλει να τον προστατεύει. Η Υπηρεσία που έχει αρμοδιότητα στον αιγιαλό και στην παραλία είναι η Κτηματική Υπηρεσία του Δημοσίου, με έδρα την πρωτεύουσα του κάθε Νομού, η οποία ελέγχει διοικητικά και διαχειρίζεται της ακτές του Νομού και ενημερώνει της υπόλοιπες Αρχές.

Πιο συγκεκριμένα, ο “αιγιαλός” καθορίζεται από επιτροπή αποτελούμενη από τον προϊστάμενο της Κτηματικής Υπηρεσίας του εκάστοτε νομού, έναν μηχανικό της Κτηματικής Υπηρεσίας με ειδικότητα τοπογράφου ή πολιτικού μηχανικού, τον αρμόδιο Λιμενάρχη, τον διευθυντή της Διεύθυνσης Πολεοδομίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (πλέον του αρμόδιου Δήμου), και τον διευθυντή Χωροταξίας και Περιβάλλοντος της Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Η ζώνη του αιγιαλού μετά την έκδοση του ΦΕΚ με το οποίο καθορίζεται το εύρος της, είναι κοινόχρηστη και καταγράφεται στα δημόσια κτήματα, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω. Αρμόδια υπηρεσία για τη διαφύλαξη της ακεραιότητας της ζώνης του αιγιαλού είναι η Κτηματική Υπηρεσία κάθε νομού. Στην ίδια απόφαση καθορισμού του αιγιαλού περιλαμβάνεται ο καθορισμός της “παραλίας” και του “παλαιού αιγιαλού”.³²

Η Υπηρεσία χρησιμοποιεί, βάσει προδιαγραφών, διαγράμματα σε κλίμακα 1:1000 του αιγιαλού και της παραλίας. Τα διαγράμματα συντάσσονται με επίγειες τοπογραφικές μεθόδους (κλασσικές μέθοδοι) και περιλαμβάνουν την ευρύτερη χερσαία ζώνη, η οποία προσδιορίζεται σύμφωνα με το κτηματολόγιο. Επίσης, η Υπηρεσία έχει μόνο το διοικητικό έλεγχο των διαδικασιών και παραπέμπει το τεχνικό μέρος στις Τεχνικές Υπηρεσίες της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης. Η Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης έχει την αρμοδιότητα να

³¹ <http://www.ministryofjustice.gr/site/kodikes>

³² Νόμος 2971/2001 ΦΕΚ 285/19-12-2001 "Αιγιαλός παραλία και άλλες διατάξεις", Υ.Α. 1089532π.ε./8205 π.ε./Β0010 ΦΕΚ 595/4-5-2005 "Στοιχεία καθορισμού αιγιαλού και παραλίας"
http://www.newinka.gr/arthra/nomothesia/2971-2001_aigialos-paralies-kai-diatakseis.pdf

εγκρίνει μελέτες και έργα επεμβάσεων για την προστασία των ακτών. Η υπηρεσία αυτή χρησιμοποιεί κλασσικούς, κρατικούς χάρτες σε κλίμακα 1:5000 για την περιοχής της και τα διαγράμματα που παραλαμβάνει από την Κτηματική Υπηρεσία κάθε φορά. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών γίνεται η παραχώρηση του δικαιώματος χρήσης του αιγιαλού, της παραλίας, συνεχόμενου ή παρακείμενου θαλάσσιου χώρου, ή του πυθμένα, για την εκτέλεση έργων που εξυπηρετούν εμπορικούς, βιομηχανικούς, συγκοινωνιακούς, λιμενικούς ή άλλου είδους σκοπούς, με τη σύμφωνη γνώμη ή ενημέρωση άλλων Υπουργείων και Υπηρεσιών. Η παραχώρηση μπορεί να περιλαμβάνει και απλή χρήση του αιγιαλού και της παραλίας για την εξυπηρέτηση λειτουργικών αναγκών των έργων αυτών.

Ωστόσο, το πλάτος της λωρίδας γης (παραλία) που θα προσαρτηθεί έχει αφαιρεθεί από τον Νόμο στην διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής καθορισμού του αιγιαλού και της παραλίας. Σε αυτό στο σημείο αξίζει να αναφερθεί και η αρμοδιότητα του Γενικού Επιτελείου Ναυτικού για τον καθορισμό της ζώνης του αιγιαλού. Το Γενικό Επιτελείο Ναυτικού ΓΕΝ³³, κρίνοντας ότι το πλάτος του αιγιαλού των ελληνικών ακτών είναι μικρό για να εξυπηρετήσει τους κοινόχρηστους σκοπούς του, έχει καθιερώσει σαν πάγια τακτική ο αιγιαλός να διαπλατύνεται με λωρίδα παραλίας τουλάχιστον δέκα μέτρα. Με την εγκύκλιο Γ48/21-8-1978/ΥΔΕ/Διεύθυνση Οικισμού ορίζεται ότι το πλάτος που αυτο-αποζημιώνεται από τους παρακείμενους ιδιοκτήτες αυξάνεται από δέκα μέτρα σε δεκαπέντε μέτρα, δηλαδή, δίνεται η ευχέρεια στην Επιτροπή να καθορίσει το πλάτος της παραλίας μέχρι δεκαπέντε μέτρα χωρίς να προκύψει η υποχρέωση από το Δημόσιο να αποζημιώσει για τη λωρίδα αυτή της γης τους ιδιοκτήτες. Ακόμα και όταν η συγκεκριμένη λωρίδα γης (παραλία) καθορίζεται στα διαγράμματα, η διαδικασία, συνήθως, δεν ολοκληρώνεται με τις απαραίτητες αναλογιστικές πράξεις για την αποζημίωση των ιδιοκτητών, από την ιδιοκτησία των οποίων αφαιρείται η ζώνη της παραλίας. Άμεσο αποτέλεσμα αυτού είναι η παραλία να μην είναι νομικά κοινόχρηστη. Φαίνεται, λοιπόν, ότι ο αιγιαλός είναι δημιούργημα της φύσης και περιγράφεται με έναν τεχνικό τρόπο, ενώ η παραλία είναι ένα νομικό προϊόν, δημιούργημα και συνέπεια διοικητικών και άλλων πράξεων.³⁴

³³ <http://www.hellenicnavy.gr/el/organwsi/geniko-epiteleio-naftikou/epiteleio-gen>

³⁴ <http://envifriends.blogspot.gr/2014/05/blog-post.html>

2.3.1 Αναφορά στην Αρχαία Ελλάδα

Το περιβάλλον είναι ένα δυναμικό σύστημα, το οποίο εξελίσσεται και προσαρμόζεται συνεχώς στις μεταβαλλόμενες επιδράσεις και αντιδράσεις μεταξύ των βιοτικών και αβιοτικών παραγόντων από τους οποίους αποτελείται. Ο άνθρωπος ανήκει, εξαρτάται από το περιβάλλον και παράλληλα επεμβαίνει δραστικά στην διαμόρφωση του. Η ανθρώπινη ζωή χωρίς το περιβάλλον δεν έχει πιθανότητα συνέχειας, γεγονός το οποίο ενισχύει την άποψη ότι η ποιότητα της ανθρώπινης ζωής καθορίζεται από την ποιότητα του περιβάλλοντος.

Ωστόσο, ο άνθρωπος στην εξελικτική του πορεία για να καλύψει τις καθημερινές του ανάγκες μετέβαλε την δομή του περιβάλλοντος με δραστηριότητες αντιπροσωπευτικές για τους εκάστοτε πολιτισμούς, όπως άλλωστε είναι εμφανές στις σελίδες της ιστορίας. Οι επιπτώσεις των παρεμβάσεων αυτών δεν αποτυπώνονται μόνο στην ποιότητα της ανθρώπινης ζωής, αλλά επηρεάζουν και την ποιότητα του περιβάλλοντος. Αδιαμφισβήτητα, οι επεμβάσεις αυτές κατέληξαν να υπερβούν τους φυσικούς νόμους, να διαταράξουν την αρχική ισορροπία, να αλλοιώσουν τις φυσικές διεργασίες και να απειλούν την ίδια την ποιότητα της ζωής του ατόμου.

Το φυσικό περιβάλλον υπήρξε πάντοτε για τον άνθρωπο ένας χώρος που αντλούσε πόρους για την επιβίωση του και που ανέπτυξε τη δραστηριότητα του. Παράλληλα, ο χώρος αυτός διαμόρφωνε το χαρακτήρα του και την προσωπικότητα του. Παλαιότερα, η επίδραση του στο φυσικό περιβάλλον ήταν ελάχιστη, αφού ο ανθρώπινος πληθυσμός ήταν πολύ περιορισμένος σε μέγεθος.

Συγκεκριμένα, η γη και το φυσικό της περιβάλλον από αρχαιοτάτων χρόνων υπήρξαν γενναιόδωρα στον άνθρωπο, τον στήριξαν και τον στηρίζουν στην επιβίωση του καθώς και σε όλα τα άλλα χαρακτηριστικά μιας ποιοτικά ανώτερης ζωής. Ο άνθρωπος συνεπώς είχε υποχρέωση και ευθύνη έναντι της μητέρας θεάς Γαίας και έπρεπε να της φέρεται με σεβασμό. Επιβεβαιώνοντας τα παραπάνω, χαρακτηριστική είναι η θέση του επιστήμονα, περιβαλλοντολόγου Lovelock (2000):

Η Γη είναι ένας ζωντανός οργανισμός ο οποίος τρέφεται από χημική και ηλιακή ενέργεια. Αναπνέει από τα δάση και τα φύκια των ωκεανών, στα οποία η ενέργεια

ρέει μέσω της τροφικής αλυσίδας, δηλαδή από τις διεργασίες που πραγματοποιούνται όταν ο ήλιος και το νερό κάνουν τη βλάστηση να αναπτύσσεται. Παράλληλα, η Γαία έχει την ικανότητα να αυτορυθμίζεται, όπως κάνει κάθε οργανισμός.³⁵

Μελετώντας παλαιότερες ιστορικές εποχές, παρατηρείται ότι οι συνέπειες των ανθρώπινων δράσεων στο περιβάλλον και ειδικότερα στον αιγιαλό δεν είχαν ως σκοπό την καταπάτηση του με σκοπό το κέρδος και κατ' επέκτασιν τη μόλυνση. Συγκεκριμένα, στην αρχαία Ελλάδα η προστασία του αιγιαλού ήταν άρρηκτα συνδεδεμένη με τη ιερότητα της φύσης, η οποία αποτελούσε ένα σύνολο από μορφές θεϊκής καταγωγής. Ο άνθρωπος δεν θεωρούσε αυτονόητο το δικαίωμα του να εκμεταλλεύεται τον αιγιαλό. Αντίθετα, τον θεωρούσε ως κάτι ιερό, γι' αυτό και κατά κανόνα τον θεοποιούσε, κάτι που αποτυπώνεται στις αντίστοιχες λατρευτικές εκδηλώσεις, όσο και στις εθμικές τελετές της οικειοποίησης του χώρου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο θεός Ποσειδώνας ο οποίος όντας θεός της θάλασσας, του προσφέρονταν θυσίες και επικλήσεις ενώ τιμούνταν και με ιπποδρομίες.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, η φύση δεν είναι απλά ο χώρος άσκησης παραγωγικών δραστηριοτήτων, αλλά ένας τόπος όπου ο άνθρωπος γεννιέται, μεγαλώνει και πεθαίνει, γίνεται στοιχείο της ταυτότητας του και σύμβολο της κοινότητας, μέσα στην οποία δραστηριοποιείται και συμβιώνει αρμονικά με τη φύση. Έτσι, οι ανθρώπινες κοινωνίες βρίσκονταν απόλυτα εναρμονισμένες με τα φυσικά οικοσυστήματα, χωρίς να εμποδίζουν την λειτουργία και εξέλιξη τους, παρά τις νέες παρεμβατικές δυνατότητες που απέκτησαν πάνω σε αυτά, μέσα από την εισαγωγή νέων τεχνολογικών καινοτομιών.

Ο Πλάτων γράφει ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις η προστασία του αιγιαλού επιβαλλόταν από τους ίδιους τους νόμους και απαγορευόταν κάθε είδους ενέργεια που θα μπορούσε να προκαλέσει περιβαλλοντική αλλαγή στο τοπίο. Από διάφορους συγγραφείς (Παυσανίας, Ξενοφών κ.τ.λ.) μαθαίνουμε πως σοβαρό παραπτώματα ήταν το ψάρεμα μέσα σε προστατευόμενες περιοχές. Ας σημειωθεί εδώ πως έχει

³⁵ http://egialos.blogspot.gr/2012/09/blog-post_28.html

Ιωσήφ Μποτετζάγια «Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ - Απόψεις για το περιβάλλον από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες μας», Εκδόσεις:Κριτική 2010

βρεθεί στα δυτικά Ιμαλαία ελληνική επιγραφή που γράφει “μη αλιεύεις, μη φονεύεις”.³⁶

Συμπερασματικά, στη διαδρομή του, από την εμφάνισή του μέχρι σήμερα ο άνθρωπος, κάνει μια συστηματική και διαχρονική προσπάθεια να κυριαρχήσει στο περιβάλλον και να το εκμεταλλευθεί, στα όρια των δυνατοτήτων που σε κάθε εποχή είχε. Σήμερα με την τεχνολογική ανάπτυξη και τα αυξημένα μέσα, η πίεση που ασκείται στο περιβάλλον παγκόσμια, είναι πολύ μεγαλύτερη από κάθε άλλη εποχή. Η σύγχρονη ιδέα της κυριαρχίας του ανθρώπου στη φύση, οι επιλογές και οι επεμβάσεις που γίνονται στο περιβάλλον, έχουν επιπτώσεις που είναι όχι μόνο άμεσα ορατές, αλλά και πολύ βαθιές και ανεπανόρθωτες.³⁷

2.4 Η σημασία της διαχείρισης της παράκτιας ζώνης

Σύμφωνα με την παραπάνω ανάλυση, όταν ο αιγιαλός, λόγω της φυσικής μορφής της ξηράς, δεν είναι δυνατόν να εξυπηρετήσει τον κοινόχρηστο σκοπό του, διαπλατύνεται με την προσθήκη λωρίδας γης από την παρακείμενη ξηρά. Σύμφωνα με το νόμο η λωρίδα γης που προστίθεται πρέπει να είναι χωρίς κτίσματα. Το επαρκές νομικό πλαίσιο που υπάρχει για την παραλία και τον αιγιαλό, ίσως θα μπορούσε να αναβαθμιστεί σε ορισμένα άρθρα του προσθέτοντας την καινούργια τεχνογνωσία και δίνοντας αξιόπιστα εργαλεία στις κατά τόπους αρμόδιες υπηρεσίες για αμερόληπτες γνωματεύσεις και ελέγχους. Όπως είναι γνωστό, για τα περισσότερα από 16.000 χιλιόμετρα των ελληνικών ακτών, και μόνο ενδεικτικά, είχε μέχρι σήμερα προχωρήσει η οριοθέτηση του αιγιαλού. Προκύπτει, λοιπόν, το ζήτημα της αναγκαιότητας μιας ολοκληρωμένης διαχείρισης της παράκτιας ζώνης.

³⁶ <http://appliedmaths2.ee.duth.gr/TO%20PHYSIKO%20PERIVALLON%20STIN%20ARCHAIA%20ELLADA.pdf>

³⁷ Ιωσήφ Μποτετζάγια “Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ - Απόψεις για το περιβάλλον από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες μας”, Εκδόσεις:Κριτική 2010

Η Έννοια και οι Αρχές της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παράκτιας Ζώνης (ΟΔΠΖ) εμφανίστηκαν τη δεκαετία του 1990 από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα βασικά κριτήρια της Ο.Δ.Π.Ζ. υιοθετήθηκαν στο Κεφάλαιο 17 της Ατζέντας 21 του Ρίο το 1992³⁸, το οποίο περιλαμβάνει τους εξής τομείς:

- την ολοκληρωμένη διαχείριση και αειφόρο ανάπτυξη των παράκτιων και θαλάσσιων περιοχών,
- την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος,
- την αειφορική εκμετάλλευση και συντήρηση των θαλάσσιων οργανισμών είτε των διεθνών υδάτων είτε των εθνικών υδάτων,
- τη διατύπωση οποιασδήποτε μορφής αβεβαιότητας για τη διαχείριση στα πλαίσια των παγκοσμίων κλιματικών αλλαγών,
- την ενδυνάμωση της διακρατικής συνεργασίας και του συντονισμού,
- την αειφορική διαχείριση και ανάπτυξη των μικρών νησιών.

Η Ο.Δ.Π.Ζ. αναφέρεται γεωγραφικά σε μία ζώνη πλάτους που καθορίζεται από διάφορα κριτήρια και σε μία θαλάσσια ζώνη που αποτελεί τμήμα του ευρύτερου εθνικού θαλάσσιου χώρου. Η διαχείριση είναι ολοκληρωμένη όταν συνδυάζει την οικονομική θεωρία (επικεντρώνεται στην οικονομική ανάπτυξη), την οικολογική θεωρία (επικεντρώνεται στη διατήρηση των φυσικών πόρων και της βιοποικιλότητας κ.λπ.) και τη θεωρία της κοινωνικής ισότητας μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο των στόχων που θέτει για την προστασία, ανάπτυξη και ανάδειξη των παράκτιων ζωνών.

Έξι είναι οι βασικές αρχές που διέπουν την Ο.Δ.Π.Ζ.:

- ενδυνάμωση των τοπικών στόχων δράσης για αειφορική ανάπτυξη,
- προστασία και συντήρηση των οικοσυστημάτων,
- σχεδιασμός και εφαρμογή προγραμμάτων που θα διασφαλίζουν ότι μία αναπτυσσόμενη δραστηριότητα δεν θα προκαλεί προβλήματα σε άλλες δραστηριότητες και άλλους τομείς,
- συντονισμός ανάμεσα στους διάφορους φορείς και ανάμεσα στα διαφορετικά κέντρα λήψης αποφάσεων (τοπικές κοινότητες, κρατικοί οργανισμοί, διακρατικοί οργανισμοί),

³⁸ http://www.un.org/depts/los/consultative_process/documents/A21-Ch17.htm

- συντονισμός στο περιεχόμενο και τον συγχρονισμό ανάμεσα στις αποφάσεις των διαφορετικών κέντρων λήψης αποφάσεων,
- συντονισμό ανάμεσα στη διαχείριση της παράκτιας ζώνης και των γειτονικών περιοχών της ξηράς και της θάλασσας.

Εξ' αιτίας της σημασίας των παράκτιων ζωνών που δίνεται στην Ευρώπη, η Ευρωπαϊκή Ένωση συστήνει στα κράτη μέλη να υιοθετήσουν μια στρατηγική και ολοκληρωμένη προσέγγιση στη διαχείριση των παράκτιων ζωνών τους, η οποία κρίνεται αναγκαίο να βασιστεί στην προστασία του παράκτιου περιβάλλοντος, στην αναγνώριση της απειλής που τίθεται από την αλλαγή κλίματος, στην εφαρμογή των παράκτιων μέτρων προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας των παράκτιων οικισμών και της πολιτιστικής κληρονομιάς τους, στις βιώσιμες οικονομικές ευκαιρίες και επιλογές απασχόλησης, σε ένα λειτουργικό κοινωνικό και πολιτιστικό σύστημα των τοπικών κοινοτήτων, στην παροχή κατάλληλων και προσιτών εκτάσεων για αναψυχή και αισθητική απόλαυση, στη διατήρηση ή προαγωγή της συνοχής των μακρινών παράκτιων κοινοτήτων, στη βελτίωση του συντονισμού των δράσεων στην θάλασσα και στην ξηρά.

2.4.1 Κανονισμός και προώθηση ενός Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου για την προστασία των ακτών της Μεσογείου (ObseMedi)

Συμπληρωματικά των ανωτέρω, προχωρώντας την ανάλυση ένα βήμα πιο πέρα κρίνεται σκόπιμο να γίνει αναφορά για τον κανονισμό και την προώθηση ενός Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου για την προστασία των ακτών της Μεσογείου (ObseMedi). Ο συγκεκριμένος κανονισμός έγκειται στον Ευρωπαϊκό Κανονισμό για έρευνα και μελέτη της επεξεργασίας των όρων και των κανόνων για τη χρήση των θαλάσσιων κοιτασμάτων και των προσχώσεων και αποσκοπεί στην ολοκληρωμένη προστασία των παράκτιων ζωνών. Ταυτόχρονα, μελετά την προώθηση ενός Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου για την προστασία των ακτών της Μεσογείου.³⁹

³⁹ <http://www.beachmed.it/Beachmede/SousProjets/OBSEMEDITabid/100/Default.aspx>

Ο τομέας αυτός του Παρατηρητηρίου θα λειτουργεί ως μηχανισμός συλλογής, οργάνωσης, ταξινόμησης και επεξεργασίας πρωτογενών και δευτερογενών πληροφοριών και δεδομένων, τα οποία θα αφορούν την παράκτια ζώνη. Συγκεκριμένα θα περιλαμβάνει την παρακολούθηση των χωροταξικών και πολεοδομικών δεδομένων των παράκτιων και παρόχθιων περιοχών, με σκοπό την υποστήριξη της προστασίας των περιοχών αυτών έναντι φυσικών φαινομένων, καθώς και την υποστήριξη του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού και ελέγχου. Ειδικότερα, μέσα στο ευρύτερο αυτό πλαίσιο, θα έχει τις παρακάτω αρμοδιότητες:

2. Θα επεξεργάζεται δείκτες για την ανάλυση των χωρικών μεταβολών, θα προσδιορίζει τύπους περιοχών, θα διατυπώνει σενάρια χωρικής ανάπτυξης και θα αναλαμβάνει την παρακολούθηση και αξιολόγηση των δημοσίων πολιτικών με επιπτώσεις στις περιοχές αυτές.
3. Θα εισηγείται και θα γνωμοδοτεί για τη λήψη των εκάστοτε αναγκαίων και κατάλληλων μέτρων και μέσων άσκησης πολιτικής και θα παρέχει εν γένει τεχνογνωσία στις Υπηρεσίες της Περιφέρειας, των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων και των Δήμων, με περιοδικές μελέτες, εκθέσεις και προγνώσεις.

Το έργο της δημιουργίας του Παρατηρητηρίου περιλαμβάνει την ανάπτυξη και την περιοδική ανανέωση ψηφιακών μοντέλων εδαφών, μέσω νέων αεροφωτογραφιών ή και παράλληλης αξιοποίησης δορυφορικών εικόνων υψηλής ανάλυσης. Επιπλέον, περιλαμβάνει την ανάπτυξη γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών και ειδικών εφαρμογών, την ανάπτυξη συστήματος διαχείρισης των παραμέτρων για τις παράκτιες και παρόχθιες ζώνες, σε κλίμακα 1:1000 και 1:5000. Οι παράκτιες και παρόχθιες ζώνες με τη σειρά τους θα περιλαμβάνουν:

1. Ακτογραμμή και χερσαία ζώνη πλάτους δύο χιλιομέτρων. Αξίζει να αναφερθεί ότι στα νησιά η παράκτια ζώνη ταυτίζεται στις περισσότερες περιπτώσεις με το σύνολο του επιφάνειας του νησιού και ως εκ τούτου η διαχείριση των ακτών απαιτεί τη διαχείριση ολόκληρου του νησιωτικού χώρου με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη του.
2. Παραποτάμιες περιοχές πλάτους ενός χιλιομέτρου. Οι περιοχές θα προσδιορισθούν με ακρίβεια στον αναλυτικό σχεδιασμό που θα εκπονηθεί στην αρχική φάση του έργου. Σημειώνεται ότι οι περιοχές αυτές είναι εκτός της ζώνης των δύο χιλιομέτρων και ίσως θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι

κανονικά χρειάζεται ολόκληρη η λεκάνη απορροής των ποταμών για τον καθορισμό της ροής και της μεταφοράς των υλικών.

3. Οι ζώνες που περιβάλλουν δάση, λίμνες, δέλτα ποταμών και ακτές, και δεν έχουν ενταχθεί στο Δίκτυο NATURA 2000⁴⁰, αποτελούν τόπους με ιδιαίτερη σημασία για τα οικοσυστήματα που περιβάλλουν διότι τα επηρεάζουν άμεσα. Η οικολογικά ευαίσθητη ζώνη των ως άνω περιοχών είναι η ζώνη που εκτείνεται σε απόσταση μέχρι εξακόσια μέτρα από τις όχθες λιμνών, μέχρι εκατόν πενήντα μέτρα ένθεν και ένθεν κοίτης ποταμών, μέχρι χίλια μέτρα από την ακτογραμμή προκειμένου για κλειστούς κόλπους, μέχρι τριακόσια μέτρα για τις λοιπές ακτές και μέχρι πεντακόσια μέτρα από τα όρια δασών. Οι αποστάσεις καθορίζονται με βάση τους χάρτες 1:5000 της Γεωγραφικής Υπηρεσίας του Στρατού⁴¹ για τη θαλάσσια ζώνη.
4. Η θαλάσσια ζώνη θα πρέπει να οριοθετηθεί με βάση τη γραμμή βάθους των πενήντα μέτρων. Στην ειδική περίπτωση όπου αυτή βρίσκεται πολύ κοντά στην ακτή, το θαλάσσιο όριο ίσως θα πρέπει να ορίζεται με βάση την οριζόντια απόσταση από την ακτογραμμή μέχρι ένα ναυτικό μίλι.
5. Τα παράκτια και τα μεταβατικά ύδατα, τα οποία αποτελούν δύο νέες έννοιες που ισχύουν σύμφωνα με τη σύγχρονη νομοθεσία. *“Παράκτια ύδατα”* είναι τα επιφανειακά ύδατα που βρίσκονται στην πλευρά της ξηράς μιας γραμμής. Κάθε σημείο της βρίσκεται σε απόσταση ενός ναυτικού μιλίου προς τη θάλασσα, από το πλησιέστερο σημείο της γραμμής βάσης, από την οποία μετράται και το εύρος των χωρικών υδάτων. Τα χωρικά ύδατα, κατά περίπτωση, εκτείνονται μέχρι του απώτερου ορίου των μεταβατικών υδάτων. *“Μεταβατικά ύδατα”* είναι συστήματα επιφανειακών υδάτων κοντά σε στόμια εκβολής ποταμών, τα οποία είναι εν μέρει αλμυρά λόγω της γειννιάσής τους με παράκτια ύδατα, αλλά επηρεάζονται ουσιαστικά από ρεύματα γλυκών υδάτων.

Για τις ζώνες αυτές, οι αρμόδιες υπηρεσίες, κατά περίπτωση και εφόσον κριθεί απαραίτητο, δύναται να εξειδικεύσουν τους Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πολιτικής⁴², οι οποίοι αφορούν σε κανόνες που ισχύουν σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος, σε θέματα υγείας και καλής διαβίωσης, σε θέματα ασφάλειας και

⁴⁰ <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=432>

⁴¹ <http://web.gys.gr/GeoSearch/>

⁴² <http://www.geoteepk.gr/nomothesia/Kodikis%20Orthis%20Georgikis%20Praktikis.pdf>

ποιότητας, με στόχο την προστασία των ευαίσθητων οικοσυστημάτων. Συγκεκριμένα, στις περιοχές του Δικτύου Natura2000 δύνανται να προσαρμοστούν οι Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πολιτικής, με μεθοδολογίες και μοντέλα, καθώς και μέτρα που προτάθηκαν από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων⁴³, με τη συμβολή του Διαβαλκανικού Κέντρου Περιβάλλοντος⁴⁴, για την εναρμόνιση με τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Πολιτικής αναφορικά με το ζήτημα της αειφορικής ανάπτυξης. Τονίζεται ότι οι Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πολιτικής αναπτύχθηκαν σύμφωνα με τα αποτελέσματα των Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών και των Διαχειριστικών Σχεδίων⁴⁵ (Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής), τα οποία περιλαμβάνουν λεπτομερή μέτρα προστασίας, καθώς και τον χαρακτηρισμό, την οριοθέτησή και τον καθορισμό των επιτρεπομένων δραστηριοτήτων ανά ζώνη προστασίας, όπου αυτά έχουν εκπονηθεί και εγκριθεί.

⁴³ <http://www.minagric.gr/index.php/el/>

⁴⁴ <http://www.i-bec.org/el/>

⁴⁵ <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=%2Bi7epuLJWU8%3D&tabid=232&language=el-GR>

Κεφάλαιο 3: Αειφόρος ανάπτυξη στον αιγιαλό και την παραλία

Συνήθως, όσο η ανάπτυξη των δραστηριοτήτων στον παράκτιο χώρο επεκτείνεται, τόσο ο ανταγωνισμός με τους άλλους χρήστες του υδάτινου περιβάλλοντος γίνεται εντονότερος, ενώ εκτιμάται ότι αν δεν τεθούν ορισμένα όρια στις δραστηριότητες αυτές, υπάρχει άμεσος και ορατός ο κίνδυνος για την υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Εξάλλου, οι μηχανισμοί “ανάδρασης” που διαθέτει το περιβάλλον είναι πεπερασμένοι και μπορεί να ανασταλούν. Επομένως, πέρα από τη δημιουργία καταστάσεων υποβάθμισης στην ποιότητα του υδάτινου περιβάλλοντος μπορεί να απειληθεί ακόμη και η βιωσιμότητα της αναπτυξιακής δραστηριότητας.

3.1 Περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη δραστηριοτήτων στον παράκτιο και στο θαλάσσιο χώρο

Η αυξημένη χρήση των παράκτιων και των θαλάσσιων ζωνών, καθώς και οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, των επικίνδυνων φυσικών καταστροφών και της διάβρωσης, ασκούν πίεση στους παράκτιους και θαλάσσιους πόρους. Επομένως απαιτείται ολοκληρωμένη και συνεκτική διαχείριση ώστε να διασφαλιστεί η αειφόρος ανάπτυξη και η διατήρηση των παράκτιων και θαλάσσιων οικοσυστημάτων για τις μελλοντικές γενιές.

Σήμερα, τόσο στην Ελλάδα, όσο και σε διεθνές επίπεδο έχουν πραγματοποιηθεί έρευνες από πολυτεχνικές και πανεπιστημιακές σχολές και αρμόδια ερευνητικά κέντρα και έτσι υπάρχει αρκετή εμπειρία και πληροφόρηση για τις επιπτώσεις στο υδάτινο περιβάλλον από αναπτυξιακές μονάδες και κάθε είδους δραστηριότητες που είναι εγκατεστημένες στη στεριά ή μέσα στον υδάτινο χώρο. Κατά αυτό τον τρόπο, και συνάμα με τον καλύτερο δυνατό σχεδιασμό μπορεί να επιτυγχάνεται η ήπια εκμετάλλευση του περιβάλλοντος και η μεγαλύτερη δυνατή απόδοση σε προϊόντα και υπηρεσίες με ταυτόχρονη προστασία του περιβάλλοντος. Επομένως, είναι σημαντικό να αναπτυχθούν κάποια ειδικότερα κριτήρια για κάθε περιοχή, γιατί κάθε μία περιοχή έχει τη δική της ταυτότητα συνθηκών και ιδιαιτεροτήτων, ώστε με τα

διαθέσιμα επιστημονικά δεδομένα και τις ισχύουσες μεθόδους να εξασφαλίζεται η ορθολογική διαχείριση των νερών, η προστασία του περιβάλλοντος και η βιωσιμότητα της οποιαδήποτε δραστηριότητας.

Ωστόσο, οι δραστηριότητες που είναι εγκαταστημένες στη ξηρά, αλλά και εκείνες που εκμεταλλεύονται τον υδάτινο πόρο μέσα στο νερό, εμπεριέχουν κάποιο βαθμό οικολογικής απειλής και άλλων μεταβολών για το υδάτινο περιβάλλον. Για την αντιμετώπιση της κατάστασης και των τυχόν προβλημάτων που πιθανό να προκύψουν από την αξιοποίηση μιας περιοχής έχουν δημιουργηθεί τεχνολογικά εργαλεία πρόγνωσης των επιπτώσεων στο περιβάλλον, γεγονός το οποίο αποσκοπεί στον περιορισμό των “πιέσεων-απειλών” προς το υδάτινο περιβάλλον. Συνήθως, οι ζημιογόνες επιπτώσεις στο περιβάλλον προέρχονται σχεδόν αποκλειστικά από τον απρογραμματίστο και μη ορθολογικό σχεδιασμό της διαχείρισης των δραστηριοτήτων, από την απουσία σχετικής μελέτης για τη φυσική χωρητικότητα των υδατικών πόρων της περιοχής και από την έλλειψη ενόρασης και προοπτικών για το μέλλον του τόπου.

Αυτή μάλιστα η συνθήκη για τη χώρα μας αποκτά ιδιαίτερη σημασία, διότι, εξαιτίας των κλιματικών συνθηκών, υπάρχει παρατεταμένη χρονικά βιο-παραγωγική περίοδος και οι υδάτινοι πόροι βρίσκονται σε υψηλά επίπεδα από ποιοτική άποψη. Παράλληλα, θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι πολλαπλές χρήσεις κάθε υδάτινου πόρου, χωρίς ιεράρχηση των δραστηριοτήτων, αποτελούν πάντοτε πιθανή απειλή και πρόβλημα, λαμβάνοντας υπόψη και τις αναμενόμενες επιπτώσεις των κλιματικών αλλαγών σε τοπικό επίπεδο. Επομένως, μια σωστή προσέγγιση αποβλέπει στο ότι η οικονομική ανάπτυξη μπορεί να αξιοποιεί τον φυσικό πλούτο της χώρας χωρίς να τον καταστρέφει. Αυτό σημαίνει ότι το περιβάλλον προστατεύεται και αναβαθμίζεται, οπότε η τόνωση της επιχειρηματικότητας συνδέεται με την ορθολογική και βιώσιμη διαχείριση των ακτών.

3.1.1 Το πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για ορθολογική και βιώσιμη ανάπτυξη στους τομείς που συνδέονται με το θαλάσσιο περιβάλλον – Διακήρυξη της Λεμεσού για “Γαλάζια Ανάπτυξη”

Είναι γεγονός ότι οι τομείς που συνδέονται με το θαλάσσιο περιβάλλον προσφέρουν ευκαιρίες προώθησης της καινοτομίας, της αειφόρου ανάπτυξης και της απασχόλησης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση λαμβάνοντας υπόψη τους συγκεκριμένους τομείς, οι οποίοι αναμένεται να συμβάλουν στην επίτευξη της οικονομικής προόδου με κύριο γνώμονα την αειφορία, έχει θέσει ως στόχο να καταστεί μια έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία έως το 2020. Η "Ευρώπη 2020"⁴⁶ είναι η αναπτυξιακή στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ερχόμενη δεκαετία. Οι τρεις αλληλοσυμπληρούμενες προτεραιότητες θα βοηθήσουν την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη να επιτύχουν υψηλά επίπεδα απασχόλησης, παραγωγικότητας και κοινωνικής συνοχής. Πιο συγκεκριμένα, η Ένωση έθεσε πέντε φιλόδοξους στόχους προς επίτευξη μέχρι το 2020 για την απασχόληση, την καινοτομία, την εκπαίδευση, την κοινωνική ένταξη, το κλίμα και την ενέργεια. Κάθε κράτος μέλος έχει υιοθετήσει τους δικούς του εθνικούς στόχους σε κάθε έναν από αυτούς τους τομείς. Συγκεκριμένες δράσεις τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και σε εθνικό επίπεδο για κάθε χώρα αναμένεται να στηρίζουν τη στρατηγική αυτή.

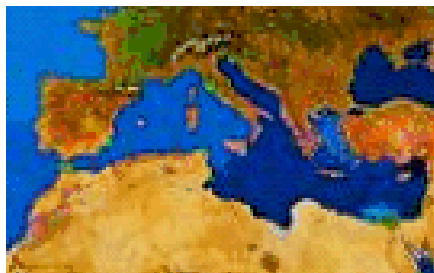
Μέσα στο γενικότερο αυτό πλαίσιο, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι τον Οκτώβριο του 2012, οι ευρωπαίοι υπουργοί αρμόδιοι για θέματα που αφορούν το θαλάσσιο περιβάλλον, ενέκριναν τη “Διακήρυξη της Λεμεσού”⁴⁷, η οποία αποτελεί μια ολοκληρωμένη πολιτική για μια θαλάσσια ναυτιλιακή ατζέντα ανάπτυξης και απασχόλησης, όσον αφορά τη στήριξη των στόχων της στρατηγικής “Ευρώπη 2020”⁴⁸ μέσω ενός ισχυρού θαλάσσιου πυλώνα. Όπως τόνισε και η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της με τίτλο: “Γαλάζια ανάπτυξη: ευκαιρίες για βιώσιμη ανάπτυξη στους τομείς της θάλασσας και της ναυτιλίας”, η παρούσα νομοθετική πρόταση αποτελεί ουσιώδες μέρος αυτής της φιλοδοξίας που αποσκοπεί στην ανάπτυξη της γαλάζιας οικονομίας της Ευρώπης.

⁴⁶ http://ec.europa.eu/europe2020/index_el.htm

⁴⁷ www.cy2012.eu/index.php/en/file/WWqSA9lwe1n2nxXo9+AUZW

⁴⁸ http://ec.europa.eu/europe2020/index_el.htm

Με άλλα λόγια, η “Διακήρυξη της Λεμεσού” έχει στόχο να θέσει μια θαλάσσια πολιτική σε ένα νέο πλαίσιο, υπό το πρίσμα της προσπάθειας να επανέλθει η Ευρωπαϊκή Ένωση σε αναπτυξιακή τροχιά. Το κείμενο έχει δύο βασικούς πυλώνες. Ο πρώτος αφορά στις δράσεις της “Γαλάζιας Ανάπτυξης”, τονίζοντας κατά αυτόν τον τρόπο τη συμβολή των θαλάσσιων δραστηριοτήτων στην οικονομική ανάπτυξη και ο δεύτερος την εξωτερική διάσταση και τη συνεργασία των κρατών της Μεσογείου.

Στο κείμενο της Διακήρυξης τονίζεται η ανάγκη για μια δυναμική θαλάσσια πολιτική που θα προωθεί την ανάπτυξη και την απασχόληση, αλλά και την ενίσχυση της συνεργασίας με τρίτες χώρες. Οι βασικές κατευθύνσεις της Διακήρυξης έχουν ως εξής:

- Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα της Ναυτιλίας.
- Μεγιστοποίηση των ευκαιριών για καινοτομία στην ευρωπαϊκή βιομηχανία ναυπήγησης και ναυτιλιακού εξοπλισμού.
- Δημιουργία νέων ευκαιριών απασχόλησης μέσω της παραγωγής και αναζήτησης θαλάσσιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
- Εξασφάλιση αδιάλειπτης διαθεσιμότητας ενέργειας.
- Ενθάρρυνση της καλλιέργειας υδρόβιων προϊόντων.
- Στήριξη έρευνας και καινοτομίας για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στο τομέα της υδατοκαλλιέργειας.
- Ανάπτυξη ενός διαφοροποιημένου και βιώσιμου θαλάσσιου τουρισμού.
- Ανάπτυξη νέων τεχνολογιών για την ασφαλή και βιώσιμη εκμετάλλευση των θαλάσσιων ορυκτών κοιτασμάτων.

Ειδικότερα, σε ότι αφορά τη "Γαλάζια Οικονομία για Έξυπνη Βιώσιμη και χωρίς Αποκλεισμούς Ανάπτυξη", η Διακήρυξη αναφέρεται στην ενίσχυση της καινοτομίας και της θαλάσσιας ναυτιλιακής έρευνας, στη στήριξη της ολοκληρωμένης θαλάσσιας

επιτήρησης, στη βελτίωση της θαλάσσιας διακυβέρνησης, στην ανάπτυξη θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού και ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών, στην ενίσχυση των θαλάσσιων και ναυτικών επαγγελματιών και στην ανάπτυξη καινοτόμων δραστηριοτήτων μέσω ευρωπαϊκών ναυτιλιακών συνεργατικών σχηματισμών.⁴⁹

Η ανακοίνωση για το θέμα της “Γαλάζιας Ανάπτυξης” παρουσιάζει ελπιδοφόρες ενδείξεις για οικονομική ανάπτυξη και προοπτικές απασχόλησης στη θαλάσσια και ναυτιλιακή οικονομία, πράγμα που θα βοηθήσει την οικονομική ανάκαμψη της Ευρώπης. Οι εν λόγω οικονομικοί τομείς παρέχουν θέσεις εργασίας σε 5,4 εκατομμύρια άτομα και συνεισφέρουν συνολική ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ύψους περίπου 500 δισεκατομμυρίων ευρώ. Μέχρι το 2020, τα μεγέθη αυτά αναμένεται να αυξηθούν σε 7 εκατομμύρια ευρώ και περίπου 600 δισεκατομμύρια ευρώ αντίστοιχα.

Για να αξιοποιηθεί αυτό το δυναμικό, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι πρέπει να εξαλειφθούν τα εμπόδια που παρεμποδίζουν την ανάπτυξη και να εφαρμοστούν έξυπνες λύσεις για την ενίσχυση νέων τομέων. Με την προώθηση της θαλάσσιας έρευνας και καινοτομίας, με την υποστήριξη των καινοτόμων ΜΜΕ, με την αντιμετώπιση των αναγκών σε δεξιότητες και την ενθάρρυνση καινοτόμων προϊόντων και λύσεων, η Ευρώπη μπορεί να αποδεσμεύσει το αναξιοποίητο αναπτυξιακό δυναμικό που διαθέτει η γαλάζια οικονομία της, διασφαλίζοντας παράλληλα τη βιοποικιλότητα και την προστασία του περιβάλλοντος.

Οι παραδοσιακοί τομείς όπως οι θαλάσσιες μεταφορές και ο θαλάσσιος και παράκτιος τουρισμός μπορούν, κατά αυτόν τον τρόπο, να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητά τους. Επίσης, οι αναπτυσσόμενοι και αναδυόμενοι τομείς, όπως η ανανεώσιμη ενέργεια των ωκεανών και η γαλάζια βιοτεχνολογία, μπορούν να αποτελέσουν το κλειδί για τη δημιουργία περισσότερων θέσεων εργασίας, καθαρότερης ενέργειας, και περισσότερων προϊόντων και υπηρεσιών.

⁴⁹ <http://www.kathimerini.com.cy/index.php?pageaction=kat&modid=1&artid=107997>

Επομένως, η ανακοίνωση για τη “Γαλάζια Ανάπτυξη” δρομολογεί μια διαδικασία η οποία θα τοποθετήσει τη γαλάζια οικονομία σε σημαντική θέση στο πρόγραμμα ανάπτυξης των κρατών - μελών, των περιφερειών, των επιχειρήσεων και της κοινωνίας των πολιτών. Ταυτόχρονα, μετά την περιγραφή του τρόπου με τον οποίο οι πολιτικές των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης υποστηρίζουν ήδη τη γαλάζια οικονομία, επισημαίνονται οι πέντε από τους παραπάνω τομείς με ιδιαίτερες δυνατότητες ανάπτυξης στους οποίους η στοχοθετημένη δράση θα μπορούσε να αποτελέσει ένα επιπλέον κίνητρο:

1. θαλάσσιος και παράκτιος τουρισμός και τουρισμός με κρουαζιερόπλοια,
2. γαλάζια ενέργεια,
3. θαλάσσιοι ορυκτοί πόροι,
4. υδατοκαλλιέργεια και
5. γαλάζια βιοτεχνολογία.

Συνοψίζοντας, με βάση τη μελέτη για τη γαλάζια ανάπτυξη (Blue Growth Study)⁵⁰, η Επιτροπή δημιούργησε μια ολοκληρωμένη εικόνα του οικονομικού μεγέθους και του μεγέθους της απασχόλησης των τομέων της θάλασσας και της ναυτιλίας στην Ευρώπη. Επιπλέον, διερεύνησε τις κατευθύνσεις που θα μπορούσαν ρεαλιστικά να ακολουθήσουν οι εν λόγω τομείς κατά τα προσεχή έτη, καθώς και το πού υπάρχει ιδιαίτερο δυναμικό για καινοτομία και νέες θέσεις εργασίας.

Η μελέτη διαπίστωσε ότι ο παράκτιος και θαλάσσιος τουρισμός είναι ο μεγαλύτερος ναυτιλιακός τομέας όσον αφορά την ακαθάριστη προστιθέμενη αξία και την απασχόληση και αναμένεται να μεγεθυνθεί κατά 2 έως 3% έως το 2020, ενώ ο τουρισμός με κρουαζιερόπλοια αναμένεται να δημιουργήσει εκατό χιλιάδες νέες θέσεις εργασίας έως το 2020 σε σύγκριση με το 2010. Δεδομένου ότι η παγκόσμια εγκατεστημένη παραγωγική ικανότητα στον τομέα της ενέργειας των ωκεανών αναμένεται να διπλασιάζεται σε ετήσια βάση στο εγγύς μέλλον, η οικονομική εκμετάλλευση των τεχνολογιών ενέργειας από τα κύματα και την παλίρροια θα ενισχυθεί μέσω της μείωσης του τεχνολογικού κόστους.

⁵⁰ http://ec.europa.eu/dgs/maritimeaffairs_fisheries/consultations/blue_growth/index_en.htm

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, ο συνολικός ετήσιος κύκλος εργασιών της θαλάσσιας εξόρυξης ορυκτών αναμένεται να αυξηθεί από σχεδόν μηδέν σε 5 δισεκατομμύρια ευρώ κατά τα 10 επόμενα έτη και σε έως 10 δισεκατομμύρια ευρώ μέχρι το 2030. Η υδατοκαλλιέργεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα μπορούσε να συμβάλει στην υγιεινή διατροφή, εάν ο ρυθμός μεγέθυνσης φτάσει αυτόν που υπάρχει εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατά την επόμενη δεκαετία, ο τομέας της γαλαζίας βιοτεχνολογίας αναμένεται ότι θα καταστεί προμηθευτής των μαζικών αγορών προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων των καλλυντικών, των προϊόντων διατροφής, των φαρμακευτικών προϊόντων, των χημικών προϊόντων και των βιοκαυσίμων.⁵¹

3.2 Βιώσιμη αξιοποίηση αιγιαλού – παραλίας

Η παραλία ως δημόσιο αγαθό χρήζει κοινωνικής φροντίδας και οι ελεγκτικοί μηχανισμοί και οι οργανισμοί της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι οι υπεύθυνοι φορείς για τη δημιουργία ενός βιώσιμου πλαισίου χρήσης της, σε συνεργασία με την τοπική κοινωνία και τους επιχειρηματίες.

Αξιοποίηση μιας παραλίας σημαίνει κατ' αρχήν ελεύθερη πρόσβαση για το κοινό προς τη θάλασσα. Επίσης, η αξιοποίηση μπορεί να επεκταθεί στην προσφορά υπηρεσιών για τους χρήστες της παραλίας, από τις απλές ή τις ήπιες εγκαταστάσεις για λουόμενους, έως ένα μεγάλο ξενοδοχειακό συγκρότημα. Το ποιά ακριβώς θα είναι η χρήση γης σε κάθε παραλία είναι ζήτημα, το οποίο θα πρέπει να υπόκειται σε κανόνες, με απαραίτητα εργαλεία τις μελέτες σκοπιμότητας, τις στρατηγικές μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Επιπλέον, θα πρέπει να υπόκεινται σε γενικές κατευθύνσεις σχεδιασμού, που έχουν να κάνουν με την φέρουσα ικανότητα κάθε τόπου, καθώς και τη σχέση κόστους – οφέλους, όσον αφορά σε παραμέτρους όπως στο φυσικό περιβάλλον, στην αγροτική παραγωγή και την αλιεία, στο τουριστικό οικονομικό όφελος, τοπικά ή εθνικά, και στο κοινωνικό όφελος (θέσεις εργασίας κλπ). Όμως, αυτό δε σημαίνει ότι παντού πρέπει να επεμβαίνει ο άνθρωπος, διότι για κάποιες παραλίες η καλύτερη “αξιοποίηση” είναι ο σεβασμός στην παρθενικότητά

⁵¹ <http://www.kathimerini.com.cy/index.php?pageaction=k&modid=1&artid=107984>

τους. Ευαίσθητα τοπία απaráμιλλου κάλλους, όπως η Ελαφώνησος για παράδειγμα, ίσως θα πρέπει να μείνουν ως έχουν χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση.

Συμπερασματικά, είναι αδιαμφισβήτητο το γεγονός ότι η διαχείριση των ακτών μπορεί να συμβάλλει στην τοπική και εθνική ανάπτυξη. Ωστόσο, είναι απαραίτητη η πολιτική ωρίμανση των τοπικών αρχών αλλά και των κοινωνιών, ώστε ο σχεδιασμός να γίνεται σε συνεργασία με την τοπική κοινωνία (και τους επιχειρηματίες), με σαφή εκτίμηση του περιβαλλοντικού κόστους ή οφέλους. Οι ακτές μπορούν να διατηρηθούν ζωντανές για τις επόμενες γενιές με κατάλληλο σχεδιασμό αναπτυξιακών προσεγγίσεων που αποφέρουν όφελος στους ανθρώπους και στο περιβάλλον.

Η Ελλάδα με 14.880 χιλιόμετρα ακτογραμμής έρχεται 10η στον κόσμο, μόλις δύο θέσεις κάτω από τις ΗΠΑ και τρεις κάτω από την Αυστραλία. Με αυτή την έννοια, ο καθορισμός των ορίων του αιγιαλού και της παραλίας, προϋπόθεση για οποιαδήποτε δραστηριότητα δίπλα στη θάλασσα, είναι εξ' ορισμού μια απαιτητική υπόθεση. Ωστόσο, από τον πρώτο νόμο του 1940 περί αιγιαλού και παραλίας έως σήμερα έχουν περάσει περισσότερα από 70 χρόνια, κατά τα οποία έχουν αποτυπωθεί τα όρια περίπου του 10% της ακτογραμμής μας.

Προϋπόθεση για οποιαδήποτε δραστηριότητα ανάπτυξης κοντά στη θάλασσα είναι να χαραχθεί το όριο του αιγιαλού. Αυτή η διαδικασία κινείται είτε “αυταπάγγελτα” από την Πολιτεία, ή από κάποιον ενδιαφερόμενο ιδιώτη. Πολύ συνοπτικά, η διαδικασία της χάραξης καθορίστηκε για πρώτη φορά το 1940 με τον αναγκαστικό νόμο 2344⁵² και στη συνέχεια τροποποιήθηκε με τον 2971/2001⁵³ και εσχάτως, με τον νόμο 3978/2011⁵⁴. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι με τους δύο τελευταίους νόμους δόθηκε η δυνατότητα σε φορείς του δημοσίου, νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης να νομιμοποιήσουν κάθε είδους αυθαίρετα στον αιγιαλό, δυνατότητα που έληξε στο τέλος του προηγούμενου έτους. Αξίζει να σημειωθεί ότι πολλά κυκλαδονήσια έσπευσαν να νομιμοποιήσουν με τη διαδικασία

⁵² portal.tee.gr/portal/page/portal/teetkm/.../Z...07/chapizanhhs.pdf

⁵³ www.law.uoa.gr/crime-research/aigialos.pdf

⁵⁴ nomoi.info/ΦΕΚ-A-137-2011-σελ-1.html

αυτή παράνομα μεγάλα ή μικρά λιμενικά έργα: η Νάξος 45, η Σαντορίνη 14, η Πάρος 10, η Μήλος 6 κ.ο.κ.⁵⁵

Ένα ιδιαίτερα σημαντικό έργο από περιβαλλοντικής αλλά και αναπτυξιακής άποψης πρόκειται να είναι η οριοθέτηση, με μεγάλη ακρίβεια, όλων των χερσαίων περιοχών Natura της χώρας, αλλά και των φυσικών οικοτόπων που βρίσκονται μέσα στα όριά τους. Η ολοκλήρωση του έργου θα δώσει τέλος σε διαμάχες ετών με ιδιοκτήτες γης που βρίσκονται στα όρια προστατευόμενων περιοχών, ενώ ταυτόχρονα θα δώσει στην Πολιτεία την ευκαιρία να εφαρμόσει σχέδια διαχείρισης με βάση τις πραγματικές συνθήκες που επικρατούν. Οι περιοχές του δικτύου Natura 2000 χωρίζονται σε δύο είδη, στις Ζώνες Ειδικής Προστασίας, δηλαδή περιοχές πολύτιμες για την επιβίωση και την αναπαραγωγή ειδών ορνιθοπανίδας και τους Τόπους Κοινοτικής Σημασίας, δηλαδή περιοχές σημαντικές για τη διατήρηση των ζωικών και φυτικών ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος. Η Ελλάδα έχει ορίσει 202 Ζώνες Ειδικής Προστασίας και 241 Τόπους Κοινοτικής Σημασίας.⁵⁶

3.3 Αναγκαιότητα για θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και διαχείριση των παράκτιων ζωνών που περιβάλλουν τον αιγιαλό και την παραλία

Οι θαλάσσιες και οι παράκτιες δραστηριότητες συχνά συνδέονται στενά μεταξύ τους. Αυτή η σύνδεση απαιτεί τον συντονισμό και την ολοκλήρωση των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και των στρατηγικών ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών, ώστε να διασφαλίζεται η βιώσιμη χρήση του θαλάσσιου χώρου και η διαχείριση των παράκτιων ζωνών, λαμβάνοντας υπόψη τους κοινωνικούς, οικονομικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες.

Σύμφωνα με την παραπάνω ανάλυση προκύπτει το συμπέρασμα ότι για να επιτευχθεί βιώσιμη αξιοποίηση και ανάπτυξη των περιοχών του παράκτιου χώρου και άρα του αιγιαλού και της παραλίας απαιτείται η προσέγγιση και υιοθέτηση ενός κατάλληλα

⁵⁵ Γιωργου Λιαλιου “Η Καθημερινή” <http://www.kathimerini.gr/452627/article/epikairothta/ellada/prokatarktikh-apotypwsh-oriwn-toy-aigialoy-se-olh-th-xwra>

⁵⁶ <http://www.kathimerini.gr/452627/article/epikairothta/ellada/prokatarktikh-apotypwsh-oriwn-toy-aigialoy-se-olh-th-xwra>, <http://www.eviarchitects.gr/?p=509%20-%20sthash.0t2sVSnT.dpuf>

σχεδιασμένου πλαισίου αειφόρου ανάπτυξης στις περιοχές αυτές. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι η ανάπτυξη των δραστηριοτήτων, η οποία με τη σειρά της στοχεύει στην οικονομική πρόοδο, να εφαρμοστεί με ταυτόχρονη διατήρηση των παράκτιων και θαλάσσιων οικοσυστημάτων, χωρίς να ασκείται περιβαλλοντική πίεση και ακολούθως υποβάθμιση στους παράκτιους και θαλάσσιους πόρους. Επομένως, η υψηλή και ταχέως αυξανόμενη ζήτηση στο θαλάσσιο χώρο για διάφορους σκοπούς, όπως για εγκαταστάσεις ανανεώσιμης ενέργειας, για δραστηριότητες που αφορούν τις θαλάσσιες μεταφορές και την αλιεία, για τη διατήρηση των οικοσυστημάτων και του τουρισμού και για εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας, καθώς και οι πολλαπλές πιέσεις επί των παράκτιων πόρων απαιτούν μια ολοκληρωμένη προσέγγιση προγραμματισμού και διαχείρισης.

Ως θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός νοείται η δημόσια διαδικασία ανάλυσης και σχεδιασμού της χωροχρονικής κατανομής των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στις θαλάσσιες περιοχές για την επίτευξη οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών στόχων. Απώτερος στόχος του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού είναι η κατάρτιση σχεδίων για τον καθορισμό τρόπων αξιοποίησης των θαλάσσιων ζωνών για διαφορετικές χρήσεις.

Το 2008 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε έγγραφο με τίτλο “Οδικός χάρτης για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό: Επίτευξη κοινών αρχών στην Ευρωπαϊκή Ένωση”, που συνοδεύτηκε το 2010 από ανακοίνωση με τίτλο: “Θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός στην Ευρωπαϊκή Ένωση – επιτεύγματα και μελλοντικές

εξελιξείς”,⁵⁷ που άνοιξε τον δρόμο για την πρόταση θέσπισης πλαισίου για θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και διαχείριση των παράκτιων ζωνών. Στόχος του ολοκληρωμένου θαλάσσιου σχεδιασμού είναι η στήριξη της αειφόρου ανάπτυξης των θαλασσών και ωκεανών και η συμβολή στη λήψη συντονισμένων, συνεπών και διαφανών αποφάσεων όσον αφορά τις τομεακές πολιτικές της Ένωσης που έχουν επίπτωση στους ωκεανούς, στις θάλασσες, στα νησιά, στις παράκτιες και στις ιδιαίτερα απομακρυσμένες περιφέρειες και στους θαλάσσιους τομείς. Επίσης, μεταξύ άλλων, συντονίζονται στρατηγικές διαχείρισης για τις θαλάσσιες λεκάνες, καθώς και οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές.

Εκτενέστερα, κύριος σκοπός του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού είναι να εντοπίσει και να διαχειρισθεί χωροταξικές χρήσεις και τις συγκρούσεις που αυτές μπορεί να επιφέρουν στις θαλάσσιες περιοχές. Για την επίτευξη του εν λόγω στόχου, τα κράτη μέλη πρέπει τουλάχιστον να εξασφαλίσουν ότι η διαδικασία ή οι διεργασίες σχεδιασμού θα οδηγήσουν στη χάραξη ενός συνολικού χάρτη που θα εντοπίζει τις διαφορετικές χρήσεις του θαλάσσιου χώρου, λαμβάνοντας υπόψη τις μακροπρόθεσμες αλλαγές που οφείλονται στην κλιματική αλλαγή.

Η ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, η οποία αναφέρθηκε και σε προηγούμενο κεφάλαιο,⁵⁸ είναι ένα εργαλείο για την ολοκληρωμένη διαχείριση όλων των διαδικασιών χάραξης πολιτικής που αφορούν τις παράκτιες ζώνες, το οποίο αντιμετωπίζει τις αλληλεπιδράσεις θάλασσας και ξηράς των παράκτιων δραστηριοτήτων με συντονισμένο τρόπο, ώστε να εξασφαλίζεται η βιώσιμη ανάπτυξη των παράκτιων και των θαλάσσιων ζωνών. Το εν λόγω εργαλείο εξασφαλίζει το ότι οι αποφάσεις περί διαχείρισης ή ανάπτυξης λαμβάνονται με συνεκτικό τρόπο σε όλους τους τομείς. Μια σύσταση του 2002 σχετικά με την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών⁵⁹ καθορίζει τις αρχές του ορθού σχεδιασμού και της ορθής διαχείρισης των ακτών και τους τρόπους για την καλύτερη εφαρμογή τους. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι επίσης συμβαλλόμενο μέρος της σύμβασης της Βαρκελώνης,⁶⁰ το πρωτόκολλο της οποίας για την ολοκληρωμένη διαχείριση των

⁵⁷ http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/documentation/publications/documents/com_2010_771_brochure_el.pdf

⁵⁸ Κεφάλαιο 1, σελίδα 8 έως 10

⁵⁹ http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2009.034.01.0017.01.ELL

⁶⁰ http://europa.eu/legislation_summaries/environment/water_protection_management/l28084_en.htm,

Ραντόπουλος Ευάγγελος, “Το νέο καθεστώς της Σύμβασης της Βαρκελώνης για την προστασία του περιβάλλοντος της Μεσογείου. Το πρόβλημα και τα κείμενα της ελληνικής μετάφρασης”, Εκδόσεις: Αντ. Ν. Σάκκουλα, Ιανουάριος 2004

παράκτιων ζωνών, τέθηκε σε ισχύ τον Μάρτιο του 2011. Το εν λόγω πρωτόκολλο καθιστά την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών υποχρεωτική για τα κράτη μέλη που βρέχονται από τη Μεσόγειο.

Ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός και η ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών είναι συμπληρωματικά εργαλεία. Τα γεωγραφικά τους εύρος αλληλεπικαλύπτει τα παράκτια και τα χωρικά ύδατα των κρατών μελών, όπου τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια μπορούν να χαρτογραφήσουν υφιστάμενες ανθρώπινες δραστηριότητες και να εντοπίσουν την πιο αποτελεσματική μελλοντική τους χωροταξική ανάπτυξη, ενώ οι στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών μπορούν να εξασφαλίσουν την ολοκληρωμένη διαχείριση των εν λόγω ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Εφόσον εφαρμοστούν από κοινού, θα μπορούν βελτιώσουν τον χωροταξικό σχεδιασμό και τη διαχείριση της ενδιάμεσης ζώνης μεταξύ ξηράς και θάλασσας.

Στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης θαλάσσιας πολιτικής, λοιπόν, ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός και η ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων περιοχών προσδιορίζονται ως διατομεακά μέσα πολιτικής ώστε οι δημόσιες αρχές και οι ενδιαφερόμενοι να εφαρμόζουν μια συντονισμένη και ολοκληρωμένη προσέγγιση. Η εφαρμογή μιας προσέγγισης με βάση το οικοσύστημα θα συμβάλει στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης των θαλάσσιων και παράκτιων οικονομιών και στη βιώσιμη χρήση των θαλάσσιων και παράκτιων πόρων.

3.3.1 Θέσπιση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενός πλαισίου θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού για τη διαχείριση των παράκτιων ζωνών που περιβάλλουν τον αιγιαλό και την παραλία⁶¹

Κύριος στόχος της προτεινόμενης οδηγίας είναι να προωθήσει τη βιώσιμη ανάπτυξη των θαλάσσιων και των παράκτιων δραστηριοτήτων και την αειφόρο χρήση των παράκτιων και θαλάσσιων πόρων, μέσω της δημιουργίας ενός πλαισίου για την

⁶¹ <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:2Cx0SwC5sZoJ:www.ipex.eu/IPEXL.WEB/dossier/files/download/082dbcc53d6d6997013d6e7bf99f013e.do+&cd=4&hl=el&ct=clnk&gl=gr>

αποτελεσματική εφαρμογή του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού στα ύδατα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης, συμβάλλει στην ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών των κρατών μελών.

Όπως προαναφέρθηκε σε προηγούμενη ενότητα, η αυξανόμενη και ασυντόνιστη χρήση των παράκτιων και θαλάσσιων ζωνών οδηγεί σε ανταγωνισμό για τον θαλάσσιο και παράκτιο χώρο και σε μια αναποτελεσματική και μη βιώσιμη χρήση των θαλάσσιων και παράκτιων πόρων. Επιπροσθέτως, θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι αβεβαιότητες και η έλλειψη προβλεψιμότητας σχετικά με την κατάλληλη πρόσβαση στον θαλάσσιο χώρο έχουν δημιουργήσει ένα αρνητικό επιχειρηματικό κλίμα για τους επενδυτές και ένα πιθανό ενδεχόμενο απώλειας θέσεων εργασίας.

Επομένως, κρίθηκε απαραίτητο να εξασφαλιστεί η βέλτιστη κατανομή του θαλάσσιου χώρου μεταξύ των ενδιαφερομένων και η συντονισμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών για να διευκολυνθεί η ανάπτυξη συνδρομικά ασκούμενων δραστηριοτήτων, ώστε να αξιοποιείται πλήρως το δυναμικό τους. Έχει αποδειχθεί ότι υπό αυτές τις προϋποθέσεις είναι δυνατόν να μειωθούν οι δαπάνες αναγνωριστικής έρευνας, συναλλαγών, διοικητικών και λειτουργικών δαπανών και να αυξηθεί η ασφάλεια δικαίου, ιδίως για τις ΜΜΕ.

Για να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα και η περιβαλλοντική υγεία των προαναφερόμενων χρήσεων, για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών θα πρέπει να υιοθετηθεί μια προσέγγιση με βάση το οικοσύστημα, η οποία θα διασφαλίζει την προστασία των φυσικών πόρων που αποτελούν τη βάση για την εκτέλεση των διαφόρων δραστηριοτήτων.

Συνεπώς, η προτεινόμενη δράση δεν επικεντρώνεται σε συγκεκριμένο κλάδο, αλλά καλύπτει όλους τους τομείς πολιτικής της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), που έχουν αντίκτυπο στις ακτές, στις θάλασσες και στους ωκεανούς. Η εν λόγω δράση στηρίζει τη συνεχή εφαρμογή των πολιτικών που συνδέονται με τη θάλασσα στα κράτη μέλη μέσω πιο αποτελεσματικού συντονισμού και αύξησης της διαφάνειας. Τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και οι στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών μπορούν επίσης, σε αρχικό

στάδιο, να βελτιώσουν την άρθρωση μεταξύ οικονομικών στόχων και περιβαλλοντικής νομοθεσίας και να μειώσουν τις μεταξύ τους πιθανές τριβές.

Τονίζεται ότι οι επιχειρησιακοί στόχοι της οδηγίας είναι διαδικαστικού χαρακτήρα. Τα κράτη μέλη θα κληθούν να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν συνεκτικές διεργασίες για τον προγραμματισμό χρήσεων του θαλάσσιου χώρου από τον άνθρωπο, για τη διασφάλιση της βιώσιμης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών, καθώς και για να συνάψουν την κατάλληλη διασυννοριακή μεταξύ τους συνεργασία. Βασική προστιθέμενη αξία που προκύπτει από την πρόταση είναι η ενίσχυση της συνδεσιμότητας μέσω ξηράς και θάλασσας απαιτώντας τη συνοχή μεταξύ του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού και της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών. Σημειώνεται ότι η πρόταση δεν θίγει τα προνόμια των κρατών μελών για την πολεοδομία και τη χωροταξία (χερσαίος χωροταξικός σχεδιασμός).

Στο πλαίσιο της εκτίμησης των επιπτώσεων αξιολογήθηκαν η αποτελεσματικότητα και ο οικονομικός, περιβαλλοντικός και κοινωνικός αντίκτυπος των ακόλουθων τριών εναλλακτικών λύσεων:

1. της καθοδήγησης και ανάπτυξης βέλτιστων πρακτικών,
2. της λήψης μη δεσμευτικών μέτρων, και
3. της λήψης νομικών δεσμευτικών μέτρων, συμπεριλαμβανομένης της έγκρισης οδηγίας πλαίσιο ή κανονισμού.

Από την εκτίμηση επιπτώσεων προέκυψε το συμπέρασμα ότι μολονότι οι μη δεσμευτικές επιλογές προσφέρουν ορισμένα πλεονεκτήματα, μια οδηγία που θα συνιστά νομικά δεσμευτική προσέγγιση είναι το πιο ενδεδειγμένο μέσο, δεδομένου ότι μπορεί να εξασφαλίσει την προβλεψιμότητα, τη σταθερότητα και τη διαφάνεια του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού και της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών, διασφαλίζοντας παράλληλα την αναλογικότητα και την επικουρικότητα, καθώς αφήνει στα κράτη μέλη μια ευελιξία όσον αφορά την εφαρμογή και δεν παρεμβαίνει στις αρμοδιότητές τους. Η οδηγία είναι επίσης η πλέον ενδεδειγμένη εναλλακτική επιλογή για να εξασφαλιστεί η συνοχή μεταξύ των χρονοδιαγραμμάτων εκτέλεσης και των προθεσμιών άλλων συναφών και συσχετισμένων νομοθετικών και πολιτικών πρωτοβουλιών (π.χ. είναι η οδηγία για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, η οδηγία πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική,

οι στόχοι της στρατηγικής “Ευρώπη 2020” κ.λπ.), καθώς και να διασφαλιστεί η τόνωση της ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων στη θάλασσα σε ένα πλαίσιο αυξημένου ανταγωνισμού για το θαλάσσιο χώρο.

- **Σύνοψη της προτεινόμενης δράσης**

Συνεπώς, η πρόταση καθορίζει ένα πλαίσιο για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών με τη μορφή συστηματικής, συντονισμένης και διαμεθοριακής προσέγγισης της ολοκληρωμένης θαλάσσιας διακυβέρνησης χωρίς αποκλεισμούς. Υποχρεώνει τα κράτη μέλη να βασίζονται στην εθνική και στη διεθνή νομοθεσία όσον αφορά την εφαρμογή του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού και την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών. Στόχος της δράσης είναι τα κράτη μέλη να καθιερώσουν μια ή περισσότερες διαδικασίες που να καλύπτουν τον πλήρη κύκλο του εντοπισμού προβλημάτων, της συλλογής πληροφοριών, του σχεδιασμού, της λήψης αποφάσεων, της διαχείρισης, της παρακολούθησης της εφαρμογής και της συμμετοχής των ενδιαφερόμενων φορέων.

Όσον αφορά τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και τις στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών δεν αναμένεται να τεθούν νέοι τομεακοί στόχοι. Αυτά αποσκοπούν στον αντικατοπτρισμό, στην ολοκλήρωση και στη διασύνδεση των στόχων που καθορίζονται από τις εθνικές ή περιφερειακές τομεακές πολιτικές, ώστε να προσδιοριστούν τα στάδια για την πρόληψη ή την άμβλυνση των συγκρούσεων μεταξύ των διαφόρων τομέων και στο να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων της Ένωσης σε συναφείς θαλάσσιες και παράκτιες τομεακές πολιτικές. Κυρίως, η πρόταση απαιτεί τη λήψη μέτρων από τα κράτη μέλη ώστε να επιδιωχθεί η συνοχή της διαχείρισης στις θαλάσσιες λεκάνες, μέσω της διασυνοριακής συνεργασίας στην ίδια θαλάσσια περιοχή ή υποπεριοχή και στη συναφή παράκτια ζώνη και μέσω της συλλογής και ανταλλαγής κατάλληλων δεδομένων. Με τις εκτελεστικές πράξεις θα επιτραπεί η συνεπής εφαρμογή της οδηγίας σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση και θα διευκολυνθεί η υποβολή εκθέσεων από τα κράτη μέλη στην Επιτροπή και, ενδεχομένως, η ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής.

3.4 Η θέση των κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού για διαχείριση των παράκτιων ζωνών που περιβάλλουν τον αιγιαλό και την παραλία⁶²

Μέσω των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και των στρατηγικών για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, τα κράτη μέλη μπορούν να μειώσουν τον διοικητικό φόρτο και τις διοικητικές δαπάνες, καθώς και τις δαπάνες με τις οποίες επιβαρύνονται για την εφαρμογή της λοιπούς συναφούς και συσχετισμένης νομοθεσίας. Τα χρονοδιαγράμματα για τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και οι στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών θα πρέπει, επομένως, να είναι συνεπή με τα χρονοδιαγράμματα που προβλέπονται σε άλλες σχετικές νομοθεσίες, και ιδίως στην οδηγία 2009/28/EK⁶³. Η συγκεκριμένη οδηγία προβλέπει ότι το οικείο κράτος μέλος μεριμνά ώστε το μερίδιο της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας το 2020 να αντιστοιχεί σε ποσοστό τουλάχιστον 20%.

Επιπλέον, η οδηγία καθορίζει διαδικασίες συντονισμού της έγκρισης, πιστοποίησης και προγραμματισμού, στις οποίες περιλαμβάνεται ο χωροταξικός σχεδιασμός ως σημαντική συμβολή στην επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην οδηγία 2008/56/EK⁶⁴. Επίσης, στο παράρτημα Α σημείο 6 της απόφασης 2010/477/ΕΕ⁶⁵ προβλέπεται ότι τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να επιτύχουν ή να διατηρήσουν καλή περιβαλλοντική κατάσταση για το θαλάσσιο περιβάλλον το αργότερο έως το έτος 2020 και προσδιορίζεται ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός, ως εργαλείο για τη στήριξη της προσέγγισης επίτευξης περιβαλλοντικής ισορροπίας του οικοσυστήματος, όσον αφορά τη διαχείριση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, προκειμένου προστατεύεται ο φυσικός πλούτος.

⁶² <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:2Cx0SwC5sZoJ:www.ipex.eu/IPEXL-WEB/dossier/files/download/082dbcc53d6d6997013d6e7bf99f013e.do+&cd=4&hl=el&ct=clnk&gl=gr>

⁶³ http://europa.eu/legislation_summaries/energy/renewable_energy/en0009_el.htm

⁶⁴ <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=zhQu4jR%2BPek%3D&tabid=254>.

⁶⁵ http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=el&DosId=199645

Τέλος, σύμφωνα με την απόφαση αριθμός 884/2004/EK⁶⁶ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της απόφασης αριθμού 1692/96/EK⁶⁷ περί των κοινοτικών προσανατολισμών για την ανάπτυξη του διευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών, το διευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών αναμένεται να αναπτυχθεί με την προοπτική του 2020, ολοκληρώνοντας δίκτυα υποδομής χερσαίων, θαλασσίων και αεροπορικών μεταφορών.

Ωστόσο, προκειμένου να εξασφαλισθεί ότι η κατάρτιση θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και στρατηγικών για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών βασίζεται σε αξιόπιστα στοιχεία και για την αποφυγή πρόσθετου διοικητικού φόρτου, είναι απαραίτητο τα κράτη μέλη να συγκεντρώνουν τα καλύτερα διαθέσιμα δεδομένα και πληροφορίες, χρησιμοποιώντας τα υφιστάμενα μέσα και εργαλεία για τη συλλογή δεδομένων, όπως αυτά που έχουν αναπτυχθεί στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας “Γνώσεις για τη θάλασσα 2020”⁶⁸. Και αυτό γιατί τα δεδομένα που συλλέγουν τα κράτη μέλη δεν αντιμετωπίζουν τις θάλασσες ως ένα παγκόσμιο σύνολο με αλληλοσυνδεόμενα χαρακτηριστικά, όπως, μεταβαλλόμενους ανέμους, εποχικά ρεύματα και μεταναστευτικά είδη. Άρα, η ανάλυση σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι αναγκαία.

Κατά αυτόν τον τρόπο, μέσω των ιστοσελίδων που διαθέτει το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Θαλάσσιων Παρατηρήσεων και Δεδομένων (EMODNET)⁶⁹, μηχανικοί και επιστήμονες μπορούν να ανατρέχουν σε δεδομένα για μια συγκεκριμένη θαλάσσια λεκάνη, και να τηλεφορτώνουν αρχικές παρατηρήσεις αλλά και τελικά αποτελέσματα, όπως ψηφιακά μοντέλα εδάφους, κατανομές ιζημάτων και θαλάσσια ενδιαιτήματα. Τα οφέλη από την καλύτερη πρόσβαση στα δεδομένα περιγράφονται μέσω παραδειγμάτων περιπτώσιολογικών μελετών.

Επίσης, τα κράτη μέλη θα πρέπει να υποβάλουν εθνικές εκθέσεις στην Επιτροπή για την παρακολούθηση της εφαρμογής της παρούσας οδηγίας. Για την ελαχιστοποίηση του διοικητικού φόρτου, τα κράτη μέλη θα πρέπει να είναι σε θέση να υποβάλουν εκθέσεις που εκπονούνται βάσει της συναφούς νομοθεσίας, καθώς και εκθέσεων που

⁶⁶ www.yen.gr/media/28572/Decision_884_2004.pdf

⁶⁷ http://europa.eu/legislation_summaries/other/l24094_el.htm

⁶⁸ http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/marine_knowledge_2020/index_el.htm

⁶⁹ <http://www.emodnet.eu/>

εκπονούνται δυνάμει της οδηγίας 2008/56/EK⁷⁰. Η Επιτροπή θα χρησιμοποιεί τις πληροφορίες που διαβιβάζουν τα κράτη μέλη, καθώς και κάθε άλλη σημαντική πληροφορία που διαθέτει μέσω της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για να ενημερώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας.

3.5 Στόχοι των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και των στρατηγικών για τη βιώσιμη ανάπτυξη των παράκτιων ζωνών που περιβάλλουν τον αιγιαλό και την παραλία

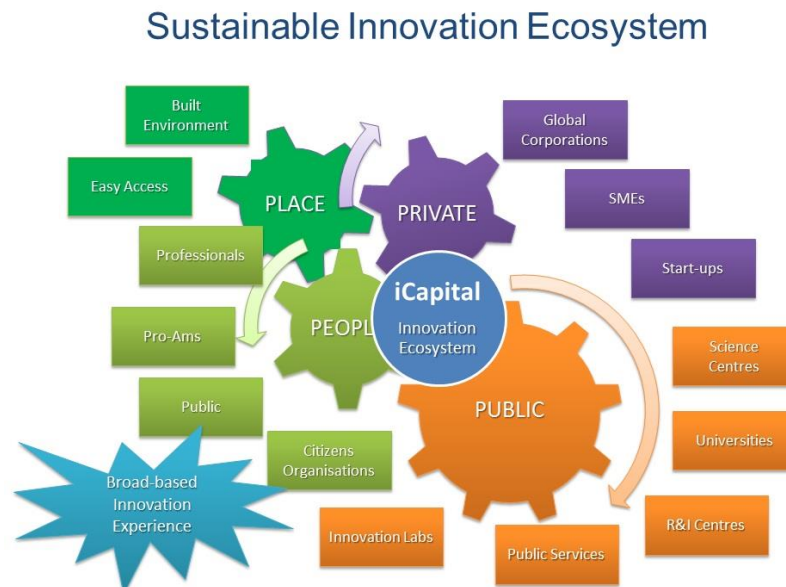
Με βάση την προηγούμενη ανάλυση, τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και οι στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών θα πρέπει να εφαρμόζουν μια προσέγγιση με βάση το οικοσύστημα, έτσι ώστε να διευκολύνεται η συνύπαρξη και η πρόληψη των συγκρούσεων μεταξύ των ανταγωνιζόμενων τομέων δραστηριοτήτων στα θαλάσσια και στα παράκτια ύδατα. Επιπροσθέτως, θα πρέπει να έχουν ως στόχο να συμβάλουν, μεταξύ άλλων:

- Στην εξασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού της Ένωσης, προωθώντας την ανάπτυξη των θαλάσσιων πηγών ενέργειας, την ανάπτυξη νέων και ανανεώσιμων μορφών ενέργειας, τη διασύνδεση των δικτύων ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση.
- Στην προώθηση της ανάπτυξης των θαλάσσιων μεταφορών και την παροχή αποτελεσματικών και αποδοτικών ως προς το κόστος θαλάσσιων διαδρομών σε όλη την Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένης της προσβασιμότητας των λιμένων και της ασφάλειας των μεταφορών.
- Στην προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης και της ανάπτυξης του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, συμπεριλαμβανομένης της απασχόλησης στον κλάδο της αλιείας και των συναφών δραστηριοτήτων.
- Στη διασφάλιση της διατήρησης, της προστασίας και της βελτίωσης του περιβάλλοντος, καθώς και τη συνετή και ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων, ιδίως προκειμένου να επιτύχουν καλή περιβαλλοντική κατάσταση,

⁷⁰ <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=zhQu4jR%2BPek%3D&tabid=254>

ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας και της υποβάθμισης των οικοσυστημικών υπηρεσιών και μείωση των κινδύνων της θαλάσσιας ρύπανσης.

- Στην εξασφάλιση παράκτιων και θαλάσσιων περιοχών ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή.

Το γενικότερο συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι με τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό μπορεί να επιτευχθεί περιορισμός των συγκρούσεων μεταξύ τομέων και δημιουργία συνεργιών μεταξύ διάφορων δραστηριοτήτων. Επιπροσθέτως, επιτυγχάνεται ενθάρρυνση των επενδύσεων με τη διασφάλιση προβλεψιμότητας, διαφάνειας και σαφέστερων κανόνων. Έτσι μπορεί να δοθεί ώθηση στην ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και των δικτύων, καθώς επίσης και να καθοριστούν οι προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές με ταυτόχρονη διευκόλυνση των επενδύσεων που αφορούν στο πετρέλαιο και στο φυσικό αέριο. Επιπλέον, ενισχύεται ο συντονισμός μεταξύ εθνικών διοικήσεων, μέσω της εφαρμογής ενιαίου μηχανισμού για την ισόρροπη ανάπτυξη διάφορων θαλάσσιων δραστηριοτήτων. Με τον τρόπο αυτό είναι δυνατόν να απλουστευθούν οι απαραίτητες διαδικασίες και να μειωθεί το κόστος. Παράλληλα, υπάρχει αύξηση της διασυννοριακής συνεργασίας μεταξύ χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσον αφορά τα καλώδια, τους αγωγούς, τις θαλάσσιες οδούς, τις αιολικές εγκαταστάσεις, κ.λπ. και υιοθετείται η ανάγκη

προστασίας του περιβάλλοντος μέσω της έγκαιρης εκτίμησης του αντίκτυπου και των δυνατοτήτων πολλαπλής χρήσης του χώρου.

Ειδικότερα, όσον αφορά τον αιγιαλό και την παραλία, η αξία των ακτών της Ελλάδας δεν αφορά μόνο τα πολύτιμα τοπία για τα εκατομμύρια των τουριστών που επισκέπτονται τη χώρα για να την απολαύσουν. Αφορά και τις κρίσιμες υπηρεσίες που προσφέρουν οι ακτές για την προστασία των εδαφών από τη διάβρωση και για την αντιμετώπιση ακραίων καιρικών φαινομένων που ελλείψει φυσικής προστασίας απαιτούν πολυδάπανες και αμφίβολης αποτελεσματικότητας λύσεις.

Η αναγκαιότητα του χωροταξικού σχεδιασμού στην παράκτια περιοχή, η οποία περιβάλλει τον αιγιαλό και την παραλία αποβλέπει σε δύο οφέλη. Πρώτα από όλα δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για την προσέλκυση επενδυτών, με κύριο στόχο την οικονομική μεγέθυνση και την πρόοδο της χώρας. Ταυτόχρονα, όμως, προκειμένου αυτές οι δράσεις να διατηρήσουν το μακροπρόθεσμο χαρακτήρα τους και να καταστούν βιώσιμες θα πρέπει να εναρμονιστούν πλήρως με το περιβαλλοντικό δίκαιο και με τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για αειφόρο ανάπτυξη. Επομένως, η εγγύηση της διασφάλισης του περιβαλλοντικού δικαίου είναι περισσότερο επιτακτική από ποτέ, για την προστασία του φυσικού πλούτου της χώρας, ο οποίος στον παράκτιο χώρο που περιβάλλει τον αιγιαλό και την παραλία είναι πολύ μεγάλος, χωρίς, ωστόσο, να εμποδίζει το δικαίωμα για πρόσβαση στις παραλίες και το κοινοτικό κεκτημένο για την ολοκληρωμένη διαχείριση του παράκτιου χώρου.

Κεφάλαιο 4: Κριτήρια περιβαλλοντικής ποιότητας στην οικιστική ανάπτυξη – Πως μπορεί να γίνει η ανάπτυξη αυτή στην Ελλάδα

Ένα από τα βασικά ερωτήματα της επιστημονικής ανάλυσης είναι εάν η οικιστική ανάπτυξη μίας περιοχής συνάδει με την προστασία του περιβάλλοντος. Η συνεχής προσπάθεια προστασίας του περιβάλλοντος από τις ποικίλες επιπτώσεις διαφαίνεται από τις κινητοποιήσεις των Διεθνών Οργανισμών, των κρατών, των πολιτών. Βέβαια, οι πιο αξιόλογες παγκόσμιες συναινέσεις για τα περιβαλλοντικά προβλήματα, επιτυγχάνονται είτε μέσω των ειδικότερων παγκόσμιων προγραμμάτων του ΟΗΕ είτε με πρωτοβουλία διεθνώς αποδεκτών και αναγνωρισμένων Οργανισμών κύρους, όπως, για παράδειγμα ο ΟΟΣΑ (OECD)⁷¹. Σημαντικότατος είναι και ο ρόλος των σχετικών πρωτοβουλιών, που αναπτύσσονται στους κόλπους γεωπολιτικών ολοκληρωμάτων, όπως της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συγκεκριμένα, ενώ η ιδρυτική Συνθήκη της Ρώμης (1957) δεν περιείχε τίποτε το συγκεκριμένο, η Συνθήκη του Μάαστριχτ (1991) επέβαλε την Προστασία του Περιβάλλοντος (ΠΠ) ως διακεκριμένη πολιτική με οριζόντια ισχύ. Η Περιβαλλοντική Προστασία έπαψε να είναι απλό περιχαρακωμένο πρόγραμμα ειδικότερου προσανατολισμού, κάτι, που επικυρώθηκε οριστικά και από την Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997), όπως έχει αναλυθεί και σε προηγούμενο κεφάλαιο.

Όσον αφορά στα Πανεπιστήμια της χώρας, η δράση τους στο χώρο της Προστασίας του Περιβάλλοντος είναι πολυσχιδής. Διατηρούν προγράμματα βασικού αλλά και μεταπτυχιακού επιπέδου, με περιεχόμενο σπουδών (αποκλειστικά ή μερικά) σχετικό με την περιβαλλοντική προστασία. Άλλωστε το ερευνητικό τους έργο είναι πλούσιο, όπως βέβαια και οι άμεσες παρεμβάσεις τους στη μελέτη και τεκμηρίωση των προβλημάτων αλλά και των προσφερόμενων λύσεων.

⁷¹ <http://www.oecd.org/>

4.1 Γενικό πλαίσιο

Τίθεται το ερώτημα βάσει ποίων κριτηρίων πρέπει να καθορίζονται οι αναμενόμενες επιπτώσεις από μία οικιστική ανάπτυξη σε ένα περιβάλλον που πρέπει να προστατευθεί. Σημαντικά κριτήρια αποτελούν αναμφίβολα οι συσχετίσεις με υπαρκτά χωροταξικά σχέδια, ειδικές χωροταξικές μελέτες, επίσημες δεσμεύσεις, που προκύπτουν από προγράμματα υπεύθυνων φορέων, υποχρεώσεις, που απορρέουν από διεθνείς συμφωνίες (π.χ. Σύμβαση ΡΑΜΣΑΡ για τους υδροβιότοπους⁷²), χωροταξικές - τομεακές κατευθύνσεις, που έχουν αποφασιστεί και ισχύουν. Άλλωστε, οι απαιτήσεις είναι πολλαπλές. Ενδεικτικά αναφέρονται η αναγνώριση πιθανών επιπτώσεων, η προπαρασκευή της ολοκληρωμένης περιγραφής του επηρεαζόμενου περιβάλλοντος, η ακριβέστερη πρόβλεψη και η τελική εκτίμηση των επιπτώσεων, η επιλογή “τοποθέτησης” του προτεινόμενου έργου μεταξύ ενός συνόλου εναλλακτικών θέσεων, οι οποίες θεωρείται ότι θα κάλυπταν τις ανάγκες του επιδιωκόμενου αναπτυξιακού στόχου, η κωδικοποίηση και η δημοσιοποίηση των τελικών στοιχείων.

Οι υπάρχουσες μεθοδολογίες είναι αρκετές και ανάμεσά τους περιλαμβάνονται οι περιγραφικές λίστες (checklists), οι επιστρώσεις overlays, οι πίνακες (matrices). Κάθε μία από αυτές διαθέτει τη δική της εκφραστικότητα και εναπόκειται στους μελετητές ή όσους αποφασίζουν σχετικά και μάλιστα με συνυπολογισμό και της δημόσιας κριτικής, να επιλέξουν την καταλληλότερη. Άλλωστε, η αειφόρος ανάπτυξη πρέπει να στηρίζεται σε σύγχρονες διαχειριστικές μεθόδους και στην πλήρη πρόβλεψη των επιπτώσεων. Επιπρόσθετα, τα διάφορα κριτήρια προστασίας και προσδιορισμού των επιπτώσεων δεν πρέπει να παραμένουν ασυσχέτιστα και ως προς τους κλάδους των Μεταφορών, της Ενέργειας, της Βιομηχανίας, της Γεωργίας, του Τουρισμού, και τέλος ως προς τις στρατιωτικές εγκαταστάσεις.

⁷² <http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environment.nsf/All/E30B71C978D2B84DC22578B8003538F9> , Η Σύμβαση για τους Υγρότοπους Διεθνούς Σημασίας, υπογράφηκε στην πόλη Ramsar του Ιράν το 1971 και αποτελεί μία ενδοκυβερνητική συμφωνία, η οποία παρέχει το πλαίσιο για εθνικές δράσεις και διεθνείς συνεργασίες για τη διατήρηση και ορθολογική χρήση των υγροτόπων και των πόρων τους.

Το επίσημο όνομα της Σύμβασης είναι Σύμβαση για τους Υγροβιότοπους Διεθνούς Σημασίας ειδικά ως Οικότοποι Υδροβίων Πτηνών και αντανακλά τη σημασία στη διατήρηση και ορθολογική χρήση των υγροβιότοπων ως οικοτόπων για τα υδρόβια πτηνά. Με την πάροδο του χρόνου όμως, η Σύμβαση έχει διευρύνει το πεδίο εφαρμογής της, ούτως ώστε να καλύψει όλες τις πτυχές της διατήρησης και ορθολογικής χρήσης των υγροβιότοπων, αναγνωρίζοντας τους υγροβιότοπους σαν οικοσυστήματα τα οποία είναι πολύ σημαντικά για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και για την ευημερία των ανθρώπινων κοινωνιών, και κατά συνέπεια εκπληρώνοντας όλο το πεδίο του κειμένου της Σύμβασης.

Οι διαδικασίες που οδηγούν σε οικιστική ανάπτυξη συνεχώς θα πρέπει να βελτιώνονται. Επιπλέον, χρειάζεται να βαθαινούν και να εμπλουτίζονται διαρκώς, υπηρετώντας ένα νέο πρόσταγμα για καλύτερη χρήση, ανανέωση και διατήρηση των φυσικών πόρων. Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Περιβάλλοντος (ΕΕΑ) κωδικοποιεί και τους γενικότερους τρόπους συνυπολογισμού των περιβαλλοντικών κριτηρίων, επιμένοντας ότι αυτοί είναι ανάγκη να ενσωματωθούν στο σχεδιασμό και την εφαρμογή οικονομικών και τομεακών πολιτικών διότι μόνο έτσι φαίνεται εφικτή η ισορροπία μεταξύ των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων και της προστασίας του περιβάλλοντος.

Κοντολογίς, ζωτικής σημασίας είναι πλέον οι αναγκαίες μεταρρυθμίσεις σε θεσμικό και οργανωτικό επίπεδο αλλά και στο πεδίο ενεργοποίησης του ποσοτικά και ποιοτικά απαιτούμενου στελεχικού δυναμικού ώστε να μπορεί εις το μέλλον να συνάδει η οικιστική ανάπτυξη με την προστασία του περιβάλλοντος. Επιπλέον, η αλλαγή νοοτροπίας συνολικά των συντελεστών του κοινωνικο-οικονομικού γίγνεσθαι είναι απαραίτητη προϋπόθεση, όπως, φυσικά, και η συνειδητή ενδυνάμωση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.⁷³

4.2 Κριτήρια περιβαλλοντικής ποιότητας και περιορισμοί – Προτάσεις και συμπεράσματα

Προκειμένου να καταστεί δυνατή οποιαδήποτε επέμβαση στις παράκτιες περιοχές, πρέπει να προηγηθεί η εκπόνηση μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η εκπόνηση τέτοιας μελέτης είναι απαραίτητη ακόμη και για μικρής κλίμακας έργα, τα αποτελέσματα της οποίας θα ληφθούν υπόψη για την αδειοδότηση ή μη ενός έργου ή δραστηριότητας, προτείνοντας ταυτόχρονα τους περιβαλλοντικούς όρους που θα ισχύουν, τόσο κατά το στάδιο κατασκευής ενός έργου, όσο και κατά το στάδιο λειτουργίας του ή στα πλαίσια μιας δραστηριότητας. Για την πληρότητα της μελέτης απαιτείται η ύπαρξη όχι μόνο πρωτογενών στοιχείων αλλά και στοιχείων σε βάθος χρόνου, τα οποία πρέπει να είναι συγκρίσιμα μεταξύ τους, προκειμένου να είναι

⁷³ http://www.ekke.gr/estia/gr_pages/F_synerg/Did_Tsiros/Sinopsi/Sinopsi.htm

ασφαλής η εξαγωγή συμπερασμάτων. Αν δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, πρέπει να απαιτείται η συλλογή στοιχείων πριν την εκπόνηση της μελέτης.

Επίσης, απαιτείται η σύνταξη προδιαγραφών για κάθε κατηγορία έργου ή δραστηριότητας, καθώς και ο καθορισμός των ελάχιστων επιστημονικών προσόντων για κάθε ένα από αυτά. Όταν πρόκειται για σύνθετα έργα, ενδέχεται τα επιμέρους επιστημονικά προσόντα να μην καλύπτουν τις απαιτήσεις του έργου ή της δραστηριότητας και να χρειάζεται περαιτέρω εξειδίκευση, ειδικά, χρησιμοποιούνται οι ειδικότητες που χρειάζονται για κάθε επιμέρους έργο σωρευτικά.

Σε κάθε προτεινόμενο έργο και άρα μελέτη θα πρέπει να γίνεται προβολή των επιπτώσεων στο μέλλον, σε προκαθορισμένο χρονικό ορίζοντα (ή και σε περισσότερες, από μια, χρονικές εκτιμήσεις). Αυτό απαιτείται για να εκτιμηθεί η σωρευτική επίπτωση στο περιβάλλον, τόσο από τη συνεχή λειτουργία του έργου ή της δραστηριότητας στο διάστημα αυτό, όσο και από τη συσχέτιση των επιπτώσεων του προτεινόμενου έργου ή δραστηριότητας με άλλα υφιστάμενα έργα ή δραστηριότητες, τόσο κατά το χρόνο έναρξης λειτουργίας, όσο και στο μέλλον.

Τέλος, η μελέτη, στην περίπτωση που εκτιμά ότι είναι δυνατή η κατασκευή ενός έργου ή μπορεί να λάβουν χώρα συγκεκριμένες δραστηριότητες, πρέπει να προσδιορίζει και τις διαδικασίες παρακολούθησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (monitoring) καθώς και το στάδιο επαναξιολόγησης των δεδομένων που προέκυψαν από την παρακολούθηση, και που μπορεί να οδηγήσουν σε αναθεώρηση της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων ή ακόμη και σε απαγόρευση των δραστηριοτήτων ή την απομάκρυνση των έργων. Τέλος, πρέπει να προτείνει μέτρα αντιμετώπισης ατυχημάτων καθώς και το χρόνο κατασκευής (μέσα στο έτος ή έτη) για τη μείωση των επιπτώσεων κατά το στάδιο αυτό.

Η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων πρέπει να γίνεται σε στάδια, τα οποία να σχετίζονται με: α) τη χωροθέτηση του έργου ή της δραστηριότητας, β) τις περιβαλλοντικές κατευθύνσεις και την εκτίμηση των επιπτώσεων συνολικά κατά τον αρχικό σχεδιασμό του έργου (προκαταρκτική μελέτη), γ) την εκτίμηση των επιπτώσεων σε ειδικότερα και επιμέρους θέματα κατά το στάδιο της οριστικής

μελέτης και δ) την επιβολή όρων κατά το στάδιο κατασκευής και το στάδιο λειτουργίας. Στο στάδιο της χωροθέτησης εξετάζονται εναλλακτικές λύσεις και εκτιμώνται οι επιπτώσεις για κάθε εναλλακτική λύση, εφόσον όλες οι λύσεις είναι θεωρητικά δυνατές, ή επιλέγεται η “μηδενική” λύση. Είναι δυνατόν να πρέπει να γίνει αναλυτικότερη περιβαλλοντική μελέτη, που στη γενική περίπτωση θα γινόταν στο δεύτερο στάδιο, για περισσότερες από μια λύσεις. Η διαδικασία που ακολουθείται για την εκπόνηση και έγκριση των περιβαλλοντικών μελετών, σε συνάρτηση με την κύρια μελέτη του έργου, είναι σημαντικό να είναι τέτοια που να επιτρέπει την αποτελεσματική εκτίμηση των επιπτώσεων και τελικά την προστασία του περιβάλλοντος.

Οι περιβαλλοντικές μελέτες θα πρέπει να γίνονται από ξεχωριστές μελετητικές ομάδες με ξεχωριστή διαδικασία δημοπράτησης. Οι δε μελέτες κατασκευής των έργων πρέπει να δημοπρατούνται σε δύο στάδια: α) στάδιο χωροθέτησης και κατά περίπτωση να περιλαμβάνει και το στάδιο της προκαταρκτικής μελέτης, και β) στάδιο οριστικής μελέτης και μελέτης εφαρμογής.

Για την έγκριση των περιβαλλοντικών μελετών και ουσιαστικά την αποδοχή των επιπτώσεων, και όχι για την τελική αδειοδότηση, θα πρέπει να απαιτείται η σύμφωνη γνώμη ή να προβλέπεται συναρμοδιότητα όλων των φορέων που σχετίζονται με το έργο ή τη δραστηριότητα και των επιπτώσεων.

Στη συνέχεια ίσως θα πρέπει να σχολιάζεται η επίπτωση κάθε είδους έργου ή δραστηριότητας και να παρατίθενται γενικές προτάσεις για το τι πρέπει να εκτιμάται, πριν την αδειοδότηση, ως προς την επίπτωση που θα έχουν στις παράκτιες περιοχές και προτάσεις για τη λήψη μέτρων αποφυγής ή μείωσης των επιπτώσεων.

4.3 Τρόποι οικιστικής ανάπτυξης για την Ελλάδα

Δεδομένου ότι τα περισσότερα από τα προαναφερθέντα ισχύουν γενικά και όχι μόνο για τις παράκτιες περιοχές, όταν οι προτάσεις αφορούν ειδικά τις παράκτιες ζώνες θα πρέπει να εξειδικεύονται περισσότερο. Επειδή κάθε έργο ή δραστηριότητα έχει

διαφορετική επίπτωση στις παράκτιες περιοχές, τα όρια της παράκτιας ζώνης είναι φυσικό να ποικίλλουν ανάλογα. Ο φορέας διαχείρισης της παράκτιας ζώνης θα καθορίζει, κατά περίπτωση, το εύρος της ζώνης.

Όπως προαναφέρθηκε, στην παραλία και την παράκτια λωρίδα απαγορεύεται η δόμηση, ενώ στη δυναμική ζώνη τίθενται περιορισμοί κατά περίπτωση, θέτοντας ταυτόχρονα την ελάχιστη απόσταση που ισχύουν οι απαγορεύσεις. Τα ρυμοτομικά σχέδια δεν πρέπει να συμπεριλαμβάνουν στο σχεδιασμό τις παραπάνω ζώνες. Οι ζώνες αυτές, υπό προϋποθέσεις, μπορούν να λειτουργούν ως περιοχές αναψυχής.

Υφιστάμενες κατασκευές, σε εκτός σχεδίου περιοχές, που βρίσκονται μέσα στη ζώνη της παραλίας και της παράκτιας ή παρόχθιας λωρίδας, απομακρύνονται σταδιακά. Αν κριθεί ότι οι νομίμως ανεγερθείσες κατασκευές δεν θίγουν το περιβάλλον ή πρόκειται για διατηρητέες ή άλλες, ιστορικής ή αρχαιολογικής σημασίας, κατασκευές, διατηρούνται.⁷⁴ Υφιστάμενες κατασκευές που βρίσκονται μέσα στην δυναμική ζώνη απομακρύνονται εφόσον θίγεται το περιβάλλον⁷⁵. Αν διατηρητέα κτίρια βρίσκονται εντός της παραλίας, ή της παράκτιας ή παρόχθιας λωρίδας και ανήκουν σε ιδιώτες, τότε κατ' εξαίρεση μπορεί η κυριότητα της έκτασης να ανήκει σε ιδιώτες. Ωστόσο, είναι δυνατή η αναγκαστική απαλλοτρίωση των κτισμάτων αυτών. Εναλλακτικά, θα μπορούσε να αναγνωρίζεται η αποκλειστική χρήση των κτισμάτων αυτών χωρίς όμως να αναγνωρίζεται κυριότητα επί του εδάφους.

Σε οικισμούς στερουμένων ρυμοτομικού σχεδίου, έχουμε δύο περιπτώσεις, οικισμούς προϋφιστάμενους του 1923 και μεταγενέστερους οικισμούς. Στην πρώτη περίπτωση, η ρυμοτομική γραμμή εκτείνεται έτσι ώστε να συμπεριλαμβάνονται τα κτίρια που έχουν ανεγερθεί προ του 1923, ανεξάρτητα από το αν αυτά βρίσκονται εντός του αιγιαλού.⁷⁶ Ωστόσο, αν μεταξύ των ήδη κτισμένων τμημάτων υπάρχουν αδόμητα

⁷⁴ Σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 5 του ν.2971/2001 «σε περιοχές εκτός σχεδίου εξαιρούνται από τη ζώνη παραλίας τα χαρακτηρισμένα ως διατηρητέα κτίσματα ή κατασκευές». Ουσιαστικά, η μεμονωμένη δόμηση, έστω και αν χρειάζεται να διασωθεί, υπαγορεύει την εξαίρεση της οριοθέτησης της ζώνης παραλίας.

⁷⁵ Σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης (2000, σελ.89), η απαγόρευση οικοδόμησης πρέπει να κυμαίνεται από 100-300μ. από την ακτογραμμή.

⁷⁶ Σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 8 του από 2-3-81 π.δ. «εις περίπτωσην παραλιακών οικισμών η οικοδομή τοποθετείται εις απόστασιν δέκα πέντε (15) μέτρων τουλάχιστον από της κατά τας κειμένας διατάξεις καθοριζομένης γραμμής αιγιαλού (χειμέριον κύμα). Κατ' εξαίρεσιν, εάν υφίσταται εν τοις πράγμασι οικοδομική γραμμή διαμορφωμένη δια πυκνής δομήσεως, κατά την κρίσιν της αρμοδίας δια την χορήγησιν της αδείας οικοδομής υπηρεσίας, η οικοδομή τοποθετείται επί της γραμμής ταύτης». Δεδομένου ότι, αφενός δεν έχει προσδιοριστεί πιο πραγματικά ήταν το πριν του 1923 τμήμα των οικισμών, αφετέρου οι οριοθετήσεις των οικισμών συμπεριέλαβαν και τις, μετά το 1923, επεκτάσεις των οικισμών, ενώ στις περισσότερες περιπτώσεις συμπεριέλαβαν και μεγάλες αδόμητες εκτάσεις για να εξυπηρετήσουν την οικοδόμηση με ευνοϊκούς όρους στους ιδιοκτήτες των εκτάσεων αυτών (Συνήγορος του Πολίτη, ΕΕ1999).

τμήματα εντός του αιγιαλού, αυτά δεν οικοδομούνται, εκτός αν τα τμήματα αυτά δημιουργούν οπτική ασυνέχεια, ως προς την εικόνα του οικισμού.⁷⁷ Επίσης, εκτός του παλαιού τμήματος του οικισμού, στην επέκτασή του, η ακραία, προς τη θάλασσα, ρυμοτομική γραμμή βρίσκεται σε απόσταση τουλάχιστον 25 μέτρων από το εσωτερικό όριο της παράκτιας λωρίδας, εκτός αν συντρέχουν άλλοι, κυρίως περιβαλλοντικοί, λόγοι. Η απόσταση αυτή μπορεί να είναι μικρότερη αν υπάρχει μεγάλη υψομετρική διαφορά μεταξύ του οικισμού και της στάθμης της θάλασσας. Αν έχει ήδη διαμορφωθεί οικιστικά η περιοχή, τότε κατά περίπτωση και ανάλογα με το βαθμό οικοδόμησης και την περιβαλλοντική επίπτωση, επιτρέπεται ή απαγορεύεται η συνέχιση της οικοδόμησης. Σημειώνεται ότι η απαγόρευση συνοδεύεται από την κατεδάφιση των κτισμάτων που υποβαθμίζουν το περιβάλλον.⁷⁸

Σε περίπτωση οικισμών κάτω των 2000 κατοίκων ισχύουν ανάλογες, με τις παραπάνω ρυθμίσεις⁷⁹. Καθορίζεται αφενός το πυκνοδομημένο τμήμα του οικισμού, προκειμένου να καθοριστεί η γραμμή δόμησης, εξετάζεται αφετέρου αν τα κτίσματα που διαμορφώνουν το πυκνοδομημένο τμήμα του οικισμού οικοδομήθηκαν νόμιμα.⁸⁰

⁷⁷ Αν π.χ. υπήρχε εν τοις πράγμασι συνεχές σύστημα οικοδόμησης και το ενδιάμεσο τμήμα ήταν μικρό και χωρίς να παρουσιάζει κάποια ιδιαίτερα γεωφυσικά χαρακτηριστικά, τότε κατ' εξαίρεση θα μπορούσε να οικοδομηθεί.

⁷⁸ Σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 5 του ν.2971/2001 «όπου υφίσταται σχέδιο πόλεως, η οριογραμμή της παραλίας δεν μπορεί να υπερβεί την εγκεκριμένη γραμμή δόμησης. Σε παραδοσιακούς οικισμούς η οριογραμμή της παραλίας δεν μπορεί να υπερβεί τη γραμμή δόμησης, όπως αυτή νομίμως έχει διαμορφωθεί. Σε πόλεις και οικισμούς που δημιουργήθηκαν πριν από το έτος 1923 ή έχουν πληθυσμό κάτω από 2.000 κατοίκους και στους οποίους δεν υπάρχει εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο, η οριογραμμή της παραλίας δεν μπορεί να υπερβεί τη διαμορφωμένη γραμμή δόμησης, όπως αυτή νομίμως έχει διαμορφωθεί».

⁷⁹ Σύμφωνα με το άρθρο 6 του από 24/31-5-1985 π.δ. «σε περίπτωση παραλιακών οικισμών και εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά με ειδική διάταξη (ή τοπικό ρυμοτομικό σχέδιο), η οικοδομή τοποθετείται σε απόσταση: - Τουλάχιστον 15 μέτρα από την καθορισμένη γραμμή αιγιαλού και οπωσδήποτε μετά τη γραμμή παραλίας. - Τουλάχιστον 50 μέτρα από την εκτιμώμενη γραμμή αιγιαλού αν δεν έχει καθορισθεί η γραμμή αιγιαλού. Κατ' εξαίρεση με απόφαση Νομάρχη που εκδίδεται μετά από γνωμοδότηση του οικείου ΟΤΑ και σύμφωνη γνώμη του συμβουλίου Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος του νομού είναι δυνατόν να καθορίζεται γραμμή δόμησης διαφορετική από την προκύπτουσα με την εφαρμογή της παραπάνω διάταξης στις εξής περιπτώσεις: α) Όταν υπάρχει καθορισμένη γραμμή αιγιαλού με ζώνη παραλίας πλάτους μικρότερου των 15 μέτρων συνολικά ή τμηματικά και υπάρχει διαμορφωμένη γραμμή δόμησης με πυκνή δόμηση, η γραμμή δόμησης στο τμήμα αυτό μπορεί να καθοριστεί σε απόσταση μικρότερη των 15 μέτρων και πάντως όχι εντός της ζώνης παραλίας. Υφιστάμενα κτίσματα που βρίσκονται εντός της ζώνης που ορίζεται από τη γραμμή δόμησης και τη γραμμή παραλίας επιτρέπεται να επισκευάζονται μόνο για λόγους χρήσεως υγιεινής και ασφάλειας. β) Όταν δεν υπάρχει καθορισμένη γραμμή αιγιαλού και πληρούνται οι προϋποθέσεις της περίπτωσης α μπορεί να καθοριστεί γραμμή δόμησης, όπως παραπάνω, αλλά σε απόσταση τουλάχιστον 10 μέτρων από την εκτιμώμενη γραμμή αιγιαλού. γ) Όταν δεν υπάρχει καθορισμένη γραμμή αιγιαλού αλλά μεταξύ των οικοπέδων που έχουν πρόσωπο προς τη θάλασσα και της θάλασσας υπάρχει φυσικά διαμορφωμένη υψομετρική διαφορά άνω των 8 μέτρων, η γραμμή δόμησης μπορεί να τοποθετηθεί σε απόσταση μικρότερη των 50 μέτρων και πάντως εσώτερον τουλάχιστον 15 μέτρων από το κατώτερο σημείο της φυσικά διαμορφωμένης υψομετρικής διαφοράς. δ) Όταν δεν υπάρχει καθορισμένη γραμμή αιγιαλού και υπάρχει φυσικά διαμορφωμένη παραλία (αμμώδης, σκυρώδης, ελώδης έκταση) βάθους μεγαλύτερου των 50 μέτρων η γραμμή δόμησης τοποθετείται σε απόσταση μεγαλύτερη των 50 μέτρων. Η περίφραξη των οικοπέδων που έχουν πρόσωπο προς τη θάλασσα τοποθετείται πάνω στη νομίμως καθορισμένη γραμμή παραλίας. Τυχόν δυσμενέστερες διατάξεις από τις καθοριζόμενες για τον παρόντος, που καθορίζουν τις αποστάσεις δόμησης για εθνικές και επαρχιακές οδούς κατισχύουν των διατάξεων του παρόντος διατάγματος. ε) Στις πιο πάνω περιπτώσεις, προϋπόθεση για την ανέγερση οικοδομής επί των οικοπέδων που έχουν πρόσωπο στη θάλασσα είναι να εξασφαλίζεται με οποιονδήποτε νόμιμο τρόπο χώρος προσπέλασης να έχει τεθεί σε κοινή χρήση, πλάτους τουλάχιστον 4 μέτρων, συνδεδεμένος με υφιστάμενο κοινόχρηστο χώρο του οικισμού, μεταξύ του οικοπέδου και της θάλασσας».

⁸⁰ Οι οικισμοί αυτοί στις περισσότερες περιπτώσεις προέκυψαν από την ύπαρξη αυθαιρέτων κτισμάτων που κατά καιρούς νομιμοποιήθηκαν με πιο πρόσφατο το ν.1337/1983. Δεδομένου ότι δεν προηγήθηκε η εκπόνηση μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, ούτε έλεγχος αν κάποιο κτίσμα βρισκόταν εντός των περιοχών που ήταν αδύνατη η νομιμοποίησή του, πλήθος κτισμάτων «νομιμοποιήθηκε». Αυτό με τη σειρά του οδήγησε σε περαιτέρω υποβάθμιση του περιβάλλοντος, καθώς επρόκειτο για μη χωροθετημένη οικιστική ανάπτυξη.

Τα εκτός πυκνοδομημένου τμήματος κτίσματα, εάν εμπίπτουν στις ζώνες παραλίας, παράκτιας ή παρόχθιας λωρίδας, κατεδαφίζονται.

Σε οικισμούς με ρυμοτομικό σχέδιο, εφόσον το σχέδιο εκτείνεται σε ζώνη παραλίας, παράκτιας ή παρόχθιας λωρίδας τροποποιείται στις περιπτώσεις που δεν έχει εφαρμοστεί. Αν έχει εφαρμοστεί και διαπιστώνεται υποβάθμιση του περιβάλλοντος εξετάζεται αν υπάρχει τρόπος αποκατάστασης, με ή χωρίς τροποποίηση του ρυμοτομικού και κατεδάφιση κτισμάτων.⁸¹ Προστίθεται ότι τα ρέματα που διατρέχουν οικισμούς διατηρούνται ως έχουν και επιτρέπεται μόνο ο ελεγχόμενος καθαρισμός τους.

Τόσο εντός των οικισμών, όσο και εκτός μέτρα πρέπει να ληφθούν για την προστασία του τοπίου. Σε κάθε ρυμοτομικό σχέδιο ή οριοθέτηση οικισμού, θα πρέπει να περιγράφονται τα χαρακτηριστικά του τοπίου,⁸² τα οποία προστατεύονται και είναι δυνατή η καταστροφή τους μόνο αν δεν είναι δυνατή η οικοδόμηση. Σε κάθε άλλη περίπτωση διατηρούνται αναλλοίωτα. Τόσο για τα εντός οικισμού οικόπεδα, όσο και για τα εκτός σχεδίου, πρέπει να διατηρείται, κατά το δυνατόν, η υψομετρική συνέχεια στα όρια κάθε ιδιοκτησίας. Γενικά, αλλά ιδίως στα εκτός σχεδίου οικόπεδα, οι παλαιές αναβαθμίδες διατηρούνται. Η κατασκευή νέων επιτρέπεται εφόσον δεν διαταράσσεται η συνέχεια των παλαιότερων. Ωστόσο, αν δεν υπάρχουν παλαιότερα τίθενται κανόνες που σχετίζονται με την κλίση του εδάφους και την παράδοση που ακολουθείται στην περιοχή.

Επιπροσθέτως, ιδίως στα εκτός σχεδίου οικόπεδα, εφόσον δεν πρόκειται να καλλιεργηθούν και χρησιμοποιούνται για την κατασκευή δεύτερης κατοικίας, αφενός απαγορεύονται οι μεγάλες εκσκαφές και επιχωματώσεις, αφετέρου διατηρείται η φυσική χλωρίδα στο 50% τουλάχιστον του οικοπέδου, ενώ δεν επιτρέπονται οι περιφράξεις, εκτός βέβαια αν οριοθετούνταν παραδοσιακά οι ιδιοκτησίες στην περιοχή με συγκεκριμένο τρόπο.

⁸¹ Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 2 του ν.2508/1997 «... η οικιστική οργάνωση και ο πολεοδομικός σχεδιασμός πρέπει να είναι σύμφωνοι με τους όρους προστασίας του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, με τις αρχές της πολεοδομικής επιστήμης και τους γενικότερους αναπτυξιακούς στόχους μέσα στους οποίους περιλαμβάνεται και η διαφύλαξη της γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας». Συνεπώς, νομιμοποιείται η τροποποίηση σχεδίων για περιβαλλοντικούς λόγους, ειδικά, μάλιστα, όταν δεν λήφθηκαν επαρκώς ή καθόλου κατά το σχεδιασμό.

⁸² Π.χ. των βράχων της Μυκόνου.

Για κάθε οικισμό συντάσσεται ένα 20ετές πλάνο αναγκών και επέκτασης. Από την επέκταση αυτή εξαιρούνται οι περιοχές προστασίας της φύσης, και τίθενται περιορισμοί δόμησης ή και άλλων δραστηριοτήτων. Ο καθορισμός χρήσεων γης δεν πρέπει απλά να συνοδεύεται μόνο από περιορισμούς δόμησης, οι οποίοι πρέπει να καθορίζονται κατόπιν περιβαλλοντικής μελέτης, αλλά να συνδέεται με το χωροταξικό σχεδιασμό, να λαμβάνει υπόψη και τυχόν άλλα σχέδια που συνδέονται με αυτό ή το επηρεάζουν⁸³ και να θεσπίζει ταυτόχρονα περιβαλλοντικούς όρους.⁸⁴ Επίσης, στο πλάνο θα πρέπει να περιλαμβάνεται σχέδιο αξιοποίησης των ελεύθερων εκτάσεων εντός του οικισμού, ώστε η επέκταση σε νέες εκτάσεις να είναι κατά το δυνατόν μικρότερη. Ένας επιπλέον λόγος για τον περιορισμό της μεγάλης επέκτασης των οικισμών είναι ότι αυτοί αποτελούν πηγές μη σημειακών εκπομπών ρύπων. Έχει αποδειχθεί ότι η ρύπανση από διάχυτες εκπομπές μειώνεται όσο πιο πυκνή είναι η οικιστική ανάπτυξη ή καλύτερα όσο η οικιστικά αναπτυγμένη περιοχή καταλαμβάνει μικρότερη έκταση.⁸⁵ Σε κάθε περίπτωση μέτρα πρέπει να λαμβάνονται για τον περιορισμό των εκπομπών και τη μείωση των επιπτώσεων από τις εκπομπές αυτές.

Η αρτιότητα των οικοπέδων καθώς και ο συντελεστής δόμησης, τόσο σε εντός όσο και σε εκτός σχεδίου περιοχές, πρέπει να συνδέεται με την επιθυμούμενη πυκνότητα του πληθυσμού⁸⁶ ανά περιοχή και την ικανότητα των πόρων, ιδίως του νερού,⁸⁷ να

⁸³ Π.χ. η εγκατάσταση μιας βιομηχανίας ή ενός μεγάλου ξενοδοχείου ή προστασία μιας περιοχής.

⁸⁴ Θεωρητικά μέρος αυτών καθορίζονται από το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο ή τη Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου (άρθρο 4 παρ. 3 και 4 του ν.2508/1997 «3. Με το Γ.Π.Σ. καθορίζονται: α) οι περιοχές ειδικής προστασίας κατά την παρ. 4 του παρόντος άρθρου που δεν πρόκειται να πολεοδομηθούν, β) οι περιοχές γύρω από πόλεις ή οικισμούς για τις οποίες απαιτείται έλεγχος και περιορισμός της οικιστικής εξάπλωσης, συμπεριλαμβανόμενων και των περιοχών που καθορίστηκαν ζώνες οικιστικού ελέγχου (Ζ.Ο.Ε.) σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 29 του ν.1337/1983, γ) τα εγκεκριμένα κατά τη δημοσίευση του παρόντος Γ.Π.Σ. και δ) όλες οι πολεοδομημένες και προς πολεοδόμηση περιοχές. Ειδικότερα, περιλαμβάνει όλες τις πολεοδομημένες περιοχές του οργανισμού ή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και τους προϋφιστάμενους του έτους 1923 οικισμούς, τις προς πολεοδόμηση περιοχές συνεχόμενες ή μη προς τις πολεοδομημένες, στο μέτρο που η πολεοδόμηση των περιοχών αυτών κρίνεται απολύτως αναγκαία, εν' όψει ιδίως της δημογραφικής εξέλιξης, της ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων, των οικιστικών και γενικότερα των πολεοδομικών συνθηκών και στο μέτρο που απαιτείται για κάλυψη των σχετικών αναγκών. Οι προς πολεοδόμηση περιοχές μπορούν να αφορούν κύρια ή δεύτερη κατοικία ή την εγκατάσταση αναπτυξιακών δραστηριοτήτων, όπως τη δημιουργία παραγωγικών πάρκων ή τουριστικών ζωνών. Με το Γ.Π.Σ. μπορεί να προσδιορίζονται περιοχές ειδικά ρυθμιζόμενης πολεοδόμησης (Π.Ε.Ρ.Π.Ο.), τμήματα του οικισμού που έχουν ανάγκη ανάπλασης ή αναμόρφωσης, καθώς και ζώνες ειδικής ενίσχυσης (Ζ.Ε.Ε.) κατά το άρθρο 22 του παρόντος. 4. Με το Γ.Π.Σ. καθορίζονται επίσης περιοχές ειδικής προστασίας (Π.Ε.Π.) που δεν προορίζονται για πολεοδόμηση, συνεχόμενες ή μη προς τις πολεοδομημένες ή τις προς πολεοδόμηση περιοχές, όπως είναι ιδίως χώροι αρχαιολογικού, αρχιτεκτονικού, ιστορικού ή λαογραφικού ενδιαφέροντος, παραθαλάσσιες ή παραποτάμιες ζώνες, βιότοποι και τόποι ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, δάση και δασικές εκτάσεις. Επίσης, με το Γ.Π.Σ. καθορίζονται περιοχές γύρω από πόλεις ή οικισμούς για τις οποίες απαιτείται έλεγχος και περιορισμός της οικιστικής εξάπλωσης. Για τις περιοχές της παρούσας παραγράφου μπορεί με το Γ.Π.Σ. να ορίζονται οι επιτρεπόμενες χρήσεις γης, το όριο εμβαδού, κάτω από το οποίο δεν επιτρέπεται η κατάτμηση των ιδιοκτησιών, και να επιβάλλονται και άλλα μέτρα ειδικής προστασίας. Αν κατά την έγκριση Γ.Π.Σ. έχουν καθορισθεί Ζ.Ο.Ε. σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 29 του ν.1337/1983, τα όρια και οι ρυθμίσεις που τις διέπουν περιλαμβάνονται στο περιεχόμενο του Γ.Π.Σ. δυνάμενες να τροποποιηθούν για μεγαλύτερη προστασία της περιοχής»). Στην πράξη το ΓΠΣ έπεται και συνήθως κατοχυρώνει νομικά μια υφιστάμενη κατάσταση, προσπαθώντας σε μερικές περιπτώσεις να «βάλει τάξη» στην άναρχη ανάπτυξη. Το ορθότερο θα ήταν το ΓΠΣ να αποτελεί τμήμα ενός συνολικότερου σχεδιασμού που να περιλαμβάνει και περιοχές προστασίας της φύσης.

⁸⁵ Marsh, 1991.

⁸⁶ Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 7 του ν.2508/1997 «με απόφαση του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, που εκδίδεται μετά γνώμη του Κεντρικού Συμβουλίου Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος (Κ.Σ.Ε.Λ.Χ.Ο.Π.)... εγκρίνονται πολεοδομικά σταθερότυπα (standards) στα οποία περιλαμβάνονται ανώτατα όρια πυκνότητας και κορεσμού που εφαρμόζονται κατά την εκπόνηση των γενικών πολεοδομικών σχεδίων, των σχεδίων χωρικής και οικιστικής οργάνωσης «ανοικτής

καλύπτουν τις ανάγκες του πληθυσμού. Αν οι πόροι δεν επαρκούν τίθενται περιορισμοί εκτός αν προβλέπονται άλλα μέτρα κάλυψης των αναγκών. Επιπροσθέτως, για τις εκτός σχεδίου περιοχές η αρτιότητα, εφόσον δεν υπάρχει πλήρης απαγόρευση δόμησης, πρέπει να συνδέεται με τη διαφύλαξη της γης υψηλής παραγωγικότητας και την ύπαρξη χαρακτηριστικών του τοπίου που προστατεύονται. Παρεκκλίσεις από την αρτιότητα δεν επιτρέπονται,⁸⁸ εκτός αν πρόκειται για την κατασκευή πρώτης κατοικίας μόνιμου κατοίκου μιας περιοχής (κατά προτίμηση αγρότη) ο οποίος δεν διαθέτει άλλη έκταση. Ωστόσο, στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να προβλέπεται η κατεδάφιση του κτίσματος αν αλλάξει ο τόπος κατοικίας ή μεταβιβαστεί η έκταση σε άλλον ο οποίος να πληροί τις ίδιες προϋποθέσεις. Τέλος, ειδικές ρυθμίσεις πρέπει να αφορούν την κατάτμηση μεγάλων ιδιοκτησιών, ειδικά στις νησιωτικές περιοχές.

Τα κτίρια στα πρώτα οικοδομικά τετράγωνα δεν πρέπει να είναι πολύ ψηλά. Σε κάθε περίπτωση, μέτρα πρέπει να ληφθούν για τη διατήρηση της θέας, τόσο από το εσωτερικό προς τη θάλασσα, όσο και αντίστροφα. Οι ζώνες μεταξύ της θάλασσας και των πρώτων οικοδομικών τετραγώνων ή της παραλιακής οδού διατηρούνται στη

πόλης» και των πολεοδομικών μελετών. Τα σταθερότυπα αυτά μπορεί να διαφοροποιούνται μεταξύ τους κυρίως ανάλογα με το μέγεθος και τη φυσιογνωμία του αστικού κέντρου ή της υπό σχεδιασμό περιοχής, τα ιστορικά, αρχαιολογικά, μορφολογικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά και τις επιθυμητές παραμέτρους εξέλιξης».

⁸⁷ Αυτό ισχύει για κάθε χρήση που απαιτεί νερό (π.χ. βιομηχανία, αγροτικές καλλιέργειες). Σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ. 2 του ν.3199/2003 «για κάθε χρήση εφαρμόζονται οι παρακάτω κανόνες, οι οποίοι λαμβάνονται υπόψη στα Σχέδια Διαχείρισης: α) Κάθε χρήση πρέπει να αποβλέπει στη βιώσιμη και ισορροπη ικανοποίηση των αναπτυξιακών αναγκών και να διασφαλίζει τη μακροπρόθεσμη προστασία των υδάτων, την επάρκεια των αποθεμάτων τους και τη διατήρηση της ποιότητάς τους, ιδιαίτερα δε τη μείωση και την αποτροπή της ρύπανσής τους. β) Η ικανοποίηση της ζήτησης του νερού γίνεται με βάση τα όρια και τις δυνατότητες των υδατικών αποθεμάτων, λαμβανομένων υπόψη των αναγκών για τη διατήρηση των οικοσυστημάτων, καθώς και της ισορροπίας που απαιτείται μεταξύ άντλησης και ανατροφοδότησης των υπόγειων υδάτων. Οι ανάγκες των χρήσεων σε νερό ικανοποιούνται κατά το δυνατόν σε επίπεδο περιοχής λεκάνης απορροής ποταμού. Κατά τη διαχείριση των υδάτων πρέπει να εξασφαλίζεται η εξοικονόμηση νερού μέσω της χρήσης τεχνικών μεθόδων, οικονομικών κινήτρων και εργαλείων».

⁸⁸ Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 2 του από 24/31-5-1985 π.δ. δίνεται η δυνατότητα παρεκκλίσεων από το ελάχιστο απαιτούμενο εμβαδόν αρτιότητας («κατά παρέκκλιση από την προηγούμενη παράγραφο θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα τα γήπεδα: α) Τα κείμενα εντός της ζώνης των πόλεων, κομών και οικισμών τα οποία είχαν κατά την 24.4.1977 ημέρα δημοσίευσης του από 5.4.1977 π.δ.... ελάχιστον εμβαδόν 2000 μ2. β) Τα γήπεδα που κατά την ημέρα δημοσίευσης του παρόντος π.δ./τος έχουν πρόσωπο σε Διεθνείς, Εθνικές, Επαρχιακές, Δημοτικές και Κοινοτικές οδούς, καθώς και σε εγκαταλελειμμένα τμήματα αυτών και σε σιδηροδρομικές γραμμές και εφόσον έχουν: αα) Τα γήπεδα που υφίστανται κατά την 12.11.1962 ημέρα δημοσίευσης του από 24.10.1962 π.δ./τος... Ελάχιστο εμβαδόν επτακόσια πενήντα (750) μ2. ββ) Τα γήπεδα που υφίστανται κατά τη 12.9.1964 ημέρα δημοσίευσης του από 21.7.1964 Β.δ./τος.... Ελάχιστο εμβαδόν χίλια διακόσια (1.200) μ2 γγ) Τα γήπεδα που υφίστανται κατά τη 17.10.1978 ημέρα δημοσίευσης του από 6.10.1978 π.δ./τος... Ελάχιστο εμβαδόν δύο χιλιάδες (2.000) μ2... Ως Δημοτικοί ή Κοινοτικοί οδοί για την εφαρμογή του παρόντος θεωρούνται οι οδοί που ενώνουν οικισμούς του αυτού δήμου ή κοινότητας μεταξύ των ή οικισμούς ομόρων δήμων ή κοινοτήτων ή με Διεθνείς, Εθνικές ή Επαρχιακές οδούς. Σε περίπτωση που μεταξύ των προαναφερομένων οικισμών υπάρχουν περισσότερες της μιας Δημοτικοί ή Κοινοτικοί όροι που συνδέουν αυτούς οι διατάξεις της παρούσης περίπτωσης έχουν εφαρμογή μόνο σε γήπεδα που έχουν πρόσωπο στην κυριώτερη από τις οδούς αυτές. Η αναγνώριση των οδών αυτών σε κυριότερες ή μοναδικές γίνεται με απόφαση του οικείου Νομάρχη μετά από γνώμη του Συμβουλίου Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος του νομού»). Η εφαρμογή της διάταξης αυτής οδήγησε σε αύξηση του δομημένου επιφανείας παρά τις οδούς και την ακτινωτή ανάπτυξη των οικισμών, που εκτός της άναρχης ανάπτυξης οδήγησε σε κορεσμό του δικτύου και δυσκολία στη βελτίωσή του (π.χ. διαπλάτυσή του). Επίσης, δεν υπάρχει ιεράρχηση του οδικού δικτύου και σύνδεση του δικτύου με όρους δόμησης και χρήσης γης, ενώ σπάνια αποχαρκτηρίζεται τμήμα δρόμου ακόμη και αν έχει κατασκευαστεί νέο για το σκοπό αυτό, ταυτόχρονα με την ενοποίηση πολλών οικισμών σε ενιαίο δίκτυο έδωσε τη δυνατότητα χαρακτηρισμού οδών ως δημοτικών, παρά τον υπεραστικό τους χαρακτήρα.

φυσική τους κατάσταση. Για να γίνει οποιαδήποτε επέμβαση θα πρέπει να απαιτείται η εκπόνηση μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων.⁸⁹

Για την χωροθέτηση νέων ή την ανάπτυξη υφιστάμενων οικισμών, απαραίτητο είναι να εκτιμηθεί η φέρουσα ικανότητα της λεκάνης απορροής εντός της οποίας αναπτύσσεται ή πρόκειται να αναπτυχθεί ο οικισμός. Σύμφωνα με τον Marsh (1991, σ. 140) *“η φέρουσα ικανότητα μιας λεκάνης απορροής είναι ένα μέτρο του μεγέθους και του είδους της ανάπτυξης που είναι δυνατό να συντηρήσει χωρίς να υποστεί υποβάθμιση των χαρακτηριστικών των υδάτων, της ποιότητας των υδάτων, της βιοποικιλότητας, εδαφών και χρήσεων γης κ.λπ. Σαν γενικός κανόνας, 30 τις εκατό ανάπτυξη μπορεί να είναι η συνιστώμενη μέγιστη για τις περισσότερες λεκάνες απορροής, αλλά αυτό μπορεί να ποικίλλει με το είδος και το χαρακτήρα της λεκάνης”*. Για τις μικρές λεκάνες απορροής, που είναι και η συνηθέστερη περίπτωση για τα μικρά νησιά και πολλές παράκτιες περιοχές της ηπειρωτικής χώρας, το έδαφος, οι κλίσεις, η χλωρίδα και οι υφιστάμενες χρήσεις γης είναι αυτά που πρέπει να ληφθούν υπόψη και που τα χαρακτηριστικά τους θα καθορίσουν τους περιορισμούς που θα τεθούν για την ανάπτυξη. Εδάφη με μεγάλες κλίσεις, περιοχές συγκέντρωσης των υδάτων απορροής, ασταθή και μη ικανοποιητικά αποστραγγιζόμενα εδάφη, οι περιοχές γύρω από το σημείο δημιουργίας των μισγαγγειών ή ρεμάτων, δασικές εκτάσεις και περιοχές που πλημμυρίζουν ή παρουσιάζουν χαμηλούς βαθμούς διήθησης, δεν ενδείκνυται για χωροθέτηση οικισμών. Η επιλογή του χώρου, σύμφωνα με τον Marsh (1991, σ. 142), θα πρέπει:

1. να μεγιστοποιεί το μήκος της διαδρομής των όμβριων υδάτων από την περιοχή ανάπτυξης στην περιοχή συλλογής των υδάτων ή ενός ρέματος,
2. να μεγιστοποιεί το χρόνο συγκέντρωσης των όμβριων υδάτων, μειώνοντας το ρυθμό απορροής,
3. να μειώνει τον όγκο της επιφανειακής απορροής ανά μονάδα επιφάνειας,
4. να χρησιμοποιεί ή να παρέχει μια ενδιάμεση ζώνη, όπως δάση ή υγρότοποι, για να προστατεύει τις περιοχές συγκέντρωσης των υδάτων και των ρεμάτων από τις ζώνες ανάπτυξης και
5. να εκτρέπει τα όμβρια ύδατα από και γύρω από εκτάσεις με μεγάλες κλίσεις, ασταθή εδάφη ή σημαντικά ενδιαίτηματα”.⁹⁰

⁸⁹ Με την εξομοίωση χώρων με ζώνες λιμένα, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι τα Λιμενικά Ταμεία υπάγονται στους δήμους, κατασκευάζονται έργα επί του αιγιαλού και της παραλίας, επειδή, ως χερσαία ζώνη λιμένα, χαρακτηρίζονται λιμενικά. Σε ορισμένες περιοχές, πολύ μεγάλες εκτάσεις έχουν χαρακτηριστεί χερσαίες ζώνες λιμένα.

Σε απομονωμένες περιοχές (που δεν μπορεί εύκολα να υπάρξει η σύνδεσή τους με δίκτυα αποχέτευσης, ύδρευσης, συλλογής και διαχείρισης στερεών αποβλήτων) και υποχρεωτικά στα νησιά, η οικοδόμηση, ειδικότερα σε ότι αφορά τις τουριστικές εγκαταστάσεις, τόσο εντός οικισμών, όσο και εκτός σχεδίου, πρέπει να γίνεται με γνώμονα τη δυνατότητα εξεύρεσης λύσεων στη διαχείριση των αποβλήτων και στην εκμετάλλευση των πόρων. Ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να λαμβάνεται όταν χρησιμοποιούνται σηπτικοί βόθροι, οι οποίοι δεν πρέπει να βρίσκονται κοντά στις ακτές ή κοντά σε πηγάδια ή αντλιοστάσια. Γενικά, η φέρουσα ικανότητα ενός πόρου και ιδιαίτερα της γης (συμπεριλαμβανομένου εκτός της έκτασης και του τοπίου) και του νερού,⁹¹ αποτελούν προϋποθέσεις για την επέκταση ή ακόμη και τη διατήρηση δραστηριοτήτων και οικισμών και εν γένει της οικιστικής ανάπτυξης. Επιπλέον, δεν δίνεται δυνατότητα οικιστικής ανάπτυξης, αν οι υφιστάμενες υποδομές δεν μπορούν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες μιας τέτοιας ανάπτυξης. Η δυνατότητα οικιστικής ανάπτυξης δίνεται εάν υπάρχουν υποδομές ικανές να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις μιας τέτοιας ανάπτυξης ή είναι δυνατόν να κατασκευαστούν νέες, εφόσον αυτές έχουν κατασκευαστεί ή είναι σε προχωρημένο στάδιο υλοποίησης, πριν τη λειτουργία τους.

⁹⁰ Τόσο στις περιπτώσεις που υπάρχει σχέδιο πόλης, όσο και στις περιπτώσεις οικισμών στερουμένων σχεδίου, τα ρέματα οικοδομούνται. Ελάχιστες είναι οι περιπτώσεις που αφήνονται ελεύθερα, αλλά και στις περιπτώσεις αυτές, πολύ συχνά ή εγκιβωτίζονται (ανοικτός αγωγός) ή μετατρέπονται σε δρόμο (κλειστός αγωγός).

⁹¹ Π.χ. δεν μπορεί να δοθεί άδεια οικοδόμησης ξενοδοχείου αν δεν υπάρχει δυνατότητα ικανοποίησης των αναγκών του σε νερό, ή υπάρχει υπέρβαση της πυκνότητας πληθυσμού σε μια περιοχή ή δεν επαρκούν οι βιολογικές εγκαταστάσεις του οικισμού ή οι υδάτινοι αποδέκτες μιας περιοχής δεν μπορούν να δεχτούν επιπλέον λύματα αν προηγουμένως δεν επέλθει μείωση των ορίων εκπομπής των επιμέρους δραστηριοτήτων που τον επιβαρύνουν.

Κεφάλαιο 5: Χωροταξικός σχεδιασμός – Εργαλεία

Πρωταρχικός στόχος της χωροταξίας είναι η ρύθμιση και οργάνωση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και λειτουργιών με την ορθολογική κατανομή, διάρθρωση και ανάπτυξη των φυσικών πόρων, των οικονομικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και δημογραφικών δεδομένων. Πιο ειδικά, εφαρμόζονται προγράμματα ανάπτυξης σε συγκεκριμένες εδαφικές ενότητες ώστε να βελτιωθούν οι σχέσεις πόλης-υπαίθρου, να επιτευχθεί η ορθή διαχείριση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων καθώς και να διασφαλιστεί η προστασία του περιβάλλοντος.

Οι αλόγιστες και αέναες επεκτάσεις των πόλεων, τόσο σαν φιλοσοφία όσο και σαν μοντέλο οικιστικής ανάπτυξης έχουν καταστεί πλέον απαγορευτικές γιατί εξαντλούν τη βιο-οικονομία. Οι πόλεις έχουν επεκταθεί σε βάρος του φυσικού τους περιβάλλοντος επηρεάζοντας αρνητικά τους φυσικούς πόρους στο όνομα της “ανάπτυξης”.

Βασική επιδίωξη της χωροταξίας είναι η παροχή ισότιμης πρόσβασης σε όλους τους πολίτες σε βασικές υπηρεσίες, εξυπηρετήσεις και υποδομές. Προωθεί τον συντονισμό ανάμεσα σε διαφορετικούς τομείς πολιτικής, ακολουθώντας τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης, δηλαδή την ισορροπία ανάμεσα στην ανταγωνιστικότητα, την κοινωνική συνοχή και την ποιότητα ζωής και περιβάλλοντος. Οι κεντρικοί στόχοι της χωροταξίας προσδιορίζονται με βάση την αξιολόγηση των αναγκών της χώρας και των επί μέρους περιοχών της, σε συνάρτηση με το Διεθνές και Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Κανόνων και Οδηγιών.⁹²

Δεδομένου ότι η διαχείριση μιας παράκτιας ζώνης σχετίζεται με τη χωροταξική οργάνωση της περιοχής, τον πολεοδομικό, ή άλλων χρήσεων γης, σχεδιασμό, την προστασία του περιβάλλοντος και τη διαχείριση των υδατικών πόρων είναι κατανοητό ότι υπάρχει αλληλοεπικάλυψη και ίσως σύγκρουση αρμοδιοτήτων. Επιπλέον, επειδή η διαχείριση των παράκτιων ζωνών σχετίζεται άμεσα με τη

⁹² <http://www.ypeka.gr/>

διαχείριση των υδατικών πόρων, είναι απαραίτητη η διασύνδεση ή ενδεχομένως και η ένταξη σε ενιαίο φορέα, των φορέων διαχείρισης και των παράκτιων περιοχών.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο χωροταξικός σχεδιασμός δεν πρέπει να εξαντλείται σε γενικές κατευθύνσεις, αλλά είτε απευθείας, είτε μέσω του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου⁹³, το οποίο αποτελεί ένα κατευθυντήριο σχέδιο για την ορθολογική οργάνωση και ανάπτυξη, ή μέσω των Ζωνών Οικιστικού Ελέγχου⁹⁴, οι οποίες αφορούν στην άμεση προστασία και έλεγχο της δόμησης και των χρήσεων γης στην εκτός σχεδίου περιοχή και εκτός ορίων οικισμών, προκειμένου να αντιμετωπισθεί η υποβάθμιση του περιβάλλοντος και η άναρχη ανάπτυξη με τη δημιουργία πραγματικών καταστάσεων που υπονομεύουν τον ορθολογικό σχεδιασμό, ή άλλων σχεδίων να επιβάλλει μια ολοκληρωμένη πρόταση ανάπτυξης με την οποία κάθε έργο ή δραστηριότητα πρέπει να εναρμονίζεται.⁹⁵ Τα χωροταξικά σχέδια, συνήθως, μελετώνται και εγκρίνονται από το γενικό στο ειδικό, βάσει της διοικητικής διαίρεσης της χώρας και της διοικητικής δομής του κράτους. Ωστόσο, θα πρέπει σταδιακά ο χωροταξικός σχεδιασμός να βασίζεται στη διαίρεση του κράτους σε περιβαλλοντικά συναφείς⁹⁶ και περιβαλλοντικά συνδεδεμένες περιοχές⁹⁷ και το

⁹³ <http://www.organismosathinas.gr/Default.aspx?id=15>

⁹⁴ <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=515&language=el-GR>

⁹⁵ Σύμφωνα με το άρθρο 2 του ν.2742/1999 «1. Ο χωροταξικός σχεδιασμός έχει ως στόχο να συμβάλλει: α. Στην προστασία και αποκατάσταση του περιβάλλοντος, στη διατήρηση των οικολογικών και πολιτισμικών αποθεμάτων και στην προβολή και ανάδειξη των συγκριτικών γεωγραφικών, φυσικών, παραγωγικών και πολιτιστικών πλεονεκτημάτων της χώρας... γ. Στη στήριξη της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής στο σύνολο του εθνικού χώρου και ιδίως στις περιοχές που παρουσιάζουν προβλήματα αναπτυξιακής υστέρησης, έντονων κοινωνικών διαφοροποιήσεων και περιβαλλοντικής υποβάθμισης, καθώς και στις περιφερειακές και απομονωμένες περιοχές ή σε άλλες περιοχές που παρουσιάζουν μειονεκτικά χαρακτηριστικά λόγω της γεωγραφικής τους θέσης. 2. Για την εκπλήρωση των στόχων της προηγούμενης παραγράφου, κατά την κατάρτιση των υπό του νόμου τούτου προβλεπόμενων χωροταξικών πλαισίων και λοιπών σχεδίων πρέπει να λαμβάνονται ιδίως υπόψη οι ακόλουθες αρχές: α. Η εξασφάλιση ισάξιων όρων διαβίωσης και ευκαιριών παραγωγικής απασχόλησης των πολιτών σε όλες τις περιφέρειες της χώρας, σε συνάρτηση με την ισόρροπη πληθυσμιακή διάταξη και τη δημογραφική ανανέωσή τους. β. Η αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών και η βελτίωση των υποδομών στο σύνολο του εθνικού χώρου και ιδιαίτερα στις περιοχές που παρουσιάζουν προβλήματα αναπτυξιακής υστέρησης και περιβαλλοντικής υποβάθμισης. γ. Η διατήρηση, ενίσχυση και ανάδειξη της οικιστικής και παραγωγικής πολυμορφίας, καθώς και της φυσικής ποικιλότητας στις αστικές και περιαστικές περιοχές, αλλά και στην ύπαιθρο και ιδιαίτερα στις παράκτιες, νησιωτικές και ορεινές περιοχές, καθώς και στις περιοχές που παρουσιάζουν αυξημένη βιομηχανική και τουριστική ανάπτυξη. δ. Η εξασφάλιση μιας ισόρροπης σχέσης μεταξύ του αστικού, περιαστικού και αγροτικού χώρου και η ενίσχυση της εταιρικής σχέσης μεταξύ των μητροπολιτικών περιοχών, των αστικών κέντρων και των δήμων και οικισμών της υπαίθρου. ε. Η κοινωνική, οικονομική, περιβαλλοντική και πολιτισμική αναζωογόνηση των μητροπολιτικών κέντρων, των πόλεων και των ευρύτερων περιαστικών περιοχών τους και ιδίως αυτών που παρουσιάζουν προβλήματα κοινωνικής συνοχής, παραγωγικής ή δημογραφικής εγκατάλειψης, περιβαλλοντικής υποβάθμισης και ποιότητας ζωής. στ. Η ολοκληρωμένη ανάπτυξη, ανάδειξη και προστασία των νησιών, των ορεινών και των παραμεθόριων περιοχών της χώρας και ιδιαίτερα η ενίσχυση του δημογραφικού και πληθυσμιακού τους ισοζυγίου, η διατήρηση και ενθάρρυνση των παραδοσιακών παραγωγικών κλάδων τους και της παραγωγικής πολυμορφίας τους, η βελτίωση της πρόσβασής τους σε βασικές τεχνικές και κοινωνικές υποδομές, καθώς και η προστασία των φυσικών και των πολιτιστικών τους πόρων. ζ. Η συστηματική προστασία, αποκατάσταση, διατήρηση και ανάδειξη των περιοχών, οικισμών, τοπίων, που διαθέτουν στοιχεία φυσικής, πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. η. Η συντήρηση, αποκατάσταση και ολοκληρωμένη διαχείριση των δασών, των αναδασωτέων περιοχών και των αγροτικών εκτάσεων. θ. Η ορθολογική αξιοποίηση και η ολοκληρωμένη διαχείριση των υδάτινων πόρων. ι. Ο συντονισμός των δημόσιων προγραμμάτων και έργων που έχουν χωροταξικές επιπτώσεις. ια. Η συστηματική πληροφόρηση, ο αποτελεσματικός διάλογος και η προώθηση στρατηγικών συμμαχιών μεταξύ όλων των πολιτικών, παραγωγικών και κοινωνικών συντελεστών που επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα τη διαμόρφωση των επιλογών χωρικής ανάπτυξης. 3. Κατά την κατάρτιση των υπό του νόμου τούτου προβλεπόμενων χωροταξικών πλαισίων και λοιπών σχεδίων μπορούν να λαμβάνονται υπόψη και άλλες παράμετροι, εφόσον αυτές συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων του χωροταξικού σχεδιασμού σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού». Πολλά από τα παραπάνω συνδέονται ή ταυτίζονται με τους σκοπούς της ΟΔΠΖ. Ωστόσο, για να επιτευχθεί η ΟΔΠΖ, όπως και σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, πρέπει να υπάρχει πληροφόρηση και στοχοθεσία τα οποία θα ληφθούν υπόψη για τη χάραξη του χωροταξικού σχεδιασμού.

⁹⁶ Έχουν την ίδια οικολογική λειτουργία.

μοντέλο διοίκησης, εξειδίκευσης των στόχων της χωροταξικής μελέτης και εν τέλει της εφαρμογής της, να σχετίζεται άμεσα την περιβαλλοντική διαίρεση της χώρας.⁹⁸ Οι παράκτιες περιοχές αποτελούν μια τέτοια περιβαλλοντική υποζώνη.⁹⁹

Ο έλεγχος της εναρμόνισης με την χωροταξική πολιτική, των επιμέρους στόχων, πολιτικών ή διοικητικών αποφάσεων, θα πρέπει να μπορεί να γίνεται σε όλα τα στάδια της διοικητικής ιεραρχίας. Αντιστοίχως, για τη χάραξη της χωροταξικής πολιτικής απαιτείται πληροφόρηση από κάτω προς τα πάνω. Ο φορέας διαχείρισης της παράκτιας ζώνης πρέπει αφενός να τροφοδοτεί με πληροφορίες τα όργανα χάραξης της χωροταξικής πολιτικής, αφετέρου να συμμετέχει στη λήψη αποφάσεων.

Οι χωροταξικές μελέτες θα πρέπει να κινούνται σε τρεις βασικούς άξονες: ανάπτυξης (υποδομών, οικονομίας), προστασίας περιβάλλοντος, κοινωνικής ανάπτυξης και αλληλεγγύης¹⁰⁰. Συνεπώς, οι στόχοι που θα θέσουν θα πρέπει να αφορούν ταυτόχρονα και τους τρεις άξονες και για να μπορούν να εφαρμοστούν οι περιορισμοί που τίθενται με επιμέρους διατάγματα και αποφάσεις, που έχουν ως σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος, θα πρέπει ή να δεσμεύουν τη διοίκηση σε ότι αφορά τους άλλους δύο άξονες ή να βοηθούν στην προώθηση των άλλων δύο αξόνων.

⁹⁷ Στο περιβάλλον περιλαμβάνονται και οι ανθρώπινες δραστηριότητες. Εναλλακτικά, η διαίρεση να σχετίζεται και με το βαθμό επίδρασης του ανθρώπου σε μια περιοχή. Στην περίπτωση αυτή θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί η κατηγοριοποίηση του Eugene Odum (Lyle, 1985, σελ.15) σύμφωνα με την οποία έχουμε τέσσερις κατηγορίες: α) τις παραγωγικές περιοχές, όπου ο άνθρωπος ασκεί έλεγχο για τη διατήρηση υψηλής παραγωγικότητας, β) τις προστατευόμενες περιοχές, όπου η παραγωγή ακολουθεί τη φυσική ισορροπία, γ) τις «συμβιβαζόμενες» περιοχές, όπου απαντάται συνδυασμός των δύο πρώτων περιπτώσεων και δ) των αστικών – βιομηχανοποιημένων περιοχών ή βιολογικά μη σημαντικών περιοχών.

⁹⁸ Είναι προφανές ότι αυτό δεν αφορά μόνο τις παράκτιες περιοχές.

⁹⁹ Άλλες π.χ. υποζώνες είναι οι περιοχές υψηλής παραγωγικότητας, τα δάση κ.ά.

¹⁰⁰ Ουσιαστικά ο χωροταξικός σχεδιασμός ταυτίζεται με την άσκηση πολιτικής.

5.1 Σχετική νομοθεσία

Ο Χωροταξικός σχεδιασμός ρυθμίζεται βασικά από το Νόμο 2742 για τον “Χωροταξικό Σχεδιασμό και Αειφόρο Ανάπτυξη και άλλες διατάξεις” και εφαρμόζεται σύμφωνα με κάποιες κατευθυντήριες αρχές.¹⁰¹

Η πρώτη αρχή συνδέεται με την ανάδειξη του Χωροταξικού Σχεδιασμού ως πλαισίου ενίσχυσης και ανάδειξης της ποικιλότητας και πολυμορφίας του εθνικού χώρου, ισόρροπης διάχυσης της ανάπτυξης και προώθησης της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, καθώς και βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας του ελληνικού χώρου στο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον. Ο στόχος αυτός επιδιώκεται να υλοποιηθεί:

- μέσω της καθιέρωσης στρατηγικών κατευθύνσεων και πλαισίων Χωροταξικού σχεδιασμού και βιώσιμης ανάπτυξης σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, και
- μέσω του εκσυγχρονισμού του περιεχομένου του χωροταξικού σχεδιασμού ώστε αυτός να ικανοποιεί εναρμονισμένα αναπτυξιακούς στόχους, στόχους κοινωνικής συνοχής και στόχους προστασίας του περιβάλλοντος και να υλοποιεί δυναμικά τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης.

Η δεύτερη αρχή συνδέεται με τη συλλογική δράση και την κοινή ευθύνη για τη διαμόρφωση και την αποτελεσματική εφαρμογή του Χωροταξικού Σχεδιασμού. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, η επιτυχής σύλληψη και εφαρμογή μιας πολιτικής για την ολοκληρωμένη και βιώσιμη ανάπτυξη του ελληνικού χώρου δεν μπορεί να περιορίζεται στο πλαίσιο του Υπουργείου. Απαιτεί μια ευρύτερη και ενεργή ανάμιξη συναρμόδιων φορέων, της τοπικής αυτοδιοίκησης, εκπροσώπων της επιστήμης, της κοινωνίας και της οικονομίας. Επομένως για το σκοπό αυτό:

- Ιδρύεται Εθνικό Συμβούλιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, ως όργανο κοινωνικού διαλόγου και διαβούλευσης με συμμετοχή εκπροσώπων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και βασικών κοινωνικών και επιστημονικών φορέων.

¹⁰¹ Νόμος 2742/1999 - ΦΕΚ Α 207 / 07.10.1999, <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=323>

- Συνίσταται Επιτροπή Συντονισμού της Κυβερνητικής Πολιτικής στον τομέα του Χωροταξικού Σχεδιασμού, που συγκροτείται από αρμόδιους Υπουργούς, προκειμένου να επιτευχθεί ο απαιτούμενος συντονισμός των συναρμόδιων φορέων.

Η τρίτη αρχή συνδέεται με την διεύρυνση, τον εμπλουτισμό και την ανανέωση των εργαλείων και μηχανισμών άσκησης χωροταξικού σχεδιασμού. Μεταξύ άλλων ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται με την καθιέρωση:

- Μηχανισμών στρατηγικού σχεδιασμού σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, με δυνατότητα εξειδίκευσης τους σε συγκεκριμένες διοικητικές ενότητες ενδοπεριφερειακού επιπέδου ή ειδικές θεματικές ενότητες εθνικού χώρου (π.χ. παράκτιες, νησιωτικές περιοχές).
- Μηχανισμών ολοκληρωμένης παρέμβασης σε κρίσιμες γεωγραφικές ενότητες του εθνικού χώρου (π.χ. παράκτιες, ορεινές, δυσπρόσιτες, νησιωτικές, παραμεθόριες, σεισμοπαθείς ή άλλες περιοχές), καθώς και σε μειονεκτούσες αστικές περιοχές με έντονα προβλήματα αναπτυξιακής υστέρησης, κοινωνικής συνοχής και περιβαλλοντικής υποβάθμισης.
- Νέων καινοτόμων μηχανισμών τεχνογνωστικής στήριξης του χωροταξικού σχεδιασμού, μέσω της δημιουργίας Εθνικού Δικτύου Πληροφοριών για το Χωροταξικό Σχεδιασμό. Στόχος του είναι να επιτρέψει τη συνεχή τροφοδότηση του εθνικού, ειδικού και περιφερειακού σχεδιασμού της χώρας με αξιόπιστα και συγκρίσιμα στοιχεία και πληροφορίες και την επεξεργασία του στο πλαίσιο του συστήματος πληροφορικής. Μέσω του δικτύου αυτού συστηματοποιείται η συνεργασία και η συμπληρωματικότητα των διαφόρων δημόσιων φορέων για την αποτελεσματική κατάρτιση και εφαρμογή του χωροταξικού σχεδιασμού και παράλληλα δημιουργείται μια στέρεη και ευέλικτη τεχνική και επιστημονική βάση, η οποία επιτρέπει την ανταλλαγή και τη διάδοση πληροφοριών που αφορούν την κατάσταση του χώρου.

Η τέταρτη αρχή συνδέεται με τη διασφάλιση ενός δυναμικού και ευέλικτου χωροταξικού σχεδιασμού, που να μπορεί να εγγυηθεί την έγκαιρη και αξιόπιστη παρακολούθηση των χωρικών εξελίξεων σε ευρωπαϊκό, δια-περιφερειακό και ενδο-περιφερειακό επίπεδο και τη δυνατότητα προσαρμογής του στις συνεχώς

μεταβαλλόμενες ανάγκες και δεδομένα. Ο στόχος αυτός εξασφαλίζεται με τη καθιέρωση:

- διαδικασίας συνεχούς παρακολούθησης των εγκεκριμένων στρατηγικών χωροταξικών πλαισίων,
- διαδικασίας, ανά δύο έτη, αξιολόγηση για όλες τις κλίμακες και τα επίπεδα του χωροταξικού σχεδιασμού,
- περιοδικής διαδικασίας αναθεώρησης των πλαισίων.

Η πέμπτη αρχή συνδέεται με την κατοχύρωση της ασφάλειας δικαίου και της αρχής της εμπιστοσύνης στη χωροθέτηση ιδιωτικών και δημόσιων έργων και δραστηριοτήτων.

Τέλος, η έκτη αρχή συνδέεται με την υποστήριξη μέσω του χωροταξικού σχεδιασμού της διοικητικής και οικονομικής ανασυγκρότηση της χώρας.

5.2 Εργαλεία χωροταξικού σχεδιασμού

Βασικό εργαλείο για το χωροταξικό σχεδιασμό είναι το μοντέλο NEXUS. Το μοντέλο NEXUS εντάσσεται στο Πρόγραμμα ESPON, το οποίο με τη σειρά του υιοθέτησε το συγκεκριμένο εργαλείο προκειμένου να υποστηρίξει τη λήψη αποφάσεων κοινοτικής πολιτικής καθώς και την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών σε θέματα χωρικού σχεδιασμού και προγραμματισμού, μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών και ερευνητικών κέντρων. Ειδικότερα, το πρόγραμμα εντάσσεται στα πλαίσια του στόχου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) για Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία (προγραμματική περίοδος 2007-2013), με κύριο γνώμονα τη στήριξη της διαμόρφωσης μιας ενιαίας πολιτικής, η οποία στοχεύει στην εδαφική συνοχή και στην αρμονική ανάπτυξη του ευρωπαϊκού χώρου. Η παροχή συγκρίσιμων πληροφοριών, καθώς και οι περαιτέρω αναλύσεις σε θέματα χωρικής δυναμικής και εύρεσης κεφαλαίου ενδυναμώνουν την ανάπτυξη των περιφερειών και άλλων ενοτήτων, συμβάλλοντας, κατά αυτόν τον τρόπο, στην ανταγωνιστικότητα και στη βιώσιμη και εξισορροπημένη ανάπτυξη. Στο Πρόγραμμα ESPON 2013 συμμετέχουν όλα τα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία επιβλέπονται από την ειδική Επιτροπή Παρακολούθησης. Ο

βασικός σκοπός της Επιτροπής είναι η εξέταση και η τελική έγκριση των ερευνητικών έργων και των δραστηριοτήτων της συντονιστικής μονάδας του Προγράμματος στο Λουξεμβούργο.¹⁰²

Οι πέντε άξονες προτεραιότητας του Προγράμματος είναι:

1. Προαγωγή εφαρμοσμένης έρευνας για τεκμηρίωση των χωρικών τάσεων, προοπτικών και επιπτώσεων πολιτικής στη χωρική ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα και συνοχή.
2. Ανάλυση των προοπτικών ανάπτυξης διαφόρων τύπων περιοχών, προορισμένη για ομάδες ενδιαφερόμενων τελικών αποδεκτών.
3. Δημιουργία επιστημονικής πλατφόρμας και εργαλείων, περιλαμβανομένων χωρικών δεικτών, βάσεων δεδομένων, αναλυτικών εργαλείων και επιστημονικής υποστήριξης, όπως και το μοντέλο NEXUS.
4. Προώθηση της κατάρτισης, του διαλόγου και της δικτύωσης μεταξύ των συμμετεχόντων, καθώς και της οικειοποίησης και κεφαλαιοποίησης των αποτελεσμάτων του Προγράμματος.
5. Παροχή τεχνικής αρωγής, αναλυτικής υποστήριξης και πλαισίου επικοινωνίας.

Υπογραμμίζεται ότι η διεξαγωγή μελετών και ερευνητικών έργων γίνεται από διακρατικές ομάδες μελέτης (Transnational Project Groups), μέσα από διαδικασίες διαγωνισμού ανάλογες με εκείνες που ισχύουν για την επιλογή αναδόχων για την παροχή υπηρεσιών μέσω δημόσιας σύμβασης και αφορούν στην παροχή συγκρίσιμων πληροφοριών, τεκμηρίωσης, αναλύσεων και σεναρίων για τη χωρική δυναμική και στην αποκάλυψη των χωρικών δυνατοτήτων και κεφαλαίου για την ανάπτυξη των περιφερειών και άλλων ενοτήτων, συμβάλλοντας έτσι στην ανταγωνιστικότητα, στην Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία, καθώς και στη βιώσιμη και εξισορροπημένη ανάπτυξη.

¹⁰² http://www.moi.gov.cy/moi/tph/tph.nsf/page34_gr/page34_gr?OpenDocument

Κεφάλαιο 6: Μελέτη Περίπτωσης: Σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος - Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης στο Νομό Ηλείας στην Περιφέρεια Κυπαρισσίας

SWOT Ανάλυση: Δυνάμεις, Αδυναμίες – Ευκαιρίες και Απειλές

Χαρακτηρισμός των χερσαίων και θαλάσσιων περιοχών των “GR2330005: Θίνες και παραλιακό Δάσος Ζαχάρως, Στροφυλιά, Κακόβατος”, “GR2330008: Θαλάσσια περιοχή Κόλπου Κυπαρισσίας: Ακρ. Κατάκολο – Κυπαρισσία” και “GR2550005: Θίνες Κυπαρισσίας (Νεοχώρι – Κυπαρισσία)” ως “Περιφερειακό Πάρκο Λίμνης Καϊάφα, Θινών Κυπαρισσίας και Θαλάσσιας περιοχής Κόλπου Κυπαρισσίας από το Ακρωτήριο Κατάκολο έως την Κυπαρισσία”, καθορισμός ζωνών προστασίας, καθορισμός χρήσεων, όρων και περιορισμών δόμησης και ίδρυση Φορέα Διαχείρισής τους.¹⁰³

Αναμφίβολα, το προτεινόμενο σχέδιο νόμου αφορά μια ιδιαίτερα οικολογικά ευαίσθητη περιοχή η οποία χρήζει μεγάλης προστασίας και λόγω της ιδιαιτερότητας της απαιτεί ένα μακρόπνοο και όχι καιροσκοπικό αναπτυξιακό σχεδιασμό, που θα οδηγεί την ανθρώπινη παρουσία σε αρμονία με την περιβαλλοντική διαχείριση.

Ενισχύοντας την παραπάνω άποψη η θαλάσσια περιοχή GR2330008 του Κόλπου Κυπαρισσίας είναι μοναδική στο μεσογειακό χώρο όσον αφορά την κύρια περιοχή ωοτοκίας της *caretta-caretta* και συνδυάζει ένα σύνθετο οικοσύστημα αποτελούμενο από τη θαλάσσια περιοχή, την παράκτια βλάστηση, τις κινούμενες και σταθερές θίνες και τη μεσογειακή πεύκη (κωδικοποιημένοι τύποι οικοτόπων βάση της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ).

• Δυνάμεις:

Το προτεινόμενο σχέδιο λαμβάνει σοβαρά υπόψιν τις διατάξεις που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος, τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και την αειφόρο ανάπτυξη. Επιπλέον, καθορίζει μέτρα και ορίζει τις διαδικασίες που απαιτούνται για

¹⁰³ <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=232>

τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας και ιδιαίτερα της προστασίας της θαλάσσιας χελώνας. Επίσης, δίνει έμφαση στην προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Σκοπός του παρόντος διατάγματος είναι η αποτελεσματική προστασία, διαχείριση και διατήρηση της φύσης και του τοπίου ως φυσική κληρονομιά και πολύτιμο εθνικό πόρο των χερσαίων, λιμναίων και θαλάσσιων τμημάτων των τόπων κοινοτικής σημασίας. Η συγκεκριμένη περιοχή διαμορφώνει ένα ενιαίο σύνολο με κοινά οικολογικά (βιοτικά και αβιοτικά) στοιχεία, το οποίο καταλαμβάνει ολόκληρο το κοίλο του Κυπαρισσιακού Κόλπου και την περιβάλλουσα παράκτια ζώνη. Τα συγκεκριμένα στοιχεία διακρίνονται για τη σημαντική σε περιφερειακό επίπεδο βιολογική, οικολογική, φυτογεωγραφική, ζωολογική, αισθητική, επιστημονική, γεωμορφολογική, πολιτιστική και εκπαιδευτική τους αξία με το χαρακτηρισμό τους ως “Περιφερειακό Πάρκο”.

Ειδικότερα, μέσα από το προτεινόμενο σχέδιο επιδιώκεται η προστασία της ακεραιότητας της προστατευόμενης περιοχής ως προς τις οικολογικές της λειτουργίες και η διαχείριση των προστατευόμενων αντικειμένων με γνώμονα την πολυδιάστατη σχέση μεταξύ των ειδών, των οικοτόπων, του τοπίου και του περιβάλλοντος, τόσο του φυσικού, όσο και του ανθρωπογενούς.

Επιπρόσθετα, ο πυρήνας του ενδιαφέροντος για την συγκεκριμένη περιοχή είναι η βιώσιμη ανάπτυξη μέσω της ορθολογικής χρήσης των φυσικών πόρων, της προστασίας της βιοποικιλότητας και των φυσικών διεργασιών που διέπουν τα οικοσυστήματα της περιοχής, της ανάδειξης των ιστορικών μνημείων και των αρχαιολογικών χώρων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς. Παράλληλα, όλα τα παραπάνω θα ενισχύσουν τις ήπιες ασχολίες και δραστηριότητες καθώς και τις καινοτόμες εφαρμογές και δράσεις που αναδεικνύουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής.

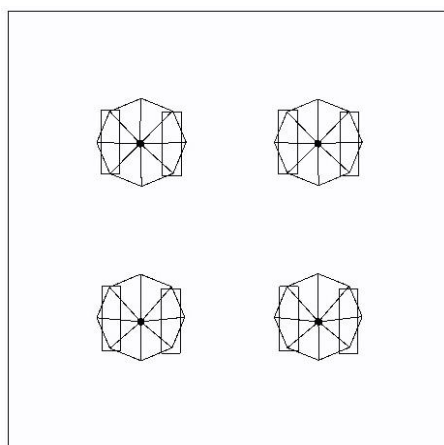
Ιδιαίτερα σημαντικές για τη διαφύλαξη της περιοχής είναι οι ισχύουσες προστατευτικές διατάξεις που απαγορεύουν την κίνηση τροχοφόρων εκτός των υφιστάμενων δρόμων, επιτρέπεται κατ’ εξαίρεσιν μόνο εάν η κίνηση αυτή πραγματοποιείται εντός ιδιωτικών εκτάσεων για την άσκηση των επιτρεπόμενων

παραγωγικών δραστηριοτήτων ή αν επιβάλλεται για λόγους προστασίας, διαχείρισης και για την φύλαξη της περιοχής. Επιπλέον, απαγορεύονται οι εξορυκτικές δραστηριότητες, η ελεύθερη κατασκήνωση, η αμμοληψία και χαλικοληψία από τις κοίτες και εκβολές των ποταμών, η εγκατάσταση και λειτουργία χώρων υγειονομικής ταφής των απορριμμάτων, η συλλογή φυτών και σπόρων καθώς και η θανάτωση και η οποιαδήποτε μεταχείριση των ειδών της πανίδας.

Ωστόσο, στο πλαίσιο του εν λόγω διατάγματος εντοπίζονται και κάποιες αδυναμίες που δημιουργούν προβλήματα υποβάθμισης στα οικοσυστήματα και στους πληθυσμούς των ζώων και των φυτών της περιοχής και δεν αποσκοπούν στην αποκατάσταση, στη βελτίωση και στη διατήρηση των χαρακτηριστικών του φυσικού περιβάλλοντος.

- **Αδυναμίες:**

Ειδικές αναφορές του προεδρικού διατάγματος νομιμοποιούν τα αυθαίρετα κτίσματα και τις καταπατήσεις του χώρου με σκοπό την επιχειρηματική χρήση και χωρίς καμία ουσιαστική εκτίμηση της περιβαλλοντικής επίπτωσης. Επομένως, επιτρέπει την ολοκληρωτική κατάληψη των παραλιών ενισχύοντας την επιχειρηματική εκμετάλλευσή τους με τη δημιουργία αναψυκτηρίων, χώρων υγιεινής και στάθμευσης αυτοκινήτων, τη χρήση ομπρελών και ξαπλώστρων και με την παραχώρηση χώρου σε επιχειρήσεις θαλάσσιων αθλημάτων και μέσων αναψυχής.

Κατανομή ομπρελών σε αμμώδεις παραλίες

Σύμφωνα με τα παραπάνω καταργείται ο κοινόχρηστος χαρακτήρας του αιγιαλού και τίθεται στη διακριτική ευχέρεια του οποιουδήποτε επιχειρηματία. Επιπλέον, δεν προστατεύεται η παρόχθια ζώνη πολλών και μεγάλων λιμνών, οι οποίες

χαρακτηρίζονται ως “μικρές” και οι περισσότερες από τις οποίες αποτελούν πολύτιμο οικολογικό πόρο.

Καθίσταται προαιρετική η χάραξη της παραλίας, υποβαθμίζοντας σοβαρά την οριοθέτηση της ζώνης προστασίας και τη διαπίστωση παρανομιών και καταπατήσεων. Επιπλέον, επιτρέπονται δραστηριότητες που προϋποθέτουν μόνιμες, κατασκευές (π.χ. γήπεδα αθλοπαιδιών), οι οποίες θα παραμείνουν και μετά την εγκατάλειψη της δραστηριότητας, με αποτέλεσμα την κατάληψη του αιγιαλού με αυθαίρετα ή και εγκαταλειμμένα κτίσματα.

Επιπρόσθετα, δεν λαμβάνεται υπόψη η έκταση, κατά συνέπεια εάν ο αιγιαλός και η παραλία έχουν μικρή έκταση και παραχωρηθούν για απλή χρήση, καταστρατηγείται έμμεσα ο δημόσιος και κοινόχρηστος χαρακτήρας τους, διότι δεν απομένει ελεύθερος χώρος. Τέλος, δεν λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαιτερότητες των ανθρώπων με ειδικές ανάγκες, ιδίως όσων έχουν κινητικές δυσκολίες, ως χρηστών της παραλίας.

- **Ευκαιρίες:**

Δεδομένου του γεγονότος ότι το περιβάλλον και ο βιολογικός πλούτος μιας χώρας αποτελούν τον πυρήνα του φυσικού κεφαλαίου για την οικονομία, είναι σημαντικό να τονιστεί η ανάγκη για περιβαλλοντικό και χωρικό σχεδιασμό, με στόχο τη διατήρηση και βιώσιμη εκμετάλλευση του κεφαλαίου αυτού.

Βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη της ζωντανής και βιώσιμης οικονομίας είναι οι κεντρικές πολιτικές για τον χώρο και για τη διατήρηση του φυσικού κεφαλαίου, με σαφείς και επιστημονικά τεκμηριωμένους όρους. Από το επίπεδο χωροταξίας, μέχρι την οργάνωση του συστήματος διατήρησης της βιοποικιλότητας και των προστατευόμενων περιοχών, η υγιής οικονομική δραστηριότητα απαιτεί τη δικαιοδοτική ασφάλεια και την αναπτυξιακή προοπτική που προσφέρουν οι ξεκάθαροι κανόνες του συνεκτικού και σαφούς σχεδιασμού για τον φυσικό χώρο και το αποτελεσματικό σύστημα διατήρησης και διαχείρισης του φυσικού κεφαλαίου.

Επομένως, αποτελεί εθνική ανάγκη ο βιώσιμος αναπτυξιακός σχεδιασμός, βασισμένος στη διατήρηση του φυσικού κεφαλαίου και στην οικολογικά ορθή, κοινωνικά δίκαιη και νομικά ασφαλή τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας.

Όλα τα παραπάνω δημιουργούν τις κατάλληλες συνθήκες ώστε να μπορέσει να εφαρμοστεί ένα τέτοιο σχέδιο.

- **Απειλές:**

Διαπιστώνεται ότι τα προβλήματα που παρουσιάζονται στο ελληνικό σύστημα χωρικού και περιβαλλοντικού σχεδιασμού είναι μείζονα και λειτουργούν ως ανασταλτικοί παράγοντες για την προστασία και διαφύλαξη του περιβάλλοντος. Συγκεκριμένα, οι νομοθετικές διατάξεις εμφανίζουν ασάφειες και επιτρέπουν επενδύσεις που καταστρέφουν τον φυσικό πλούτο. Τέλος, απουσιάζουν όλα τα γνωστικά εργαλεία, όπως οι χαρτογραφήσεις χρήσεων γης, οι κατάλληλες βάσεις δεδομένων και οι διαδικτυακές εφαρμογές, τα οποία είναι απαραίτητα για την κατανόηση των όρων και των ορίων χρήσεων γης, της προστασίας του φυσικού κεφαλαίου και της ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων.

Γενικό συμπέρασμα της SWOT ανάλυσης

Κύριες κατευθύνσεις για να επιτευχθεί ο ζωτικής οικολογικής, οικονομικής και κοινωνικής σημασίας σχεδιασμός για τον φυσικό χώρο του αιγιαλού και της παραλίας είναι οι εξής:

- Νομικά ισχυρά διατάγματα θέσπισης σαφών, συνεκτικών και ευρέως κατανοητών χρήσεων γης και προστασίας για τις περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών.
- Ενίσχυση με σαφείς αρμοδιότητες και αποτελεσματική λειτουργία του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών και των επιφορτισμένων με διαχειριστική ευθύνη φορέων, ώστε να επιτελούν κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο τον ρόλο τους, τόσο για τη διατήρηση των περιοχών και των ειδών, όσο και για τα οφέλη που στις περισσότερες περιπτώσεις προσφέρουν στις τοπικές οικονομίες.
- Αναθεώρηση των πλαισίων χωροταξικού σχεδιασμού, με κατεύθυνση τη συνεκτική, νομικά ασφαλή, κοινωνικά δίκαιη και σαφή κατανομή στην

επικράτεια των οικονομικών δραστηριοτήτων και τη στιβαρή προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.

- Ενσωμάτωση στον χωρικό και αστικό σχεδιασμό της έννοιας του οικολογικού αποτυπώματος και καθορισμός προτεραιοτήτων δράσης για την παρακολούθηση και μείωσή του.¹⁰⁴

¹⁰⁴ <http://www.wwf.gr/>

Challenges

ασαφείς νομοθετικές διατάξεις
εμφανίζουν επενδύσεις που
καταστρέφουν τον φυσικό πλούτο

επενδύσεις που καταστρέφουν τον
φυσικό πλούτο

αυθαίρετα κτίσματα και τις
καταπατήσεις του χώρου με σκοπό την
επιχειρηματική χρήση και χωρίς καμία
ουσιαστική εκτίμηση της

ήπιες ασχολίες και δραστηριότητες

Intermediary processes

Defining features

ιδιαίτερα οικολογικά ευαίσθητη
περιοχή

χρήζει μεγάλης προστασία

απαιτεί ένα μακρόπνοο και όχι
καιροσκοπικό αναπτυξιακό σχεδιασμό

κατάλληλη για να είναι η ανθρώπινη
παρουσία σε αρμονία με την
περιβαλλοντική διαχείριση

κύρια περιοχή ωτοκίας της caretta-
caretta

σύνθετο οικοσύστημα

ύπαρξη πληθώρας ιστορικών
μνημείων

Intermediary processes

Opportunities

βιώσιμη ανάπτυξη μέσω της
ορθολογικής χρήσης των φυσικών
πόρων

Περιφερειακό Πάρκο

καινοτόμες εφαρμογές και
δράσεις που αναδεικνύουν τα
ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της
περιοχής

η στρατηγική της Ευρώπης του 2020

ανάδειξη των ιστορικών μνημείων και των
αρχαιολογικών χώρων

η προστασία της ακεραιότητας
της προστατευόμενης περιοχής ως
προς τις οικολογικές της
λειτουργίες

φυσική κληρονομιά και πολύτιμο εθνικό
πόρο των χερσαίων, λιμναίων και
θαλάσσιων τμημάτων των τόπων
κοινοτικής σημασίας

Κεφάλαιο 7: Βασικά Συμπεράσματα

7.1 Συμπεράσματα και προτάσεις για τον Ελληνικό αιγιαλό

Όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενα κεφάλαια, το επαρκές νομικό πλαίσιο που υπάρχει για την παραλία και τον αιγιαλό, θα μπορούσε να αναβαθμιστεί σε ορισμένα άρθρα του προσθέτοντας την καινούργια τεχνογνωσία και δίνοντας αξιόπιστα εργαλεία στις κατά τόπους αρμόδιες υπηρεσίες για αμερόληπτες γνωματεύσεις και ελέγχους. Αυτό που απουσιάζει, όπως άλλωστε σε πολλές εκφάνσεις της διοίκησης, είναι η βούληση εφαρμογής του νομικού πλαισίου, καθώς και οι αγκυλωμένοι γραφειοκρατικοί μηχανισμοί που ελέγχουν και επιτηρούν επιλεκτικά την εφαρμογή των νόμων.

Όπως είναι γνωστό και έχει άλλωστε προαναφερθεί, για τα περισσότερα από 16000 χιλιόμετρα των ελληνικών ακτών και μόνο ενδεικτικά είχε μέχρι σήμερα προχωρήσει η οριοθέτηση του αιγιαλού, ενώ με το καινούργιο νομικό πλαίσιο απελευθερώνονται τεράστιες εκτάσεις, για την αποκαλούμενη σκληρή και άτεγκτη προς το περιβάλλον ανάπτυξη, τη λεγόμενη τουριστική αλλά και επιχειρηματική βαριά ανάπτυξη, η οποία συνεπάγεται τεράστιες ξενοδοχειακές μονάδες, εγκαταστάσεις γκολφ, επεκτάσεις στον παράκτιο χώρο για τεχνητές παραλίες και για μαρίνες, περιφραγμένες πλαζ. Ουσιαστικά το άμεσο αποτέλεσμα είναι να απαξιώνεται ο ελληνικός αιγιαλός και η παραλία που αποτελούν ένα από το παραγωγικότερα κομμάτια της ελληνικής γης. Με άλλα λόγια, θυσιάζεται στο βωμό του εθνικού συμφέροντος και των εκχωρήσεων και των παραχωρήσεων, ο ελληνικός αιγιαλός και η παραλία, που αποτελούν ίσως το πολυτιμότερο οικολογικό και κοινωνικό απόθεμα για τις μελλοντικές γενεές, γεγονός το οποίο έρχεται σε πλήρη αντίθεση με την αειφορική ανάπτυξη, γνώμονας της οποίας είναι η μέγιστη δυνατή απολαβή αγαθών από το περιβάλλον, χωρίς όμως να διακόπτεται η φυσική παραγωγή αυτών των προϊόντων σε ικανοποιητική ποσότητα και στο μέλλον. Υπογραμμίζεται ότι με το νόμο του 1940 ο αιγιαλός οριζόταν με βάση “τη μεγαλύτερη επέλαση του χειμερινού κύματος”, ενώ με το νόμο του 2001 που ήταν και το πρώτο βήμα για τη μείωση της ζώνης του, ο αιγιαλός οριζόταν “από τις μεγαλύτερες και συνήθεις επελάσεις των κυμάτων”.

Σύμφωνα με την παραπάνω μεθοδολογία, οι πολιτικές και τα μέτρα οικονομικής μεγέθυνσης θα πρέπει να διασφαλίζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη και την υψηλού επιπέδου περιβαλλοντική προστασία. Η παρουσίαση της swot ανάλυσης, δηλαδή των δυνάμεων και των αδυναμιών, καθώς και των ευκαιριών και των απειλών με τη μεθοδολογία NEXUS στοχεύει να εντοπίσει τα σημεία που είναι ζωτικής σημασίας για ένα προτεινόμενο σχέδιο και να προσδιορίσει κατά πόσο αυτό συμμορφώνεται με τα δεδομένα που πρέπει να τηρούνται κάθε φορά για την αειφορία.

Ένα από τα βασικά συμπεράσματα που προκύπτουν για τον ελληνικό αιγιαλό και την αειφόρο ανάπτυξη είναι ότι οι βιώσιμες πολιτικές αειφόρου ανάπτυξης του ελληνικού αιγιαλού χρειάζονται τομές σε πολιτικό, κοινωνικό και πολιτισμικό επίπεδο και απαιτούν μια νέα συνολική τοπική, αλλά και περιφερειακή αναπτυξιακή στρατηγική. Συγκεκριμένα, θα πρέπει να καταγράφεται και αξιολογείται η θέση του αιγιαλού στο διεθνή και ευρωπαϊκό χώρο και να αξιολογούνται οι παράγοντες εκείνοι που επηρεάζουν την μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και διάρθρωση του χώρου στο επίπεδο της περιφέρειας. Στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών πολιτικών, η Ελλάδα έχει σαφή υποχρέωση να προβαίνει σε εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και να ζητά τη γνώμη των περιβαλλοντικών αρχών και του κοινού τόσο για συγκεκριμένες κατηγορίες έργων (Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων-ΜΠΕ) όσο και για κάθε τομεακό ή περιφερειακό πρόγραμμα (Στρατηγικές Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων - ΣΜΠΕ) που υλοποιείται στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής.

Ωστόσο, πέραν των θεμάτων συμμόρφωσης, οι νομικές διατάξεις και οι κατευθυντήριες γραμμές της περιφερειακής πολιτικής τονίζουν τη σκοπιμότητα της συνδυασμένης αντιμετώπισης των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών στόχων. Η περιφερειακή ανάπτυξη μπορεί να είναι βιώσιμη μόνο εφόσον σέβεται το περιβάλλον. Η περιφερειακή πολιτική που πρέπει να ακολουθεί η Ελλάδα, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Ένωση, για τον αιγιαλό θα πρέπει να συμβάλλει στη βιωσιμότητα με την προώθηση τεχνολογιών φιλικών προς το περιβάλλον, πρωτοβουλιών για βιώσιμα συστήματα μεταφορών, ενέργειας και υποδομών, καθώς και μέτρων που στοχεύουν στην προστασία της ποιότητας των υδάτων, του αέρα, του εδάφους και των οικοσυστημάτων.

Προχωρώντας την ανάλυση ένα βήμα παραπέρα, προκύπτει το συμπέρασμα ότι το ΥΠΕΚΑ οφείλει να δρομολογεί την αειφόρο ανάπτυξη του ελληνικού αιγιαλού, η οποία αποκτά ολοένα και πιο ιδιαίτερο νόημα τόσο για το περιεχόμενό της όσο και για τον τρόπο οργάνωσης της εφαρμογής της, εμποδίζοντας τυχούσες παράνομες επεμβάσεις που θα βλάψουν τον αιγιαλό. Άρα, τονίζεται ότι δεν θα πρέπει να οικοδομείται ένα σύστημα προστασίας των συμφερόντων των επενδυτικών προτάσεων που θα οδηγήσει αναμφισβήτητα στην ολοκληρωτική καταστροφή εξαιρετικών και σπάνιων οικοσυστημάτων.

Τα παραπάνω μπορούν να τηρηθούν αν δοθεί έμφαση και προτεραιότητα στην απόλυτη τήρηση των ήδη υπάρχοντων κανόνων που προκύπτουν από το Ελληνικό Σύνταγμα χωρίς τροποποιήσεις, αναθεωρήσεις και προσθήκες που αποβλέπουν σε επενδυτικό και άρα οικονομικό συμφέρον. Άλλωστε, σύμφωνα με την αειφορία η μακροπρόθεσμη και θεμελιώδης ανάπτυξη δεν μπορεί να στηριχτεί πλέον μόνο στην οικονομική μεγέθυνση. Σημειώνεται ότι το άρθρο 24 του Συντάγματος της Ελλάδας¹⁰⁵ αποτελεί θεμέλιο λίθο της εθνικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Το άρθρο 24 ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι “η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας”. Το άρθρο 24 υπήρξε ανάμεσα στα άρθρα που είχαν προταθεί για αναθεώρηση από τη Βουλή που εξελέγη στις 16 Σεπτεμβρίου 2007.¹⁰⁶

Συμπληρωματικά των ανωτέρω, ο νόμος 1650/1986¹⁰⁷ είναι ο βασικός νόμος για το περιβάλλον στην χώρα μας. Ορίζει την προστασία του περιβάλλοντος ως απαραίτητη προϋπόθεση “ώστε ο άνθρωπος, ως άτομο και ως μέλος του κοινωνικού συνόλου, να ζει σε ένα υψηλής ποιότητας περιβάλλον μέσα στο οποίο προστατεύεται η υγεία του και ευνοείται η ανάπτυξη της προσωπικότητάς του”, αλλά και ως “θεμελιώδες και αναπόσπαστο μέρος της πολιτιστικής και αναπτυξιακής διαδικασίας και πολιτικής”. Εκτός από τον νόμο 1650/1986, η εθνική περιβαλλοντική νομοθεσία απαρτίζεται από πολλούς νόμους, υπουργικές αποφάσεις και προεδρικά διατάγματα, τα οποία παρέχουν τις

¹⁰⁵ http://portal.tee.gr/portal/page/portal/SCIENTIFIC_WORK/anasigr/nomothesia/45F3016A26092398E0440003BA2D133C

¹⁰⁶ http://politics.wwf.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=773&Itemid=415

¹⁰⁷ http://www.mio-ecsde.org/epeaek09/basic_docs/el_legislation-1650-1986.pdf

απαραίτητες κατευθυντήριες οδηγίες για αναπτυξιακή στρατηγική με κατευθυντήρια γραμμή την αειφορία.¹⁰⁸

7.1.1 Οι προτάσεις και οι δράσεις της WWF HELLAS για την Ελλάδα

Ήδη, λοιπόν, υφίσταται το νομικό και θεσμικό πλαίσιο για την προστασία του περιβάλλοντος στην Ελλάδα, την Ευρωπαϊκή Ένωση και την παγκόσμια κοινότητα. Όμως, αυτό δεν αρκεί, ιδιαίτερα όταν δεν εφαρμόζεται ή καταστρατηγείται είτε από τους αρμόδιους φορείς είτε από πολίτες.

Για τον λόγο αυτόν, το WWF Ελλάς έχει ξεκινήσει μια σειρά από δράσεις, προκειμένου να εντοπιστούν αφενός τα κενά της περιβαλλοντικής νομοθεσίας στην Ελλάδα, και αφετέρου να καθιερωθεί αυστηρότερο πλαίσιο που θα περιορίσει τις παραβάσεις. Ειδικότερα, το WWF Ελλάς δημοσιεύει κάθε χρόνο έκθεση αποτίμησης του καθεστώτος εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας με τίτλο “Δεσμεύσεις χωρίς εφαρμογή: η περιβαλλοντική νομοθεσία στην Ελλάδα”. Επιπλέον, έχει τοποθετηθεί, σε συνεργασία με άλλους φορείς, κατά της επί τα χείρω αναθεώρησης του Άρθρου 24 του Συντάγματος, και επαγρυπνά για την αντιμετώπιση οποιωνδήποτε νέων πολιτικών προσπαθειών υποβάθμισής του. Επίσης, έχει συστήσει Παρατηρητήριο Περιβαλλοντικής Νομοθεσίας με σκοπό να παρακολουθεί και να ενημερώνει για:

- την ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία σημαντικών Κοινοτικών Οδηγιών,
- τις “ανοιχτές υποθέσεις” για τις οποίες η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει κινήσει προδικαστική διαδικασία,
- τις εκκρεμείς υποθέσεις και τις καταδίκες της χώρας στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Επιπροσθέτως, συνεργάζεται με το Γραφείο Ευρωπαϊκής Πολιτικής του WWF που εδρεύει στις Βρυξέλλες για τις εξελίξεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο και εξετάζει καταγγελίες πολιτών και οργανώσεων για περιβαλλοντική υποβάθμιση, με τη βοήθεια της εθελοντικής Νομικής Ομάδας Υποστήριξης Πολιτών.

¹⁰⁸ http://politics.wwf.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=773&Itemid=415

7.2 Ανακεφαλαίωση Ευρωπαϊκού και Διεθνούς πλαισίου¹⁰⁹

Η προστασία του περιβάλλοντος και η ενσωμάτωσή του στις επί μέρους πολιτικές αποτελεί βασική υποχρέωση των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης βάσει του άρθρου 2 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Στο άρθρο αναφέρεται μεταξύ άλλων ότι “η Κοινότητα έχει ως αποστολή να προάγει την αρμονική, ισόρροπη, και αειφόρο ανάπτυξη, υψηλό επίπεδο προστασία και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος”. Επίσης, στο άρθρο 6 της Συνθήκης καθορίζεται ότι “οι απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας πρέπει να ενταχθούν στον καθορισμό και την εφαρμογή των κοινοτικών πολιτικών και δράσεων ιδίως προκειμένου να προωθηθεί η αειφόρος ανάπτυξη”.

Παράλληλα, η κοινοτική νομοθεσία αποτελείται από οδηγίες και κανονισμούς που διέπουν κρίσιμα ζητήματα όπως το φυσικό περιβάλλον, οι υδάτινοι πόροι, η ατμοσφαιρική ρύπανση, η κλιματική αλλαγή, ο θόρυβος, τα απόβλητα, τα χημικά, οι μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων, το δικαίωμα πρόσβασης στην περιβαλλοντική πληροφόρηση και η βιομηχανική ρύπανση. Η δικαιοδοσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη δημιουργία περιβαλλοντικής νομοθεσίας προκύπτει από τα άρθρα 174-176 της Συνθήκης.

Η ευρωπαϊκή περιβαλλοντική νομοθεσία αποτελεί ένα από τα πλέον δυναμικά και σύγχρονα συστήματα για την προστασία του περιβάλλοντος σε παγκόσμιο επίπεδο. Όπως οι υπόλοιπες χώρες έτσι και η Ελλάδα έχει υποχρέωση όχι μόνο να ενσωματώνει στο εθνικό της δίκαιο και να εφαρμόζει τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες, αλλά και να συμμετέχει ενεργά σε όλες τις διαδικασίες για την περαιτέρω νομική και θεσμική ενίσχυση της προστασίας του περιβάλλοντος.

Όσον αφορά το ευρύτερο διεθνές πλαίσιο το Συνέδριο του ΟΗΕ για το Ανθρώπινο Περιβάλλον στη Στοκχόλμη το 1972, το Συνέδριο του ΟΗΕ για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη στο Ρίο ντε Τζανέιρο το 1992, και η Παγκόσμια Συνδιάσκεψη για την Αειφόρο

¹⁰⁹ http://politics.wwf.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=773&Itemid=415

Ανάπτυξη στο Γιοχάνεσμπουργκ το 2002 αποτελούν ορόσημα της ανάπτυξης και ωρίμανσης του διεθνούς περιβαλλοντικού δικαίου. Μέσα από αυτές τις διασκέψεις τέθηκαν οι βάσεις και αρχές του περιβαλλοντικού δικαίου, οδηγώντας στην σύναψη πολλών περιβαλλοντικών συμβάσεων οι οποίες φέρουν δεσμευτικές διατάξεις, αλλά και διεθνών οργανισμών για να συντονίζουν τις αυξανόμενες ανάγκες που χαρακτηρίζουν την περιβαλλοντική προστασία.

Η σύμβαση για τη διεθνή εμπορία απειλούμενων ειδών πανίδας και χλωρίδας (CITES, 1973) και την ίδρυση του Περιβαλλοντικού προγράμματος του ΟΗΕ (UNEP), η Σύμβαση-Πλαίσιο του ΟΗΕ για τις Κλιματικές Αλλαγές, καθώς και η Σύμβαση για την Βιοποικιλότητα και η Επιτροπή Αειφόρου Ανάπτυξης του ΟΗΕ (CSD) που συμφωνήθηκαν στη Διάσκεψη του Ρίο το 1992 είναι τα πιο χαρακτηριστικά προϊόντα των διεργασιών για την επίτευξη διεθνούς περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Παρά την ύπαρξη μηχανισμών παρακολούθησης της συμμόρφωσης των κρατών μερών, οι πιέσεις που μπορούν να ασκήσουν είναι περιορισμένες, καθώς οι διεθνείς σχέσεις συνεχίζουν να βασίζονται στην έννοια της εθνικής κυριαρχίας. Όμως τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης υπάρχει μία γενική τοποθέτηση υπέρ της συμμόρφωσης με τις διεθνείς απαιτήσεις.

7.2.1 Αναφορά στην Βαρκελώνη για την παραλία της Μπαρτσελονέτα

Η παραλία Μπαρτσελονέτα βρίσκεται στην ομώνυμη γειτονιά της παλιάς πόλης (Ciutat Vella) της Βαρκελώνης. Η Μπαρτσελονέτα έγινε πολύ διάσημη μετά την ανάδειξή της ως η “καλύτερη αστική παραλία του κόσμου” από ένα ντοκιμαντέρ για τις καλύτερες παραλίες από το Discovery Channel το 2005. Ωστόσο, αυτό που θα πρέπει να αποσαφηνιστεί είναι βάσει ποιων κριτηρίων έγινε η ανάδειξη της παραλίας ως η καλύτερη αστική παραλία, δεδομένου ότι η έννοια καλύτερη ενέχει τον κίνδυνο να προσδιορίσει κάτι παρουσιάζοντας μια πολύ συγκεκριμένη οπτική. Αναλυτικότερα, αξίζει να αναφερθεί ότι αυτό που κάνει την παραλία να ξεχωρίζει είναι η πολύ μεγάλη της έκταση, σε συνδυασμό με τα εξαιρετικά εστιατόρια που βρίσκονται στην παραλιακή ζώνη μαζί με το

μεγάλο πεζόδρομο, ο οποίος τους καλοκαιρινούς μήνες είναι πόλος έλξης για ένα μεγάλο κομμάτι του πληθυσμού της Βαρκελώνης αλλά και για τους τουρίστες. Όλη η έκταση της παραλίας της Μπαρτσελονέτα είναι πλήρως αξιοποιημένη με κλαμπ νυχτερινής διασκέδασης, ξενοδοχεία και διάφορα άλλα μαγαζιά, προσφέροντας κατά αυτόν τον τρόπο πληθώρα επιλογών για το ευρύ μαζικό κοινό. Οι επενδυτές επωφελήθηκαν από τη γεωγραφική δομή της Μπαρτσελονέτα και βρήκαν ένα μεγάλο εύρος ευκαιριών, πρόσφορο έδαφος για νέες επενδύσεις σε μία από τις ομορφότερες τοποθεσίες στον κόσμο.

Με προτεινόμενο σχέδιο δράσης πραγματοποιήθηκαν μία σειρά από αυθαίρετα έργα και επεμβάσεις που αλλοίωσαν το τοπίο και παρεμπόδισαν την ελεύθερη και ακώλυτη πρόσβαση στην παραλία. Ανάμεσα στις σοβαρότερες παραβάσεις συμπεριλαμβάνονται προσχώσεις και έργα στον θαλάσσιο χώρο, τα οποία αλλοίωσαν το παράκτιο περιβάλλον και θεωρούνται πλέον μη αναστρέψιμα όπως γέφυρες και σκάλες, τοίχους αντιστήριξης και διάφορα άλλα κτίσματα. Κατά μήκος της παραλίας εκτείνεται ένας μεγάλος αριθμός εστιατορίων, χώρων αναψυχής και διασκέδασης, όπως άλλωστε προαναφέρθηκε.

Επομένως, η παραλία αποτελεί πόλο έλξης τουριστών από όλο τον κόσμο και η εκμετάλλευση της βασική πηγή εσόδων πολλών επιχειρήσεων. Η υπάρχουσα όψη του τοπίου σηματοδοτεί το πλέον εμφανές χαρακτηριστικό υποβάθμισης του περιβάλλοντος από αλόγιστες ανθρώπινες επεμβάσεις, αγνοώντας ή αψηφώντας θεσμικές υποχρεώσεις, παραβλέποντας, συνειδητά ή ασυνείδητα, τον πλούτο που καταστρέφουν.

Πιο συγκεκριμένα, η ρύπανση της παραλίας, σε όλη την ακτογραμμή της, από αρκετά είδη αποβλήτων έχει φτάσει σε σημεία άκρως ανησυχητικά, αποτελώντας μόνιμο κίνδυνο για τα οικοσυστήματα, και την υγεία τόσο των προστατευόμενων ειδών όσο και των ανθρώπων. Είναι πλέον επιτακτική ανάγκη η ανάληψη άμεσων πρωτοβουλιών και μέτρων

για την αντιμετώπιση του προβλήματος, σύμφωνα με τα μέχρι τώρα αποτελέσματα των εργαστηριακών αναλύσεων.¹¹⁰

ΠΗΓΕΣ

- **ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ**

Ευρωπαϊκό Κέντρο Περιβαλλοντικής Έρευνας και Κατάρτισης του Πάντειου Πανεπιστημίου (Ε.ΚΕ.Π.Ε.Κ.), “Αειφορία και περιβάλλον - Η ευρωπαϊκή και εθνική προοπτική”, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Μάιος 2004

Ιωσήφ Μποτετζάγια “Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ - Απόψεις για το περιβάλλον από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες μας”, Εκδόσεις: Κριτική 2010

Καράκωστας Ι., “Δίκαιο και Περιβάλλον”, Κατάλογος Εκδόσεων Νομικής Βιβλιοθήκης, 2011

Λιαράκου Γεωργία, Φλογαΐτη Ευγενία, “Από την περιβαλλοντική εκπαίδευση στην εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη”, Εκδότης: Νήσος, Φεβρουάριος 2007

Μπαμπανάσης Στέργιος, “Από την κρίση στη βιώσιμη ανάπτυξη”, Εκδόσεις Παπαζήση, Ιανουάριος 2011

¹¹⁰ http://scorecard.goodguide.com/env-releases/county.tcl?fips_county_code=72017

Ραυτόπουλος Ευάγγελος, “Το νέο καθεστώς της Σύμβασης της Βαρκελώνης για την προστασία του περιβάλλοντος της Μεσογείου. Το πρόβλημα και τα κείμενα της ελληνικής μετάφρασης”, Εκδόσεις: Αντ. Ν. Σάκκουλα, Ιανουάριος 2004

Ρωμαλιάδης Σ. Ανδρέας, “Ανάλυση Πολεοδομικής Νομοθεσίας” Τόμος Ν, Εκδόσεις: ΙΔΙΟΣ Έτος Έκδοσης: 2013

Φλογαίτη Ευγενία, “Εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία”, Εκδότης: Πεδίο, 2011

• ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Gregory (Grzegorz) E. Kersten, Zbigniew Mikolajuk, Anthony Gar-on Yeh, “Decision support systems for sustainable development : a resource book of methods and applications”, London 2000, English, Book, Illustrated edition

Joel Makower, Cara Pike, “Strategies for the Green Economy”, McGraw-Hill Education - Europe, Οκτωβρίου 2008

Robert B. Williams, “Greening the Economy”, Taylor & Francis Ltd, 2012

Trade Unions in the Green Economy, “Working for the Environment”, Taylor & Francis Ltd, Οκτωβρίου 2012

D Mebratu, “Sustainability and sustainable development: historical and conceptual review” Volume 18, Issue 6, November 1998, Pages 493–520, Environmental impact assessment review, Elsevier, International Institute for Industrial Environmental Economics

The World Commission on Environment and Development, “Report on Reports: Our Common Future”, Environment: Science and Policy for Sustainable Development, Volume 29, Issue 5, 1987

- **ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ**

Έκθεση της Παγκόσμιας Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (Brundland),
<http://ecowee.netfirms.com/ecowee/pages/3.html>

IUCN, UNEP και WWF, 1991

Meadows et al., 1995

World Bank, 1992

http://www.wfdt.teilar.gr/15_th_Panhellenic_Forestry_CONFERENCE/Presentations/Karmanolis.pdf

<http://el.wikipedia.org/>

<http://www.clubofrome.org/>

<http://www.iucn.org/>

<http://www.unep.org/>

<http://www.internationalrangers.org/el/toolkit/iucn-international-union-for-conservation-of-nature/>

<http://www.econlib.org/library/Enc/bios/Smith.html>

Έκθεση της Παγκόσμιας Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (Brundtland),
<https://energyeconomy.wikispaces.com/H%20Έκθεση%20Brundtland>

http://europa.eu/legislation_summaries/development/sectoral_development_policies/l28102_el.htm

http://europa.eu/legislation_summaries/environment/tackling_climate_change/l28060_el.htm

europa.eu/eu-law/decision-making/...of.../treaty_of_amsterdam_el.pdf

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=//EP//TEXT+MOTION+B5-2001-0474+0+DOC+XML+V0//EL>

<http://ec.europa.eu/environment/newprg/>

<http://www.valuedel.gr/files/prasini%20anaptiksi.pdf>

<http://www.ste.gr/portal/page/portal/StE>

EL

EL

<http://www.nomosphysis.org.gr/articles.php?artid=4193&lang=1&catpid=1>,
<https://www.ste.gr/ste/faces/index.jsp>
http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/a-aigial_1.pdf
Άρθ. 1 παρ.1 του Ν. 2971/19.12.2001 ΦΕΚ 285 Α
<http://old.eyploia.gr/modules.php?name=News&file=article&sid=539>
Άρθ. 1 παρ.2 του Ν. 2971/19.12.2001 ΦΕΚ 285 Α'
Νόμος 2971/2001 ΦΕΚ 285/19-12-2001 "Αιγιαλός παραλία και άλλες διατάξεις", Υ.Α. 1089532π.ε./8205 π.ε./Β0010 ΦΕΚ 595/4-5-2005 "Στοιχεία καθορισμού αιγιαλού και παραλίας
<http://www.ministryofjustice.gr/site/kodikes>
Νόμος 2971/2001 ΦΕΚ 285/19-12-2001 "Αιγιαλός παραλία και άλλες διατάξεις", Υ.Α. 1089532π.ε./8205 π.ε./Β0010 ΦΕΚ 595/4-5-2005 "Στοιχεία καθορισμού αιγιαλού και παραλίας"
http://www.newinka.gr/arthra/nomothesia/2971-2001_aigialos-paralies-kai-diatakseis.pdf
<http://www.hellenicnavy.gr/el/organwsi/geniko-epiteleio-naftikou/epiteleio-gen>
<http://envifriends.blogspot.gr/2014/05/blog-post.html>
http://egialos.blogspot.gr/2012/09/blog-post_28.html
<http://appliedmaths2.ee.duth.gr/TO%20PHYSIKO%20PERIVALLON%20STIN%20ARC HAIA%20ELLADA.pdf>
http://www.un.org/depts/los/consultative_process/documents/A21-Ch17.htm
<http://www.beachmed.it/Beachmede/SousProjets/OBSEMEDI/tabid/100/Default.aspx>
<http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=432>
<http://web.gys.gr/GeoSearch/>
<http://www.geoteepk.gr/nomothesia/Kodikes%20Orthis%20Georgikis%20Praktikis.pdf>
<http://www.minagric.gr/index.php/el/>
<http://www.i-bec.org/el/>
<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=%2Bi7epuLJWU8%3D&tabid=232&language=el-GR>
http://ec.europa.eu/europe2020/index_el.htm
www.cy2012.eu/index.php/en/file/WWqSA9lwe1n2nxXo9+AUZw
http://ec.europa.eu/europe2020/index_el.htm
<http://www.kathimerini.com.cy/index.php?pageaction=kate&modid=1&artid=107997>

EL

EL

http://ec.europa.eu/dgs/maritimeaffairs_fisheries/consultations/blue_growth/index_en.htm
<http://www.kathimerini.com.cy/index.php?pageaction=kat&modid=1&artid=107984>
portal.tee.gr/portal/page/portal/teetkm/.../Z...07/chapizanhhs.pdf
www.law.uoa.gr/crime-research/aigialos.pdf
nomoi.info/ΦΕΚ-Α-137-2011-σελ-1.html
<http://www.kathimerini.gr/452627/article/epikairothta/ellada/prokatarktikh-apotypwsh-oriwn-toy-aigialoy-se-olh-th-xwra>
<http://www.eviarchitects.gr/?p=509%20-%20sthash.0t2sVSnT.dpuf>
http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/documentation/publications/documents/com_2010_771_brochure_el.pdf, Κεφάλαιο 1, σελίδα 8 έως 10
http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2009.034.01.0017.01.ELL
http://europa.eu/legislation_summaries/environment/water_protection_management/l28084_en.htm
<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:2Cx0SwCssZoJ:www.ipex.eu/IPEXL-WEB/dossier/files/download/082dbcc53d6d6997013d6e7bf99f013e.do+&cd=4&hl=el&ct=clnk&gl=gr>
http://europa.eu/legislation_summaries/energy/renewable_energy/en0009_el.htm
<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=zhQu4jR%2BPek%3D&tabid=254>
http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=el&DosId=199645
www.yen.gr/media/28572/Decision_884_2004.pdf
http://europa.eu/legislation_summaries/other/l24094_el.htm
http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/marine_knowledge_2020/index_el.htm
<http://www.emodnet.eu/>
<http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=zhQu4jR%2BPek%3D&tabid=254>
<http://www.oecd.org/>
<http://www.moa.gov.cy/moa/environment/environment.nsf/All/E30B71C978D2B84DC22578B8003538F9>
http://www.ekke.gr/estia/gr_pages/F_synerg/Did_Tsiros/Sinopsi/Sinopsi.htm
<http://www.ypeka.gr/>
<http://www.organismosathinas.gr/Default.aspx?id=15>
<http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=515&language=el-GR>

EL

EL

Νόμος 2742/1999 - ΦΕΚ Α 207 / 07.10.1999

<http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=323>

http://www.moi.gov.cy/moi/tph/tph.nsf/page34_gr/page34_gr?OpenDocument

<http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=232>

<http://www.wwf.gr/>

http://portal.tee.gr/portal/page/portal/SCIENTIFIC_WORK/anasigr/nomothesia/45F3016A26092398E0440003BA2D133C

http://politics.wwf.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=773&Itemid=415

http://www.mio-ecsde.org/epeaek09/basic_docs/el_legislation-1650-1986.pdf

http://politics.wwf.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=773&Itemid=415

http://scorecard.goodguide.com/env-releases/county.tcl?fips_county_code=72017

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

EL

EL

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 12.3.2013
COM(2013) 133 final

2013/0074 (COD)

Πρόταση

ΟΔΗΓΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

**για τη θέσπιση πλαισίου για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και την
ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών**

{SWD(2013) 64 final}

{SWD(2013) 65 final}

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

EL

EL

1. ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

1.1. Γενικό πλαίσιο

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θέσει ως στόχο να καταστεί μια έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία έως το 2020. Οι τομείς που συνδέονται με το θαλάσσιο περιβάλλον προσφέρουν ευκαιρίες προώθησης της καινοτομίας, της αειφόρου ανάπτυξης και της απασχόλησης, που αναμένεται να συμβάλουν στην επίτευξη του στόχου αυτού. Τον Οκτώβριο του 2012, οι ευρωπαϊκοί υπουργοί αρμόδιοι για θέματα που αφορούν το θαλάσσιο περιβάλλον, ενέκριναν τη «Διακήρυξη της Λεμεσού» όσον αφορά τη στήριξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»¹¹¹ μέσω ενός ισχυρού θαλάσσιου πυλώνα. Όπως τόνισε και η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της με τίτλο: «Γαλάζια ανάπτυξη: ευκαιρίες για βιώσιμη ανάπτυξη στους τομείς της θάλασσας και της ναυτιλίας»¹¹², η παρούσα νομοθετική πρόταση αποτελεί ουσιώδες μέρος αυτής της φιλοδοξίας που αποσκοπεί στην ανάπτυξη της γαλάζιας οικονομίας της Ευρώπης.

Ωστόσο, η αυξημένη χρήση των παράκτιων και των θαλάσσιων ζωνών, καθώς και οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, των κινδύνων φυσικών καταστροφών και της διάβρωσης, ασκούν επίσης πίεση στους παράκτιους και θαλάσσιους πόρους. Επομένως απαιτείται ολοκληρωμένη και συνεκτική διαχείριση ώστε να διασφαλιστεί η αειφόρος ανάπτυξη και η διατήρηση των παράκτιων και θαλάσσιων οικοσυστημάτων για τις μελλοντικές γενιές.

Ως θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός νοείται η δημόσια διαδικασία ανάλυσης και σχεδιασμού της χωροχρονικής κατανομής των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στις θαλάσσιες περιοχές για την επίτευξη οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών στόχων. Απώτερος στόχος του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού είναι η κατάρτιση σχεδίων για τον καθορισμό τρόπων αξιοποίησης των θαλάσσιων ζωνών για διαφορετικές χρήσεις. Το 2008 η Επιτροπή δημοσίευσε έγγραφο με τίτλο «Οδικός χάρτης για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό: Επίτευξη κοινών αρχών στην ΕΕ»¹¹³, που συνοδεύτηκε το 2010 από ανακοίνωση με τίτλο: «Θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός στην ΕΕ – επιτεύγματα και μελλοντικές εξελίξεις»¹¹⁴, που άνοιξε τον δρόμο για την παρούσα πρόταση.

Η ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών είναι ένα εργαλείο για την ολοκληρωμένη διαχείριση όλων των διαδικασιών χάραξης πολιτικής που αφορούν τις παράκτιες ζώνες, το οποίο αντιμετωπίζει τις αλληλεπιδράσεις θάλασσας-ξηράς των παράκτιων δραστηριοτήτων με συντονισμένο τρόπο, ώστε να εξασφαλίζεται η βιώσιμη ανάπτυξη των παράκτιων και των θαλάσσιων ζωνών. Το εν λόγω εργαλείο εξασφαλίζει το ότι οι αποφάσεις περί διαχείρισης ή ανάπτυξης λαμβάνονται με συνεκτικό τρόπο σε όλους τους τομείς. Μια σύσταση του 2002 σχετικά με την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών καθορίζει τις αρχές του ορθού σχεδιασμού και της ορθής διαχείρισης των ακτών και τρόπους για την καλύτερη εφαρμογή τους. Η ΕΕ είναι επίσης συμβαλλόμενο μέρος της σύμβασης της Βαρκελώνης, το πρωτόκολλο της οποίας για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, τέθηκε σε ισχύ τον Μάρτιο του 2011. Το εν λόγω πρωτόκολλο καθιστά την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών υποχρεωτική για τα κράτη μέλη που βρέχονται από τη Μεσόγειο.

Ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός και η ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών είναι συμπληρωματικά εργαλεία. Τα γεωγραφικά τους εύρος αλληλεπικαλύπτει τα παράκτια και τα χωρικά ύδατα των κρατών μελών, όπου τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια θα χαρτογραφήσουν υφιστάμενες ανθρώπινες δραστηριότητες και θα εντοπίσουν την πιο αποτελεσματική μελλοντική τους χωροταξική ανάπτυξη, ενώ οι στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών θα εξασφαλίσουν την ολοκληρωμένη

¹¹¹ COM(2010) 2020 τελικό.

¹¹² COM(2012) 494 τελικό.

¹¹³ COM(2008) 791 τελικό.

¹¹⁴ COM(2010) 771 τελικό.

διαχείριση των εν λόγω ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Εφόσον εφαρμοστούν από κοινού, θα βελτιώσουν τον χωροταξικό σχεδιασμό και τη διαχείριση της ενδιάμεσης ζώνης μεταξύ ξηράς και θάλασσας.

1.2. Αιτιολόγηση και στόχοι της πρότασης

Κύριος στόχος της προτεινόμενης οδηγίας είναι να προωθήσει τη βιώσιμη ανάπτυξη των θαλάσσιων και των παράκτιων δραστηριοτήτων και την αειφόρο χρήση των παράκτιων και θαλάσσιων πόρων μέσω της δημιουργίας ενός πλαισίου για την αποτελεσματική εφαρμογή του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού στα ύδατα της ΕΕ και για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών των κρατών μελών.

Η αυξανόμενη και ασυντόνιστη χρήση των παράκτιων και θαλάσσιων ζωνών οδηγεί σε ανταγωνισμό για τον θαλάσσιο και παράκτιο χώρο και σε μια αναποτελεσματική και μη βιώσιμη χρήση των θαλάσσιων και παράκτιων πόρων. Οι αβεβαιότητες και η έλλειψη προβλεψιμότητας σχετικά με την κατάλληλη πρόσβαση στον θαλάσσιο χώρο δημιούργησαν αρνητικό επιχειρηματικό κλίμα για τους επενδυτές και το ενδεχόμενο της απώλειας θέσεων εργασίας.

Είναι απαραίτητο να εξασφαλιστεί η βέλτιστη κατανομή του θαλάσσιου χώρου μεταξύ των ενδιαφερομένων και η συντονισμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών για να διευκολυνθεί η ανάπτυξη συνδρομικά ασκούμενων δραστηριοτήτων, ώστε να αξιοποιείται πλήρως το δυναμικό τους. Έχει αποδειχθεί ότι υπό αυτές τις προϋποθέσεις θα μειωθούν οι δαπάνες αναγνωριστικής έρευνας, συναλλαγών, διοικητικών και λειτουργικών δαπανών, καθώς και ότι θα αυξηθεί η ασφάλεια δικαίου, ιδίως για τις ΜΜΕ.

Για να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα και η περιβαλλοντική υγεία των προαναφερόμενων χρήσεων, για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών θα πρέπει να υιοθετηθεί μια προσέγγιση με βάση το οικοσύστημα, η οποία θα διασφαλίζει την προστασία των φυσικών πόρων που αποτελούν τη βάση για την εκτέλεση των διαφόρων δραστηριοτήτων.

Συνεπώς, η προτεινόμενη δράση δεν επικεντρώνεται σε συγκεκριμένο κλάδο, αλλά καλύπτει όλους τους τομείς πολιτικής της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), που έχουν αντίκτυπο στις ακτές, στις θάλασσες και στους ωκεανούς. Η εν λόγω δράση στηρίζει τη συνεχή εφαρμογή των πολιτικών που συνδέονται με τη θάλασσα στα κράτη μέλη μέσω πιο αποτελεσματικού συντονισμού και αύξησης της διαφάνειας. Τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και οι στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών μπορούν επίσης, σε αρχικό στάδιο, να βελτιώσουν την άρθρωση μεταξύ οικονομικών στόχων και περιβαλλοντικής νομοθεσίας και να μειώσουν τις μεταξύ τους τριβές.

Οι επιχειρησιακοί στόχοι της οδηγίας είναι διαδικαστικού χαρακτήρα. Τα κράτη μέλη θα κληθούν να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν συνεκτικές διεργασίες για τον προγραμματισμό χρήσεων του θαλάσσιου χώρου από τον άνθρωπο και για τη διασφάλιση της βιώσιμης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών, καθώς και για να συνάψουν την κατάλληλη διασυννοριακή μεταξύ τους συνεργασία. Βασική προστιθέμενη αξία που προκύπτει από την πρόταση είναι η ενίσχυση της συνδεσιμότητας μέσω ξηράς/θαλάσσης απαιτώντας τη συνοχή μεταξύ του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού και της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών.

Οι λεπτομέρειες του προγραμματισμού και ο καθορισμός των στόχων διαχείρισης εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών. Η ΕΕ δεν θα συμμετάσχει σε αυτές τις διαδικασίες. Η πρόταση δεν θίγει τα προνόμια των κρατών μελών για την πολεοδομία και τη χωροταξία (χερσαίος χωροταξικός σχεδιασμός).

1.3. Συνοχή με άλλες πολιτικές

Οι ευρωπαίοι νομοθέτες έχουν υιοθετήσει φιλόδοξες πρωτοβουλίες πολιτικής που σχετίζονται με τους ωκεανούς, τις θάλασσες και τις ακτές, οι οποίες πρόκειται να εφαρμοστούν τα επόμενα 10 έως 20 χρόνια. Οι

εν λόγω πρωτοβουλίες περιλαμβάνουν την οδηγία πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική¹¹⁵, την οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας¹¹⁶, την πρωτοβουλία των θαλάσσιων αρτηριών¹¹⁷ και την οδηγία για τους οικοτόπους¹¹⁸. Η ΕΕ αναμένεται να εγκρίνει τη μεταρρύθμιση της κοινής αλιευτικής πολιτικής και, στο πλαίσιο των νέων δημοσιονομικών προοπτικών, τα αναθεωρημένα διαρθρωτικά ταμεία (το κοινό στρατηγικό πλαίσιο) το 2013. Κύριος στόχος της παρούσας πρότασης είναι να επιτραπεί η αρμονική και βιώσιμη εφαρμογή των πρωτοβουλιών αυτών μέσω μιας ή περισσότερων ολοκληρωμένης/ων διαδικασίας/ών. Η παρούσα πρόταση δεν τροποποιεί το κεκτημένο σε κανένα τομέα πολιτικής στο πλαίσιο της ΣΛΕΕ.

Συγκεκριμένα, προσφέρει δυνατότητες στα κράτη μέλη να βελτιώσουν την ουσιαστική εφαρμογή και να μειώσουν τις διοικητικές επιβαρύνσεις κατά την υλοποίηση των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και των στρατηγικών για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών εφαρμόζοντας το κεκτημένο της ΕΕ με ολοκληρωμένο τρόπο.

Η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και των στρατηγικών για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών πρέπει να διεξάγεται σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας 2001/42/ΕΚ.¹¹⁹ Αυτή η στρατηγική εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων θα εξασφαλίσει σε πολύ αρχικό στάδιο τη γενική εκτίμηση των επιπτώσεων, μεταξύ άλλων και των σωρευτικών, που προέρχονται από τις διάφορες ανθρώπινες δραστηριότητες και συνεπώς θα διευκολύνει την εφαρμογή μελλοντικών έργων. Σε περίπτωση που καταστεί αναγκαία η διεξαγωγή μεταγενέστερων εκτιμήσεων των περιβαλλοντικών επιπτώσεων για μεμονωμένα έργα, για τη συγκεκριμένη εκτίμηση θα είναι δυνατή η αξιοποίηση της εκτίμησης που έχει ήδη πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο του στρατηγικού περιβαλλοντικού σχεδιασμού, αποφεύγοντας έτσι την αλληλεπικάλυψη των εκτιμήσεων και τον συναφή διοικητικό φόρτο.

2. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΕΩΝ ΜΕ ΤΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

2.1. Δημόσια διαβούλευση

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διοργάνωσε δημόσια διαβούλευση από τον Μάρτιο έως τον Μάιο του 2011 για να συγκεντρωθούν στοιχεία από τους ενδιαφερομένους όσον αφορά την κατάσταση και το μέλλον του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού και της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Από τα αποτελέσματα προέκυψε ότι οι συγκρούσεις για τη χρήση του θαλάσσιου χώρου γίνονται όλο και πιο συχνές, και ότι υπάρχει ενδιαφέρον για μια κοινή προσέγγιση όσον αφορά την εφαρμογή του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού στα ύδατα της ΕΕ, λαμβάνοντας υπόψη και τις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής. Θεωρήθηκε επίσης σημαντικό να εξασφαλιστεί ο κατάλληλος συντονισμός των διαδικασιών του ΘΧΣ με τις στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών. Ενώ η δράση της ΕΕ σε διασυνοριακά ζητήματα θεωρήθηκε ως ιδιαίτερα χρήσιμη, δεν υπήρξε σαφής απάντηση ως προς την καλύτερη επιλογή μέσου.

2.2. Εκτίμηση επιπτώσεων

Στο πλαίσιο της εκτίμησης επιπτώσεων αξιολογήθηκαν η αποτελεσματικότητα και ο οικονομικός, περιβαλλοντικός και κοινωνικός αντίκτυπος των ακόλουθων τριών εναλλακτικών λύσεων: (1) της καθοδήγησης και ανάπτυξης βέλτιστων πρακτικών, (2) της λήψης μη δεσμευτικών μέτρων, και (3) της λήψης νομικών δεσμευτικών μέτρων, συμπεριλαμβανομένης της έγκρισης οδηγίας πλαίσιο ή κανονισμού.

¹¹⁵ Οδηγία 2008/56/ΕΚ, ΕΕ L 164 της 25.6.2008, σ. 19-40.

¹¹⁶ Οδηγία 2009/28/ΕΚ, ΕΕ L 140 της 5.6.2009, σ. 16-62.

¹¹⁷ Απόφαση 884/2004/ΕΚ, ΕΕ L 167 της 30.4.2004, σ. 1-38.

¹¹⁸ Οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, ΕΕ L 206 της 22.7.1992, σελ 7-50.

¹¹⁹ ΕΕ C 197 της 21.07.2001, σ. 30-37.

Από την εκτίμηση επιπτώσεων προέκυψε το συμπέρασμα ότι μολονότι οι μη δεσμευτικές επιλογές προσφέρουν ορισμένα πλεονεκτήματα, μια οδηγία που θα συνιστά νομικά δεσμευτική προσέγγιση είναι το πιο ενδεδειγμένο μέσο, δεδομένου ότι μπορεί να εξασφαλίσει την προβλεψιμότητα, τη σταθερότητα και τη διαφάνεια του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού και της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών, διασφαλίζοντας παράλληλα την αναλογικότητα και την επικουρικότητα, καθώς αφήνει στα κράτη μέλη μια ευελιξία όσον αφορά την εφαρμογή και δεν παρεμβαίνει στις αρμοδιότητές τους. Η οδηγία είναι επίσης η πλέον ενδεδειγμένη εναλλακτική επιλογή για να εξασφαλιστεί η συνοχή μεταξύ των χρονοδιαγραμμάτων εκτέλεσης και των προθεσμιών άλλων συναφών ενωσιακών νομοθετικών και πολιτικών πρωτοβουλιών (π.χ. είναι η οδηγία για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, η οδηγία πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική, οι στόχοι της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» κ.λπ.) καθώς και η τόνωση της ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων στη θάλασσα σε ένα πλαίσιο αυξημένου ανταγωνισμού για χώρο.

Η επιτροπή εκτίμησης επιπτώσεων εξέδωσε την τελική της γνώμη σχετικά με την εκτίμηση επιπτώσεων στις 30 Απριλίου 2012. Η έκθεση σχετικά με την εκτίμηση επιπτώσεων καθώς και η συνοδευτική περίληψη αυτής δημοσιεύονται από κοινού με την παρούσα πρόταση, παράλληλα με τη γνώμη της επιτροπής εκτίμησης επιπτώσεων.

3. ΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

3.1. Σύνοψη της προτεινόμενης δράσης

Η πρόταση καθορίζει ένα πλαίσιο για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών με τη μορφή συστηματικής, συντονισμένης και διαμεθοριακής προσέγγισης της ολοκληρωμένης θαλάσσιας διακυβέρνησης χωρίς αποκλεισμούς. Υποχρεώνει τα κράτη μέλη να βασίζονται στην εθνική και στη διεθνή νομοθεσία όσον αφορά την εφαρμογή του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού και την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών. Στόχος της δράσης είναι τα κράτη μέλη να καθιερώσουν μια ή περισσότερες διαδικασίες που να καλύπτουν τον πλήρη κύκλο του εντοπισμού προβλημάτων, της συλλογής πληροφοριών, του σχεδιασμού, της λήψης αποφάσεων, της διαχείρισης, της παρακολούθησης της εφαρμογής και της συμμετοχής των ενδιαφερόμενων φορέων.

Δεν θα τεθούν νέοι τομεακοί στόχοι όσον αφορά τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και τις στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών. Αυτά αποσκοπούν στον αντικατοπτρισμό, στην ολοκλήρωση και στη διασύνδεση των στόχων που καθορίζονται από τις εθνικές ή περιφερειακές τομεακές πολιτικές, ώστε να προσδιοριστούν τα στάδια για την πρόληψη ή την άμβλυνση των συγκρούσεων μεταξύ των διαφόρων τομέων και στο να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων της Ένωσης σε συναφείς θαλάσσιες και παράκτιες τομεακές πολιτικές. Κυρίως, η πρόταση απαιτεί τη λήψη μέτρων από τα κράτη μέλη ώστε να επιδιωχθεί η συνοχή της διαχείρισης στις θαλάσσιες λεκάνες, μέσω της διασυννοριακής συνεργασίας στην ίδια θαλάσσια περιοχή ή υποπεριοχή και στη συναφή παράκτια ζώνη και μέσω της συλλογής και ανταλλαγής κατάλληλων δεδομένων.

Με τις εκτελεστικές πράξεις θα επιτραπεί η συνεπής εφαρμογή της οδηγίας σε όλη την ΕΕ και θα διευκολυνθεί η υποβολή εκθέσεων από τα κράτη μέλη στην Επιτροπή και, ενδεχομένως, η ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής.

3.2. Νομική βάση

Η πρόταση στηρίζει την εφαρμογή της ολοκληρωμένης θαλάσσιας πολιτικής της ΕΕ (ΟΘΠ), καθώς και της οδηγίας πλαίσιο «θαλάσσια στρατηγική» ως πυλώνα της εν λόγω πολιτικής για το περιβάλλον. Στόχος της ΟΘΠ είναι να εξασφαλιστεί ότι οι τομεακές πολιτικές της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), οι οποίες έχουν επίπτωση στον θαλάσσιο χώρο εφαρμόζονται με συνεκτικό τρόπο, ώστε να επιτυγχάνονται ταυτόχρονα πολλαπλοί στόχοι οικονομικού, κοινωνικού και περιβαλλοντικού χαρακτήρα.

Η πρόταση βασίζεται στο άρθρο 43 παράγραφος 2, στο άρθρο 100 παράγραφος 2, στο άρθρο 192 παράγραφος 1 και το άρθρο 194 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ. Οι δραστηριότητες που καλύπτονται από τις εν λόγω πολιτικές ανταγωνίζονται για θαλάσσιο χώρο και για τη χρήση των παράκτιων πόρων. Οι διαδικασίες που πρόκειται να θεσπιστούν πρέπει να αποσκοπούν στο να διασφαλίζουν ότι οι δραστηριότητες που προγραμματίζονται σε κάθε τομέα μπορούν να εφαρμόζονται δίχως να θίγεται μια άλλη, έτσι ώστε να επιτυγχάνονται οι επιμέρους στόχοι τους ενώ θα συμβάλλουν από κοινού στη βιώσιμη ανάπτυξη των θαλάσσιων και παράκτιων οικονομιών και στη βιώσιμη χρήση των θαλάσσιων και παράκτιων πόρων.

3.3. Αρχή της επικουρικότητας και προστιθέμενη αξία

Η πρόταση είναι σύμφωνη με την αρχή της επικουρικότητας που ορίζεται στο άρθρο 5 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ). Ζητήματα όπως είναι η επιλογή του δραστηριοτήτων που θα αναπτυχθούν, ο τόπος της επένδυσης, ο καθορισμός προτεραιοτήτων και ο καθορισμός λύσεων αποτελούν θέμα λήψης αποφάσεων σε εθνικό ή σε τοπικό επίπεδο. Η ίδια η διαδικασία σχεδιασμού πρέπει να δρομολογηθεί από τις αρχές των κρατών μελών σύμφωνα με τις εθνικές τους διοικητικές και συνταγματικές δομές, τις εθνικές τομεακές πολιτικές τους προτεραιότητες και, στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, να στηρίζεται στους υπάρχοντες μηχανισμούς και στις υπάρχουσες πολιτικές.

Η προστιθέμενη αξία της δράσης της ΕΕ συνίσταται στο ότι 1) διασφαλίζει και εκσυγχρονίζει τις ενέργειες των κρατών μελών σχετικά με τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών για να διασφαλίσει τη συνεπή και συνεκτική εφαρμογή σε ολόκληρη την ΕΕ και 2) στο ότι θεσπίζει ένα πλαίσιο για τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού και της ολοκληρωμένης διαχείρισης παράκτιων ζωνών που έχουν κοινές θαλάσσιες περιφέρειες και υποπεριφέρειες. Η διασυνοριακή συνεργασία για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων θαλάσσιων περιφερειών και υποπεριφερειών στην ΕΕ είναι ουσιώδης, δεδομένου ότι τα θαλάσσια οικοσυστήματα, οι περιοχές αλιείας, οι προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές καθώς και οι θαλάσσιες υποδομές, όπως τα καλώδια, οι αγωγοί, οι πλωτές οδοί, οι εγκαταστάσεις πετρελαίου και αερίου και οι αιολικές εγκαταστάσεις κ.λπ. διασχίζουν τα εθνικά σύνορα.

3.4. Αρχή της αναλογικότητας

Η πρόταση είναι σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας, όπως ορίζεται στο άρθρο 5 παράγραφος 4 της ΣΕΕ.

Η πρόταση περιορίζεται στο να υποχρεώνει τα κράτη μέλη να δρομολογήσουν ή να διατηρήσουν μια ή περισσότερες διαδικασίες για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών. Με την εν λόγω πρόταση θεσπίζεται ένα σύνολο ελάχιστων απαιτήσεων για τις εν λόγω διαδικασίες, με βάση την υπάρχουσα εμπειρία στα κράτη μέλη, το οποίο θα επιτρέψει την ενσωμάτωση και τη συνέχισή τους κάτω από ένα κοινό ενωσιακό πλαίσιο.

Οι απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων περιορίζονται στις στοιχειώδεις απαιτήσεις για την αξιολόγηση της εφαρμογής της. Η Επιτροπή θα μεριμνήσει για τη μέγιστη δυνατή χρήση των υφιστάμενων απαιτήσεων υποβολής εκθέσεων. Η Επιτροπή θα χρησιμοποιήσει τις πληροφορίες από τα κράτη μέλη, καθώς και κάθε σημαντική πληροφορία που διαθέτει μέσω της νομοθεσίας της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του άρθρου 19 παράγραφος 3 της οδηγίας 2008/56/ΕΚ, για να ενημερώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την πρόοδο όσον αφορά την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας.

Σύμφωνα με την κοινή πολιτική δήλωση των κρατών μελών και της Επιτροπής, σχετικά με τα επεξηγηματικά έγγραφα¹²⁰, η Επιτροπή εξέτασε το ενδεχόμενο να διαθέτει επεξηγηματικά έγγραφα ώστε να είναι σε θέση να εκτελέσει το καθήκον της επίβλεψης της μεταφοράς της παρούσας οδηγίας στο δίκαιο των κρατών μελών. Συνεπώς, εξέτασε δεόντως τη φύση της οδηγίας, την αρχή της αναλογικότητας και την ενδεχόμενη πρόσθετη

¹²⁰ ΕΕ 2011/С 369/02

διοικητική επιβάρυνση. Εν όψει του περιορισμένου αριθμού νομικών υποχρεώσεων που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία, η Επιτροπή εκτιμά ότι δεν θα συναντούσε δυσκολίες στην επίβλεψη της ορθής μεταφοράς της. Η Επιτροπή συνεπώς δεν ζητά από τα κράτη μέλη να συνοδεύουν την κοινοποίηση των μέτρων μεταφοράς με έγγραφα που εξηγούν τη σχέση μεταξύ των συστατικών της οδηγίας και των αντίστοιχων μερών των μέτρων μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο.

3.5. Επιλογή του μέσου

Η Επιτροπή προτείνει μια οδηγία που θα υποχρεώνει τα κράτη μέλη να θεσπίσουν θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, τηρώντας παράλληλα τα προνόμια των κρατών μελών που αφορούν την προσαρμογή του περιεχομένου τους στις συγκεκριμένες οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές προτεραιότητες και στους εθνικούς τομεακούς στόχους πολιτικής και στις εθνικές νομικές τους παραδόσεις. Ο προβληματισμός όσον αφορά την επικουρικότητα και την αναλογικότητα οδήγησε στο συμπέρασμα ότι δεν ενδείκνυται η θέσπιση κανονισμού. Επίσης, ο διαδικαστικός και διεργασιακός χαρακτήρας του μέσου αντικατοπτρίζεται καλύτερα σε οδηγία πλαίσιο. Από την άλλη πλευρά, η χρήση μη δεσμευτικού μέσου δεν θα ενδεικνυόταν διότι δεν θα επιτύγχανε ορισμένους από τους στόχους πολιτικής, ήτοι την απαίτηση να εφαρμόζουν όλα τα παράκτια κράτη μέλη θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών και να διασφαλίζουν τη διασυννοριακή συνεργασία. Τέλος, μια νομοθετική προσέγγιση επιτρέπει επίσης να εξασφαλιστεί ότι οι προαναφερόμενες διαδικασίες θα υλοποιηθούν εντός συμφωνηθέντων χρονικών πλαισίων.

3.6. Λεπτομερής ανάλυση της πρότασης

Η πρόταση περιλαμβάνει δύο μέρη, την οδηγία και το παράρτημά της.

3.6.1. Η οδηγία

Στο άρθρο 1 καθορίζεται το αντικείμενο της οδηγίας.

Στο άρθρο 2 καθορίζεται το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας.

Το άρθρο 3 ορίζει τους όρους που χρησιμοποιούνται στην οδηγία.

Το άρθρο 4 εξετάζει τη σύσταση θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και στρατηγικών για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών σε επίπεδο κράτους μέλους.

Το άρθρο 5 εξετάζει τους στόχους των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και των στρατηγικών για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών σε επίπεδο κράτους μέλους.

Το άρθρο 6 προσδιορίζει τις ελάχιστες κοινές απαιτήσεις για τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και για τις στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών.

Το άρθρο 7 καθορίζει τις ελάχιστες απαιτήσεις για τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια.

Το άρθρο 8 καθορίζει τις ελάχιστες απαιτήσεις για τις στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών.

Το άρθρο 9 προβλέπει τη συμμετοχή του κοινού στην ανάπτυξη θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και στρατηγικών για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών.

Το άρθρο 10 αφορά τη συλλογή δεδομένων και την ανταλλαγή πληροφοριών για τη στήριξη των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και των στρατηγικών για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών.

Το άρθρο 11 προβλέπει τη διεξαγωγή εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και των στρατηγικών για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών.

Το άρθρο 12 αφορά τη διμερή και πολυμερή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών ώστε να διασφαλιστεί η συνεπής εφαρμογή σε παράκτιες ζώνες και σε θαλάσσιες περιφέρειες ή υποπεριφέρειες.

Το άρθρο 13 αφορά τη συνεργασία με τρίτες χώρες.

Το άρθρο 14 ορίζει τις διατάξεις για τον καθορισμό των αρμόδιων αρχών για την εφαρμογή της οδηγίας.

Το άρθρο 15 προβλέπει ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να υποβάλουν έκθεση στην Επιτροπή σχετικά με την υλοποίηση και ότι η Επιτροπή οφείλει να υποβάλει έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο σχετικά με την πρόοδο που σημειώθηκε κατά την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας.

Το άρθρο 16 περιγράφει τις επιχειρησιακές προδιαγραφές και τα στάδια για την υλοποίηση της παρούσας οδηγίας για τα οποία η Επιτροπή μπορεί να εκδίδει εκτελεστικές πράξεις.

Το άρθρο 17 καθορίζει τους μηχανισμούς ελέγχου από τα κράτη μέλη όσον αφορά την άσκηση των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων της Επιτροπής.

Το άρθρο 18 καθορίζει τους κανόνες για τη μεταφορά της παρούσας οδηγίας στη νομοθεσία των κρατών μελών.

Το άρθρο 19 προβλέπει ότι η οδηγία θα τεθεί σε ισχύ την εικοστή ημέρα μετά την ημέρα της δημοσίευσής της στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το Άρθρο 20 αναφέρει τα κράτη μέλη ως αποδέκτες της οδηγίας.

3.6.2. Παράρτημα

Στο παράρτημα I απαριθμούνται οι πληροφορίες σχετικά με τις αρμόδιες αρχές που τα κράτη μέλη πρέπει να παρέχουν στην Επιτροπή.

Πρόταση

ΟΔΗΓΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

για τη θέσπιση πλαισίου για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 43 παράγραφος 2, το άρθρο 100 παράγραφος 2, το άρθρο 192 παράγραφος 1 και το άρθρο 194 παράγραφος 2,

Έχοντας υπόψη την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Κατόπιν διαβίβασης του σχεδίου νομοθετικής πράξης στα εθνικά κοινοβούλια,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής¹²¹,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών¹²²,

Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Η υψηλή και ταχέως αυξανόμενη ζήτηση για θαλάσσιο χώρο για διάφορους σκοπούς, όπως για εγκαταστάσεις ανανεώσιμης ενέργειας, για δραστηριότητες που αφορούν τις θαλάσσιες μεταφορές και την αλιεία, για τη διατήρηση των οικοσυστημάτων και του τουρισμού και για εγκαταστάσεις υδατοκαλλιέργειας, καθώς και οι πολλαπλές πιέσεις επί των παράκτιων πόρων απαιτούν μια ολοκληρωμένη προσέγγιση προγραμματισμού και διαχείρισης.
- (2) Η υιοθέτηση μιας τέτοιας προσέγγισης στη διαχείριση του ωκεανού έχει αναπτυχθεί στην ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική¹²³ για την Ευρωπαϊκή Ένωση, περιβαλλοντικό πυλώνα της οποίας αποτελεί η οδηγία 2008/56/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, περί πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής για το θαλάσσιο περιβάλλον¹²⁴. Στόχος της ολοκληρωμένης θαλάσσιας πολιτικής είναι η στήριξη της αειφόρου ανάπτυξης των θαλασσών και ωκεανών και η συμβολή στη λήψη συντονισμένων, συνεπών και διαφανών αποφάσεων όσον αφορά τις τομεακές πολιτικές της Ένωσης που έχουν επίπτωση στους ωκεανούς, στις θάλασσες, στα νησιά, στις παράκτιες και στις ιδιαίτερα απομακρυσμένες περιφέρειες και στους θαλάσσιους τομείς, μεταξύ άλλων και μέσω στρατηγικών για τις θαλάσσιες λεκάνες ή τις μακροπεριφερειακές στρατηγικές.
- (3) Στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης θαλάσσιας πολιτικής ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός και η ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων περιοχών προσδιορίζονται ως διατομεακά μέσα πολιτικής ώστε οι δημόσιες αρχές και οι ενδιαφερόμενοι να εφαρμόζουν μια συντονισμένη και ολοκληρωμένη προσέγγιση. Η εφαρμογή μιας προσέγγισης με βάση το οικοσύστημα θα συμβάλει στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης των θαλάσσιων και παράκτιων οικονομιών και στη βιώσιμη χρήση των θαλάσσιων και παράκτιων πόρων.
- (4) Ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός και η ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων περιοχών στηρίζουν και διευκολύνουν την εφαρμογή της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για έξυπνη, διατηρήσιμη

¹²¹ ΕΕ C της ..., σ. .

¹²² ΕΕ C της ..., σ. .

¹²³ COM(2007) 575 τελικό.

¹²⁴ ΕΕ L 164 της 25.6.2008.

και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη¹²⁵, η οποία εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Ιούνιο του 2010¹²⁶, και αποσκοπεί στην επίτευξη υψηλών επιπέδων απασχόλησης, παραγωγικότητας και κοινωνικής συνοχής, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης μιας ανταγωνιστικότερης, πιο αποδοτικής ως προς την αξιοποίηση των πόρων και πιο πράσινης οικονομίας. Οι τομείς που αφορούν τις παράκτιες και τις θαλάσσιες ζώνες διαθέτουν σημαντικές δυνατότητες για βιώσιμη ανάπτυξη και είναι καίριας σημασίας για την υλοποίηση της στρατηγικής.

- (5) Στην πρόσφατη ανακοίνωσή της σχετικά με τη «Γαλάζια Ανάπτυξη - ευκαιρίες για βιώσιμη ανάπτυξη στους τομείς της θάλασσας και της ναυτιλίας»¹²⁷, η Επιτροπή εντόπισε ορισμένες υπό εξέλιξη πρωτοβουλίες της ΕΕ που αποσκοπούν στην εφαρμογή της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Η ανακοίνωση έχει επίσης εντοπίσει ορισμένους τομείς δραστηριοτήτων στους οποίους πρέπει να εστιάσουν στο μέλλον οι πρωτοβουλίες για «Γαλάζια Ανάπτυξη» και οι οποίοι πρέπει να υποστηριχθούν επαρκώς από θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και από στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών.
- (6) Ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1255/2011, για τη θέσπιση προγράμματος στήριξης της περαιτέρω ανάπτυξης μιας ολοκληρωμένης θαλάσσιας πολιτικής, στηρίζει και διευκολύνει την εφαρμογή του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού και της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών. Ο παρών κανονισμός προβλέπει επαρκή χρηματοδότηση για έργα που αφορούν την εφαρμογή του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού και την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών για την περίοδο 2011-2013. Ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. XXXX/XX του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας προβλέπει κατάλληλη χρηματοδότηση για τα εν λόγω έργα για την περίοδο 2014-2020¹²⁸.
- (7) Η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) αναφέρει στο προοίμιο ότι τα θέματα που αφορούν τη χρήση του ωκεάνιου χώρου είναι στενά αλληλένδετα και πρέπει να εξεταστούν στο σύνολό τους. Ο σχεδιασμός του ωκεάνιου χώρου συνιστά λογικά το επόμενο στάδιο που θα επιτρέψει τη διάρθρωση της χρήσης των δικαιωμάτων που χορηγούνται στο πλαίσιο της UNCLOS και αποτελεί πρακτικό εργαλείο για την παροχή βοήθειας στα κράτη μέλη ώστε να τηρούν τις υποχρεώσεις τους.
- (8) Προκειμένου να διασφαλισθεί η κατάλληλη κατανομή του θαλάσσιου χώρου μεταξύ των συναφών χρήσεων και η συντονισμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, πρέπει να θεσπιστεί ένα πλαίσιο το οποίο να συνίσταται τουλάχιστον στην κατάρτιση και στην εφαρμογή από τα κράτη μέλη θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και στρατηγικών για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών.
- (9) Ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός και η ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών θα επιτρέψουν τον καλύτερο συντονισμό των θαλάσσιων και των παράκτιων δραστηριοτήτων, που μπορεί, ακολούθως, να οδηγήσουν σε σημαντικά οικονομικά οφέλη μέσω της εξασφάλισης διαφάνειας, προβλεψιμότητας και σταθερότητας για τους επενδυτές καθώς και στη μείωση του κόστους συντονισμού και συναλλαγής.
- (10) Για τη διασφάλιση της συνέπειας και της νομικής σαφήνειας, πρέπει να καθοριστεί το γεωγραφικό πεδίο για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και τις στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών σύμφωνα με τις ισχύουσες νομοθετικές πράξεις της Ένωσης και του διεθνούς ναυτικού δικαίου.
- (11) Από γεωγραφικής άποψης, η έκταση των θαλάσσιων υδάτων και των παράκτιων ζωνών αλληλεπικαλύπτεται στα παράκτια και στα χωρικά ύδατα των κρατών μελών. Τα εργαλεία του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού και της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών είναι συμπληρωματικά, καθώς χρησιμοποιούνται αντίστοιχα στη χαρτογράφηση υφιστάμενων και δυνητικών ανθρώπινων δραστηριοτήτων για τους σκοπούς της χάραξης θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων σε θαλάσσια ύδατα και στον εντοπισμό μέτρων για την ολοκληρωμένη διαχείριση αυτών των ανθρώπινων δραστηριοτήτων σε παράκτιες ζώνες. Η από κοινού συνεκτική εφαρμογή των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και των στρατηγικών για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών θα βελτιώσει τη διαχείριση της ενδιάμεσης ζώνης μεταξύ ξηράς και θάλασσας.

¹²⁵ COM(2010) 2020 τελικό.

¹²⁶ Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 17ης Ιουνίου 2010.

¹²⁷ COM(2012) 494 τελικό.

¹²⁸ Πρόταση COM(2011) 804 τελικό.

- (12) Ενώ είναι σκόπιμο να θεσπίζει η Ένωση κανόνες σχετικά με τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και τις στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, τα κράτη μέλη και οι αρμόδιες αρχές τους εξακολουθούν να είναι υπεύθυνα για τον σχεδιασμό και τον καθορισμό, στο πλαίσιο των θαλάσσιων υδάτων και των παράκτιων ζωνών τους, του περιεχομένου των εν λόγω σχεδίων και στρατηγικών, καθώς και για την κατανομή του θαλάσσιου χώρου στις διάφορες τομεακές δραστηριότητες.
- (13) Για να τηρηθεί η αρχή της αναλογικότητας και της επικουρικότητας, καθώς και για την ελαχιστοποίηση του πρόσθετου διοικητικού φόρτου, η μεταφορά στο εθνικό δίκαιο και η εφαρμογή της παρούσας οδηγίας θα πρέπει, στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, να βασίζεται στους κείμενους εθνικούς κανόνες και μηχανισμούς. Οι στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών πρέπει να βασίζονται στις αρχές και στα στοιχεία που καθορίζονται στη σύσταση 2002/413/ΕΚ του Συμβουλίου και στην απόφαση 2010/631/ΕΕ του Συμβουλίου.
- (14) Στα θαλάσσια ύδατα και στις παράκτιες ζώνες, τα οικοσυστήματα και οι θαλάσσιοι και παράκτιοι πόροι υπόκεινται σε σημαντικές πιέσεις. Οι ανθρώπινες δραστηριότητες, καθώς και οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, οι κίνδυνοι φυσικών καταστροφών και η δυναμική των ακτογραμμών που μπορεί να παρουσιάζουν διάβρωση ή να έχουν πραγματοποιηθεί σε αυτές προσχώσεις, μπορεί να έχουν σοβαρές επιπτώσεις στην οικονομική ανάπτυξη και μεγέθυνση, καθώς και στα παράκτια και θαλάσσια οικοσυστήματα, οδηγώντας σε υποβάθμιση της περιβαλλοντικής κατάστασης, σε απώλεια της βιοποικιλότητας και σε υποβάθμιση των οικοσυστημικών υπηρεσιών. Θα πρέπει να ληφθούν δεόντως υπόψη οι διάφορες αυτές πιέσεις στη δημιουργία θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και στρατηγικών για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών. Επιπλέον, τα υγιή παράκτια και θαλάσσια οικοσυστήματα και οι πολλαπλές υπηρεσίες που συνδέονται με αυτά, εφόσον ενταχθούν σε αποφάσεις προγραμματισμού, μπορεί να επιφέρουν σημαντικά οφέλη όσον αφορά την παραγωγή τροφίμων, την αναψυχή και τον τουρισμό, τον μετριασμό των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτή, καθώς και τον έλεγχο της δυναμικής των ακτογραμμών και την πρόληψη των καταστροφών.
- (15) Ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός και η ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών πρέπει να εφαρμόζουν την προσέγγιση με βάση το οικοσύστημα, όπως αναφέρεται στο άρθρο 1 παράγραφος 3 της οδηγίας 2008/56/ΕΚ, ώστε να διασφαλίζεται ότι η σωρευτική πίεση που ασκείται από όλες τις δραστηριότητες διατηρείται σε επίπεδα που είναι συμβατά με την επίτευξη της καλής περιβαλλοντικής κατάστασης και ότι η ικανότητα των θαλάσσιων οικοσυστημάτων να ανταποκρίνονται σε ανθρωπογενείς μεταβολές δεν τίθεται σε κίνδυνο, ενώ ταυτόχρονα επιτρέπουν και την αειφόρο χρήση των θαλάσσιων αγαθών και υπηρεσιών από τη σημερινή και από τις μελλοντικές γενεές.
- (16) Ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός και η ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών θα συμβάλουν, μεταξύ άλλων, στην επίτευξη των στόχων της οδηγίας 2009/28/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, για την προώθηση της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές¹²⁹, του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2371/2002 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2002, για τη διατήρηση και βιώσιμη εκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων στο πλαίσιο της κοινής αλιευτικής πολιτικής¹³⁰, της απόφασης αριθ. 884/2004/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της απόφασης αριθ. 1692/96/ΕΚ περί των κοινοτικών προσανατολισμών για την ανάπτυξη του διευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών¹³¹, της οδηγίας 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2000, για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων, της οδηγίας 2008/56/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, περί θεσπίσεως πλαισίου για κοινοτική δράση στο πεδίο της πολιτικής για το θαλάσσιο περιβάλλον, της στρατηγικής βιοποικιλότητας της ΕΕ για το 2020¹³², του χάρτη πορείας προς μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποδοτικά τους πόρους της¹³³, της στρατηγικής της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή¹³⁴ καθώς και, ενδεχομένως, της περιφερειακής πολιτικής της ΕΕ, περιλαμβανομένων των θαλάσσιων λεκανών και των μακροπεριφερειακών στρατηγικών.
- (17) Οι θαλάσσιες και οι παράκτιες δραστηριότητες συχνά συνδέονται στενά μεταξύ τους. Αυτή η σύνδεση απαιτεί τον συντονισμό και την ολοκλήρωση των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και των

¹²⁹ EE L 140 της 5.6.2009, σ. 16-62.

¹³⁰ EE L 358 της 31.12.2002, σ. 59-80.

¹³¹ EE L 167 της 30.4.2004, σ. 1-38.

¹³² COM(2011) 244 τελικό.

¹³³ COM(2011) 571 τελικό

¹³⁴ COM(2013) XXX.

στρατηγικών ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών ώστε να διασφαλίζεται η βιώσιμη χρήση του θαλάσσιου χώρου και η διαχείριση των παράκτιων ζωνών, λαμβάνοντας υπόψη τους κοινωνικούς, οικονομικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες.

- (18) Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της παρούσας οδηγίας, τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και οι στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών πρέπει να καλύπτουν πλήρως τη διαδικασία, από τον εντοπισμό των προβλημάτων, τη συλλογή πληροφοριών, τον σχεδιασμό, τη λήψη αποφάσεων, έως την υλοποίηση και την παρακολούθηση της εφαρμογής και να βασίζονται στις βέλτιστες διαθέσιμες επιστημονικές γνώσεις. Πρέπει να αξιοποιούνται πλήρως οι μηχανισμοί που προβλέπονται στην υφιστάμενη ή στη μελλοντική νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένης της απόφασης 2010/477/ΕΕ σχετικά με τα κριτήρια και τα μεθοδολογικά πρότυπα για την καλή περιβαλλοντική κατάσταση των θαλάσσιων υδάτων ή της πρωτοβουλίας «Γνώσεις για τη θάλασσα 2020» της Επιτροπής¹³⁵.
- (19) Κύριος σκοπός του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού είναι να εντοπίσει και να διαχειρισθεί χωροταξικές χρήσεις και τις συγκρούσεις που αυτές μπορεί να επιφέρουν στις θαλάσσιες περιοχές. Για την επίτευξη του εν λόγω στόχου, τα κράτη μέλη πρέπει τουλάχιστον να εξασφαλίσουν ότι η διαδικασία ή οι διεργασίες σχεδιασμού θα οδηγήσουν στη χάραξη ενός συνολικού χάρτη που θα εντοπίζει τις διαφορετικές χρήσεις του θαλάσσιου χώρου, λαμβάνοντας υπόψη τις μακροπρόθεσμες αλλαγές που οφείλονται στην κλιματική αλλαγή.
- (20) Τα κράτη μέλη διαβουλεύονται με τις αρχές του συναφούς κράτους μέλους ή της τρίτης χώρας στην οικεία θαλάσσια περιοχή ή υποπεριοχή ή παράκτια ζώνη και συντονίζουν με τις εν λόγω αρχές τα σχέδια και τις στρατηγικές τους σύμφωνα με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των εν λόγω κρατών μελών και τρίτων χωρών δυνάμει του ευρωπαϊκού και του διεθνούς δικαίου. Η αποτελεσματική διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και με τις γειτονικές τρίτες χώρες προϋποθέτει ότι έχουν εντοπιστεί οι αρμόδιες αρχές σε κάθε κράτος μέλος. Συνεπώς, τα κράτη μέλη οφείλουν να ορίζουν την αρμόδια αρχή ή τις αρμόδιες αρχές που είναι υπεύθυνες για τη συνεργασία με άλλα κράτη μέλη ή με τρίτες χώρες. Δεδομένων των διαφορών που υπάρχουν μεταξύ των διαφόρων θαλάσσιων περιφερειών ή υποπεριφερειών και παράκτιων ζωνών, δεν είναι σκόπιμο να εξεταστεί λεπτομερώς στην παρούσα οδηγία η μορφή των εν λόγω μηχανισμών συνεργασίας.
- (21) Στις παράκτιες ζώνες εφαρμόζεται ποικιλία μέτρων βάσει διαφορετικών πολιτικών. Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της παρούσας οδηγίας, τα κράτη μέλη θα πρέπει να καταρτίσουν κατάλογο των μέτρων αυτών και να αναλύσουν την ανάγκη για συμπληρωματικές δράσεις, όπως είναι οι δράσεις για την πρόληψη της διάβρωσης και τη διαχείριση των προσχώσεων, για την προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, για την καταπολέμηση των παράκτιων και των θαλάσσιων απορριμμάτων, την ανάπτυξη πράσινης υποδομής και την προώθηση της πρόληψης των φυσικών καταστροφών. Τα μέτρα αυτά πρέπει να εφαρμόζονται με συντονισμένο και ολοκληρωμένο τρόπο. Έτσι, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν όλες τις παράκτιες δραστηριότητες και να αποδώσουν ιδιαίτερη προσοχή στις διατομεακές αλληλεπιδράσεις καθώς και στις αλληλεπιδράσεις ξηράς/θαλάσσης μεταξύ αυτών των δραστηριοτήτων.
- (22) Η διαχείριση των θαλάσσιων και παράκτιων ζωνών είναι πολύπλοκη και περιλαμβάνει διάφορα επίπεδα αρχών, οικονομικών φορέων και άλλων ενδιαφερόμενων μερών. Για να εξασφαλιστεί η βιώσιμη ανάπτυξη με αποτελεσματικό τρόπο, είναι σημαντικό οι ενδιαφερόμενοι φορείς, οι αρχές και το κοινό να γνωμοδοτούν σε κατάλληλο στάδιο της εκπόνησης θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και στρατηγικών για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών στο πλαίσιο της παρούσας οδηγίας, σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία της ΕΕ. Ένα καλό παράδειγμα όσον αφορά διατάξεις σχετικά με τη δημόσια διαβούλευση βρίσκεται στο άρθρο 2 παράγραφος 2 της οδηγίας 2003/35.
- (23) Μέσω των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και των στρατηγικών για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, τα κράτη μέλη μπορούν να μειώσουν τον διοικητικό φόρτο και τις διοικητικές δαπάνες, καθώς και τις δαπάνες με τις οποίες επιβαρύνονται για την εφαρμογή της λοιπούς συναφούς ενωσιακής νομοθεσίας. Τα χρονοδιαγράμματα για τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και οι στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών θα πρέπει, συνεπώς, να είναι συνεπή με τα χρονοδιαγράμματα που προβλέπονται σε άλλες σχετικές νομοθεσίες, και ιδίως: στην οδηγία 2009/28/ΕΚ, η οποία προβλέπει ότι το οικείο κράτος μέλος μεριμνά ώστε το μερίδιο της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας το 2020 αντιστοιχεί σε ποσοστό τουλάχιστον 20%, και η οποία καθορίζει διαδικασίες συντονισμού της έγκρισης, πιστοποίησης και προγραμματισμού, στις οποίες περιλαμβάνεται ο χωροταξικός σχεδιασμός ως σημαντική συμβολή στην

επίτευξη των στόχων της ΕΕ για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας· στην οδηγία 2008/56/ΕΚ και στο παράρτημα Α σημείο 6 της απόφασης 2010/477/ΕΕ, όπου προβλέπεται ότι τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να επιτύχουν ή να διατηρήσουν καλή περιβαλλοντική κατάσταση για το θαλάσσιο περιβάλλον το αργότερο έως το έτος 2020 και όπου προσδιορίζεται ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός, ως εργαλείο για τη στήριξη της προσέγγισης με βάση το οικοσύστημα όσον αφορά τη διαχείριση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, προκειμένου να επιτύχουν καλή περιβαλλοντική κατάσταση· στην απόφαση αριθ. 884/2004/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της απόφασης αριθ. 1692/96/ΕΚ περί των κοινοτικών προσανατολισμών για την ανάπτυξη του διευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών, η οποία απαιτεί το διευρωπαϊκό δίκτυο μεταφορών να αναπτυχθεί με την προοπτική του 2020, ολοκληρώνοντας δίκτυα υποδομής χερσαίων, θαλασσίων και αεροπορικών μεταφορών.

- (24) Η εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων είναι σημαντικό και καθιερωμένο μέσο για την ενσωμάτωση του περιβαλλοντικού προβληματισμού στην εκπόνηση και έγκριση σχεδίων και προγραμμάτων. Δεδομένου ότι τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και οι στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, θα πρέπει να υπόκεινται στις διατάξεις της οδηγίας 2001/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων για το περιβάλλον¹³⁶. Όταν στα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και στις στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών περιλαμβάνονται τόποι Natura 2000, η εν λόγω εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων μπορεί να συνδυάζεται με τις απαιτήσεις του άρθρου 6 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, ώστε να αποφεύγεται η επικάλυψη.
- (25) Προκειμένου να εξασφαλισθεί ότι η κατάρτιση θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και στρατηγικών για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών βασίζεται σε αξιόπιστα στοιχεία και για την αποφυγή πρόσθετου διοικητικού φόρτου, είναι απαραίτητο τα κράτη μέλη να συγκεντρώνουν τα καλύτερα διαθέσιμα δεδομένα και πληροφορίες, χρησιμοποιώντας τα υφιστάμενα μέσα και εργαλεία για τη συλλογή δεδομένων, όπως αυτά που έχουν αναπτυχθεί στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας «Γνώσεις για τη θάλασσα 2020».
- (26) Τα κράτη μέλη πρέπει να υποβάλουν εθνικές εκθέσεις στην Επιτροπή για την παρακολούθηση της εφαρμογής της παρούσας οδηγίας. Για την ελαχιστοποίηση του διοικητικού φόρτου, τα κράτη μέλη θα πρέπει να είναι σε θέση να υποβάλουν εκθέσεις που εκπονούνται βάσει της συναφούς νομοθεσίας, καθώς και εκθέσεων που εκπονούνται δυνάμει της οδηγίας 2008/56/ΕΚ. Η Επιτροπή θα χρησιμοποιεί τις πληροφορίες που διαβιβάζουν τα κράτη μέλη, καθώς και κάθε άλλη σημαντική πληροφορία που διαθέτει μέσω της νομοθεσίας της ΕΕ, για να ενημερώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας.
- (27) Για να διασφαλίζεται η ομοιόμορφη εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, ιδίως όσον αφορά τη διαχείριση των δεδομένων και τα επιχειρησιακά στάδια για τη δημιουργία, την υλοποίηση και την υποβολή εκθέσεων για τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και τις στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, συμπεριλαμβανομένων τεχνικών υποδειγμάτων για την κοινή χρήση δεδομένων, θα πρέπει να εκχωρηθούν εκτελεστικές αρμοδιότητες στην Επιτροπή. Οι εν λόγω αρμοδιότητες θα πρέπει να ασκούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 182/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 2011, για τη θέσπιση κανόνων και γενικών αρχών σχετικά με τους τρόπους ελέγχου από τα κράτη μέλη της άσκησης των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων από την Επιτροπή¹³⁷.
- (28) Η έγκαιρη μεταφορά των διατάξεων της παρούσας οδηγίας είναι καίριας σημασίας, δεδομένου ότι η ΕΕ έχει θεσπίσει σειρά πρωτοβουλιών πολιτικής που πρέπει να εφαρμοστούν έως το έτος 2020, στη στήριξη των οποίων αποσκοπεί η παρούσα οδηγία. Συνεπώς, πρέπει να εγκριθεί η συντομότερη δυνατή προθεσμία για τη μεταφορά της παρούσας οδηγίας,

¹³⁶ ΕΕ L 197 της 21.7.2001.

¹³⁷ ΕΕ L 55 της 28.2.2011, σ. 13.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1

Αντικείμενο

1. Η παρούσα οδηγία καθορίζει ένα πλαίσιο για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών με σκοπό την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης των θαλάσσιων και παράκτιων οικονομιών και τη βιώσιμη χρήση των θαλάσσιων και παράκτιων πόρων.
2. Στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης θαλάσσιας πολιτικής της Ένωσης, το παρόν πλαίσιο προβλέπει τη θέσπιση και την εφαρμογή από τα κράτη μέλη θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και στρατηγικών για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών με στόχο την επίτευξη των στόχων που αναφέρονται στο άρθρο 5.

Άρθρο 2

Πεδίο εφαρμογής

1. Οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας εφαρμόζονται σε θαλάσσια ύδατα και σε παράκτιες ζώνες.
2. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται σε δραστηριότητες με αποκλειστικό σκοπό την άμυνα ή την εθνική ασφάλεια. Τα κράτη μέλη ωστόσο προσπαθούν να εξασφαλίζουν ότι οι εν λόγω δραστηριότητες ασκούνται κατά τρόπο συμβατό με τους στόχους της παρούσας οδηγίας.
3. Οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας δεν θίγουν τις αρμοδιότητες των κρατών μελών για την πολεοδομία και τη χωροταξία.

Άρθρο 3

Ορισμοί

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται:

1. Ως «παράκτια ζώνη», η γεωμορφολογική περιοχή εκατέρωθεν της ακτογραμμής που έχει ως θαλάσσιο όριο το εξωτερικό όριο των χωρικών υδάτων των κρατών μελών, και ως χερσαίο όριο το όριο που ορίζεται από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο των εθνικών τους στρατηγικών για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών.
2. Ως «Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική», η πολιτική της Ένωσης που έχει ως στόχο να προαγάγει τη συντονισμένη και συνεκτική λήψη αποφάσεων με σκοπό τη μεγιστοποίηση της βιώσιμης ανάπτυξης, της οικονομικής μεγέθυνσης και της κοινωνικής συνοχής των κρατών μελών, ιδίως σε ό,τι αφορά τις παράκτιες, νησιωτικές και εξόχως απόκεντρες περιοχές της Ένωσης καθώς και τους θαλάσσιους τομείς της, μέσω συνεκτικών και συνδεδεμένων με τη θάλασσα πολιτικών και μέσω της συναφούς διεθνούς συνεργασίας.
3. Ως «θαλάσσια περιοχή ή υποπεριοχή» νοούνται οι θαλάσσιες περιφέρειες και υποπεριφέρειες που αναφέρονται στο άρθρο 4 της οδηγίας 2008/56/ΕΚ.
4. Ως «θαλάσσια ύδατα» νοούνται τα ύδατα, ο θαλάσσιος βυθός και το υπέδαφος όπως ορίζονται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 της οδηγίας 2008/56/ΕΚ.
5. Ως «κοινό» νοείται ένα ή περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα καθώς και, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία ή πρακτική, οι ενώσεις, οι οργανώσεις και οι ομάδες αυτών.

6. Ως «δραστηριότητες» νοούνται οι δραστηριότητες που εμπίπτουν στις πολιτικές της Ένωσης που αναφέρονται στο τρίτο μέρος της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που έχουν επίπτωση στα θαλάσσια ύδατα και στις παράκτιες ζώνες.
7. Ως «καλή περιβαλλοντική κατάσταση» νοείται η περιβαλλοντική κατάσταση που αναφέρεται στο άρθρο 3 παράγραφος 5 της οδηγίας 2008/56/ΕΚ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

Θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών

Άρθρο 4

Θέσπιση και εφαρμογή θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και στρατηγικών για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών

1. Κάθε κράτος μέλος θεσπίζει και εφαρμόζει ένα θαλάσσιο χωροταξικό σχέδιο ή σχέδια και μια ολοκληρωμένη στρατηγική ή στρατηγικές για τη διαχείριση των παράκτιων ζωνών. Τα προαναφερόμενα σχέδια δύνανται να υποβάλλονται σε χωριστά έγγραφα.
2. Τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και οι στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών πρέπει να επιδιώκουν τους στόχους που αναφέρονται στο άρθρο 5 και να πληρούν τις ελάχιστες απαιτήσεις που αναφέρονται στα άρθρα 6, 7 και 8.
3. Κατά την κατάρτιση θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και στρατηγικών για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, τα κράτη μέλη λαμβάνουν δεόντως υπόψη τις ιδιαιτερότητες των περιφερειών και των υποπεριφερειών, τον σχετικό τομέα δραστηριοτήτων, τα θαλάσσια ύδατα και τις παράκτιες ζώνες και τις δυνητικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.
4. Τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και οι στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών δύνανται να περιλαμβάνουν ή να αξιοποιούν μηχανισμούς που έχουν εγκατασταθεί ή που πρέπει να εγκατασταθούν πριν από την έναρξη ισχύος της παρούσας οδηγίας, υπό τον όρο ότι το περιεχόμενό τους είναι σύμφωνο με τις ελάχιστες απαιτήσεις που καθορίζονται στα άρθρα 6, 7 και 8.

Άρθρο 5

Στόχοι των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και των στρατηγικών για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών

Τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και οι στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών πρέπει να εφαρμόζουν μια προσέγγιση με βάση το οικοσύστημα για τη διευκόλυνση της συνύπαρξης και της πρόληψης των συγκρούσεων μεταξύ ανταγωνιζόμενων τομέων δραστηριοτήτων στα θαλάσσια και στα παράκτια ύδατα, και πρέπει να έχουν ως στόχο να συμβάλουν, μεταξύ άλλων:

- α) στην εξασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού της Ένωσης, προωθώντας την ανάπτυξη των θαλάσσιων πηγών ενέργειας, την ανάπτυξη νέων και ανανεώσιμων μορφών ενέργειας, τη διασύνδεση των δικτύων ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση·
- β) στην προώθηση της ανάπτυξης των θαλάσσιων μεταφορών και την παροχή αποτελεσματικών και αποδοτικών ως προς το κόστος θαλάσσιων διαδρομών σε όλη την Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένης της προσβασιμότητας των λιμένων και της ασφάλειας των μεταφορών·
- γ) στην προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης και της ανάπτυξης του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, συμπεριλαμβανομένης της απασχόλησης στον κλάδο της αλιείας και των συναφών δραστηριοτήτων·
- δ) στη διασφάλιση της διατήρησης, της προστασίας και της βελτίωσης του περιβάλλοντος, καθώς και τη συνετή και ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων, ιδίως προκειμένου να επιτύχουν καλή περιβαλλοντική κατάσταση, ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας και της υποβάθμισης των οικοσυστημικών υπηρεσιών και μείωση των κινδύνων της θαλάσσιας ρύπανσης·

- ε) στην εξασφάλιση παράκτιων και θαλάσσιων περιοχών ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή.

Άρθρο 6

Κοινές ελάχιστες απαιτήσεις για θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών

1. Τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και οι στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών πρέπει να θεσπίζουν επιχειρησιακά στάδια για την επίτευξη των στόχων που καθορίζονται στο άρθρο 5, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις σχετικές δραστηριότητες και τα μέτρα που εφαρμόζονται σε αυτούς.
2. Στο πλαίσιο αυτό, τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και οι στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών πρέπει τουλάχιστον:
 - α) να αποτελούν αντικείμενο αμοιβαίου συντονισμού, εφόσον δεν είναι ολοκληρωμένα·
 - β) να εξασφαλίζουν την αποτελεσματική διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και μεταξύ των εθνικών αρχών και των οικείων τομεακών πολιτικών·
 - γ) να προσδιορίζουν τις διασυνοριακές συνέπειες των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και των στρατηγικών για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών στα θαλάσσια ύδατα και στις παράκτιες ζώνες υπό την κυριαρχία και/ή τη δικαιοδοσία τρίτων χωρών της ίδιας θαλάσσιας περιοχής ή υποπεριοχής και των συναφών παράκτιων ζωνών και να τις αντιμετωπίζουν σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές των χωρών αυτών σύμφωνα με τα άρθρα 12 και 13·
3. Τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και οι στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών πρέπει να επανεξετάζονται τουλάχιστον ανά 6 έτη.

Άρθρο 7

Ειδικές ελάχιστες απαιτήσεις για τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια

1. Τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια πρέπει να περιέχουν τουλάχιστον χαρτογράφηση των θαλάσσιων υδάτων, η οποία να εντοπίζει την πραγματική και δυνητική χωρική και χρονική κατανομή όλων των σχετικών θαλάσσιων δραστηριοτήτων για να επιτύχει τους στόχους που ορίζονται στο άρθρο 5.
2. Κατά την κατάσταση θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη τουλάχιστον τις παρακάτω δραστηριότητες:
 - α) τις εγκαταστάσεις για την εξόρυξη ενέργειας και για την παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας·
 - β) τις εγκαταστάσεις και υποδομές για την εξόρυξη πετρελαίου και φυσικού αερίου·
 - γ) τις οδούς θαλάσσιων μεταφορών·
 - δ) τις διαδρομές υποβρύχιων καλωδίων και αγωγών·
 - ε) τις περιοχές αλιείας·
 - στ) τις θαλάσσιες εγκαταστάσεις εκτροφής·
 - ζ) τους τόπους προστασίας της φύσης.

Άρθρο 8

Ειδικές ελάχιστες απαιτήσεις για τις στρατηγικές ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών

1. Οι στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών πρέπει να περιλαμβάνουν τουλάχιστον απογραφή των υφιστάμενων μέτρων που εφαρμόζονται σε παράκτιες ζώνες και ανάλυση της ανάγκης για πρόσθετα μέτρα για την επίτευξη των στόχων που αναφέρονται στο άρθρο 5. Οι στρατηγικές αυτές θα προβλέπουν την ολοκληρωμένη και διατομεακή εφαρμογή πολιτικής και θα εξετάζουν τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ χερσαίων και θαλάσσιων δραστηριοτήτων.

2. Κατά την κατάρτιση στρατηγικών για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη τουλάχιστον τις παρακάτω δραστηριότητες:
- α) τη χρησιμοποίηση συγκεκριμένων φυσικών πόρων, συμπεριλαμβανομένων των εγκαταστάσεων για την εξόρυξη ενέργειας και για την παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας·
 - β) την ανάπτυξη υποδομής, εγκαταστάσεων ενέργειας, μεταφορών, λιμένων, θαλάσσιων έργων και άλλων δομών, συμπεριλαμβανομένης της πράσινης υποδομής·
 - γ) τη γεωργία και τη βιομηχανία·
 - δ) την αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια·
 - ε) τη διατήρηση, την αποκατάσταση και τη διαχείριση των παράκτιων οικοσυστημάτων, των οικοσυστημικών υπηρεσιών και των φυσικών περιοχών, του παράκτιου τοπίου και των νησιών·
 - στ) τον μετριασμό και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Άρθρο 9

Συμμετοχή του κοινού

1. Τα κράτη μέλη καθορίζουν μέσα, για τη δημόσια συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων μερών σε πρώιμο στάδιο στην ανάπτυξη των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και στρατηγικών για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών.
2. Η συμμετοχή του κοινού εξασφαλίζει ότι οι αρμόδιοι φορείς και οι αρχές και οι ενδιαφερόμενοι πολίτες θα καλούνται ώστε να διατυπώνουν τη γνώμη τους για τα υπό κατάρτιση σχέδια και τις στρατηγικές και θα έχουν πρόσβαση στα αποτελέσματα μόλις αυτά είναι διαθέσιμα.
3. Κατά την κατάρτιση μέσων για τις δημόσιες διαβουλεύσεις, τα κράτη μέλη ενεργούν σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις σε άλλες ενωσιακές νομοθετικές πράξεις.

Άρθρο 10

Συλλογή δεδομένων και ανταλλαγή πληροφοριών

1. Τα κράτη μέλη οργανώνουν τη συλλογή των καλύτερων διαθέσιμων δεδομένων και την ανταλλαγή των απαραίτητων στοιχείων για τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και τις στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών.
2. Τα στοιχεία της παραγράφου 1 θα περιλαμβάνουν:
 - α) περιβαλλοντικά, κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα που έχουν συλλεχθεί σύμφωνα με τις διατάξεις της ενωσιακής νομοθεσίας που διέπει τις δραστηριότητες των άρθρων 7 και 8·
 - β) θαλάσσια φυσικά δεδομένα σε θαλάσσια ύδατα και γεωμορφολογικά δεδομένα σε παράκτιες ζώνες.
3. Κατά τη διοργάνωση της συλλογής και της ανταλλαγής των δεδομένων που αναφέρονται στην παράγραφο 1, τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν, στο μέτρο του δυνατού, τα υφιστάμενα μέσα και τα εργαλεία που αναπτύχθηκαν βάσει της ολοκληρωμένης θαλάσσιας πολιτικής.

Άρθρο 11

Εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων

Τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και οι στρατηγικές ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών υπόκεινται στις διατάξεις της οδηγίας 2001/42/ΕΚ.

Άρθρο 12

Συνεργασία με άλλα κράτη μέλη

1. Τα κράτη μέλη που συνορεύουν με μια παράκτια ζώνη ή θαλάσσια περιοχή άλλου κράτους μέλους πρέπει να συνεργάζονται μεταξύ τους ώστε να εξασφαλίζουν ότι τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και οι στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών παρουσιάζουν συνοχή και συντονίζονται κατά μήκος της παράκτιας ζώνης ή της θαλάσσιας περιοχής και/ή υποπεριοχής. Η συνεργασία αυτή λαμβάνει ιδίως υπόψη ζητήματα διακρατικού χαρακτήρα, όπως η διασυνοριακή υποδομή.
2. Η συνεργασία που αναφέρεται στην παράγραφο 1 επιδιώκεται μέσω:
 - α) περιφερειακών θεσμικών δομών συνεργασίας που καλύπτουν την παράκτια ζώνη ή τη θαλάσσια περιοχή ή υποπεριοχή, ή
 - β) ενός δικτύου των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών που καλύπτει τη θαλάσσια περιοχή και/ή υποπεριοχή.

Άρθρο 13

Συνεργασία με τρίτες χώρες

Τα κράτη μέλη που διαβρέχονται από μια παράκτια ζώνη ή θαλάσσια περιοχή τρίτης χώρας καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να συντονίζουν τα θαλάσσια χωροταξικά τους σχέδια και τις στρατηγικές τους για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών με την εν λόγω τρίτη χώρα στην οικεία θαλάσσια περιφέρεια ή υποπεριφέρεια και στην οικεία παράκτια ζώνη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Άρθρο 14

Αρμόδιες αρχές

1. Κάθε κράτος μέλος ορίζει για κάθε παράκτια ζώνη και θαλάσσια περιοχή ή υποπεριοχή την αρμόδια ή τις αρμόδιες αρχές για την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, προκειμένου να εξασφαλιστεί η συνεργασία με άλλα κράτη μέλη, όπως ορίζεται στο άρθρο 12 και η συνεργασία με τρίτες χώρες, όπως ορίζεται στο άρθρο 13.
2. Κάθε κράτος μέλος παρέχει στην Επιτροπή κατάλογο των αρμόδιων αρχών του, από κοινού με τα πληροφοριακά στοιχεία που αναφέρονται στο παράρτημα I της παρούσας οδηγίας.
3. Παράλληλα, τα κράτη μέλη διαβιβάζουν στην Επιτροπή κατάλογο των αρμόδιων αρχών τους όσον αφορά τους διεθνείς φορείς στους οποίους συμμετέχουν, που σχετίζονται με την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας.
4. Τα κράτη μέλη ενημερώνουν την Επιτροπή για τυχόν μεταβολές των πληροφοριών που έχουν διαβιβάσει δυνάμει της παραγράφου 1 εντός έξι μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία αρχίζει η μεταβολή.

Άρθρο 15

Παρακολούθηση και υποβολή εκθέσεων

1. Κάθε κράτος μέλος υποβάλλει στην Επιτροπή έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας χρησιμοποιώντας τις διαθέσιμες εκθέσεις, πληροφορίες και δεδομένα από άλλη νομοθεσία της ΕΕ και, όπου χρειάζεται, παραπέμποντας σε αυτά.
2. Η εν λόγω έκθεση πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 6 έως 13.
3. Η Επιτροπή υποβάλλει έκθεση προόδου στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο σχετικά με την πρόοδο που σημειώθηκε κατά την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας.

Άρθρο 16

Εκτελεστικές πράξεις

1. Η Επιτροπή μπορεί, με εκτελεστικές πράξεις, να θεσπίζει διατάξεις σχετικά με:
 - α) επιχειρησιακές προδιαγραφές για τη διαχείριση των δεδομένων που αναφέρονται στο άρθρο 10, υπό τον όρο ότι δεν έχουν καθοριστεί από άλλη ενωσιακή νομοθεσία, όπως η οδηγία 2007/2/ΕΚ και 2008/56/ΕΚ σχετικά με
 - την κοινοχρησία των δεδομένων και τη διεπαφή με τις υφιστάμενες διαδικασίες διαχείρισης και συλλογής δεδομένων · και
 - β) τα επιχειρησιακά στάδια για τον καθορισμό των θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων και των στρατηγικών για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, και για την υποβολή σχετικών εκθέσεων:
 - τη συνοχή των υποχρεώσεων υποβολής εκθέσεων που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία με τη λοιπή σχετική ενωσιακή νομοθεσία·
 - τους κύκλους παρακολούθησης και αναθεώρησης·
 - τις λεπτομέρειες της διασυνοριακής συνεργασίας·
 - τη δημόσια διαβούλευση.
2. Οι εκτελεστικές πράξεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 εκδίδονται σύμφωνα με τη διαδικασία που αναφέρεται στο άρθρο 17 παράγραφος 2.

Άρθρο 17

Διαδικασία επιτροπής

1. Η Επιτροπή επικουρείται από επιτροπή. Η εν λόγω επιτροπή αποτελεί επιτροπή κατά την έννοια του κανονισμού 182/2011¹³⁸.
2. Όταν γίνεται αναφορά στην παράγραφο 1, εφαρμόζεται το άρθρο 5 του κανονισμού αριθ. 182/2011.

¹³⁸

ΕΕ L 55 της 28.2.2011.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV
ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 18

Μεταφορά στο εθνικό δίκαιο

1. Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία το αργότερο 18 μήνες από την ημερομηνία κατά την οποία θα τεθεί σε ισχύ. Ανακοινώνουν αμέσως στην Επιτροπή το κείμενο των εν λόγω διατάξεων.
2. Οι διατάξεις αυτές που αναφέρονται στην παράγραφο 1, όταν θεσπίζονται από τα κράτη μέλη, παραπέμπουν στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από παρόμοια παραπομπή κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Ο τρόπος της παραπομπής αποφασίζεται από τα κράτη μέλη.
3. Η αρχή ή οι αρχές που αναφέρονται στο άρθρο 14 παράγραφος 1 ορίζονται εντός 18 μηνών από την έναρξη ισχύος της παρούσας οδηγίας.
4. Τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια και οι στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών που αναφέρονται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 θεσπίζονται εντός χρονικής περιόδου 36 μηνών ύστερα από την έναρξη ισχύος της παρούσας οδηγίας.
5. Οι εκθέσεις που αναφέρονται στο άρθρο 15 παράγραφος 1 υποβάλλονται το αργότερο 42 μήνες μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας οδηγίας και στη συνέχεια, ανά εξαετία.
6. Οι εκθέσεις που αναφέρονται στο άρθρο 15 παράγραφος 3 υποβάλλονται το αργότερο 6 μήνες μετά από την ημερομηνία που αναφέρεται στην παράγραφο 5 και στη συνέχεια, ανά εξαετία.

Άρθρο 19

Έναρξη ισχύος

Η παρούσα οδηγία αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή της στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Άρθρο 20

Αποδέκτες

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες,

*Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
Ο Πρόεδρος*

*Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Αρμόδιες αρχές

- (1) Ονομασία και διεύθυνση της αρμόδιας αρχής ή αρχών – Επίσημη ονομασία και διεύθυνση της προσδιορισθείσας αρμόδιας αρχής ή αρχών.
- (2) Νομικό καθεστώς της αρμόδιας αρχής ή αρχών – σύντομη περιγραφή του νομικού καθεστώτος της αρμόδιας αρχής ή αρχών.
- (3) Αρμοδιότητες – Σύντομη περιγραφή των νομικών και διοικητικών αρμοδιοτήτων της αρμόδιας αρχής ή αρχών και του ρόλου της/τους για τα συγκεκριμένα θαλάσσια ύδατα.
- (4) Ιδιότητα του μέλους – Όταν η αρμόδια αρχή ή αρχές ενεργούν ως συντονιστικός φορέας για άλλες αρμόδιες αρχές, απαιτείται κατάλογος αυτών, καθώς και περίληψη των θεσμικών σχέσεων που έχουν δημιουργηθεί για να εξασφαλίζεται ο συντονισμός.
- (5) Περιφερειακός ή υποπεριφερειακός συντονισμός – απαιτείται σύνοψη των μηχανισμών που έχουν συσταθεί ώστε να εξασφαλίζεται ο συντονισμός μεταξύ των κρατών μελών τα ύδατα των οποίων καλύπτονται από την παρούσα οδηγία και εμπίπτουν στην ίδια θαλάσσια περιοχή ή υποπεριοχή.

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

1. ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ/ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ

1.1. Ονομασία της πρότασης/πρωτοβουλίας

Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση πλαισίου για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών.

1.2. Σχετικός(-οί) τομέας(-είς) πολιτικής που αφορά(-ούν) τη δομή ΔΒΔ/ΠΒΔ¹³⁹

Θαλάσσια πολιτική και αλιεία·

Περιβάλλον.

1.3. Χαρακτήρας της πρότασης/πρωτοβουλίας

☒ Η πρόταση/πρωτοβουλία αφορά νέα δράση

☐ Η πρόταση/πρωτοβουλία αφορά νέα δράση έπειτα από πιλοτικό έργο/προπαρασκευαστική δράση¹⁴⁰

☐ Η πρόταση/πρωτοβουλία αφορά την επέκταση υφιστάμενης δράσης

☐ Η πρόταση/πρωτοβουλία αφορά δράση προσανατολισμένη προς νέα δράση

1.4. Στόχοι

1.4.1. Ο/Οι πολυετής/-είς στρατηγικός/-οί στόχος/-οι της Επιτροπής τον/τους οποίο/-ους αφορά η πρόταση/πρωτοβουλία

Στήριξη της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης στα θαλάσσια ύδατα και στις παράκτιες ζώνες της ΕΕ.

1.4.2. Ειδικός(-οί) στόχος(-οι) και δραστηριότητα(-ες) ΔΒΔ/ΠΒΔ

Ειδικός στόχος:

Δραστηριότητα MARE 11.09: να προωθηθεί η βιώσιμη ανάπτυξη μέσω πρωτοβουλιών πολιτικής που προάγουν την ανάπτυξη της γαλάζιας οικονομίας, την ανάπτυξη αποτελεσματικής συνεργασίας και μέσω ρυθμίσεων ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των ρυθμιστικών αρχών και των εμπλεκόμενων παραγόντων και εξασφαλίζοντας την ουσιαστική διαχείριση των θαλασσών, των ακτών και των ωκεανών.

Δείκτης αποτελέσματος: επίπεδο της διασυνοριακής συνεργασίας όσον αφορά τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό (ΘΧΣ)· μετρήσιμη μείωση του χρόνου προγραμματισμού του έργου και του κόστους στις θαλάσσιες λεκάνες της ΕΕ. Στόχος: δημιουργία διαφανούς, προβλέψιμου και σταθερού πλαισίου για τον προγραμματισμό και τη διαχείριση των θαλάσσιων χρήσεων σε ολόκληρη την ΕΕ, με αποτέλεσμα σημαντική αύξηση της αποτελεσματικότητας.

Δραστηριότητα ENV: 587-D2: στήριξη και περαιτέρω ανάπτυξη της πολιτικής της ΕΕ για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών (ΟΔΠΖ), προκειμένου να προαχθεί η ορθολογική και ορθή χρήση των παράκτιων πόρων και να καταστούν οι παράκτιες ζώνες πιο ανθεκτικές σε κινδύνους και στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Δείκτης αποτελέσματος: επίπεδο εφαρμογής των εθνικών στρατηγικών ΟΔΠΖ που καταστρώθηκαν μετά τη σύσταση της ΕΕ για την ΟΔΠΖ (δείκτης προόδου ΟΔΠΖ).

Στόχος: πρόταση της Επιτροπής το 2012 για ένα αποτελεσματικό μακροπρόθεσμο πλαίσιο για τη στήριξη της εφαρμογής της ΟΔΠΖ στην ΕΕ.

1.4.3. Αναμενόμενο(-α) αποτέλεσμα(-τα) και αντίκτυπος

Να προσδιοριστούν τα αποτελέσματα που θα πρέπει να έχει η πρόταση/πρωτοβουλία όσον αφορά τους στοχοθετημένους(-ες) δικαιούχους/ομάδες.

¹³⁹

ΔΒΔ: διαχείριση βάσει δραστηριοτήτων — ΠΒΔ: Προϋπολογισμός βάσει δραστηριοτήτων.

¹⁴⁰

Όπως αναφέρεται στο άρθρο 49 παράγραφος 6 στοιχείο α) ή β) του δημοσιονομικού κανονισμού.

Απώτερος στόχος της πρότασης είναι να διασφαλιστεί η βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη των θαλάσσιων και των παράκτιων οικονομιών, επιτρέποντας παράλληλα τη διαφοροποιημένη και βιώσιμη χρήση των θαλάσσιων και παράκτιων πόρων με τη μελέτη του οικονομικού, κοινωνικού και περιβαλλοντικού πυλώνα της αειφόρου ανάπτυξης σύμφωνα με την οικοσυστημική προσέγγιση.

Τούτο θα πρέπει να διασφαλίζει (μεταξύ άλλων):

- την αειφόρο, αποδοτική από πλευράς πόρων και ολοκληρωμένη ανάπτυξη των θαλάσσιων και των παράκτιων δραστηριοτήτων·
- τη βελτίωση του επενδυτικού κλίματος·
- την καλύτερη προσαρμογή σε περιβαλλοντικούς κινδύνους, όπως είναι η κλιματική αλλαγή, και την πρόληψη και/ή τη μείωση των επιπτώσεων των κινδύνων φυσικών καταστροφών.

1.4.4. Δείκτες αποτελεσμάτων και αντικτύπου

Να προσδιοριστούν οι δείκτες για την παρακολούθηση της υλοποίησης της πρότασης/πρωτοβουλίας.

- Δείκτες υλοποίησης: διαθεσιμότητα του πλαισίου διακυβέρνησης για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και για τις στρατηγικές ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών· επίπεδο της διασυννοριακής συνεργασίας.
- Δείκτες αποτελεσμάτων: υποδείγματα χωροταξικής ανάπτυξης, μείωση των συγκρούσεων και επίλυση των διαφορών όσον αφορά την ανάπτυξη των υποδομών, βιώσιμη χρήση των θαλάσσιων και παράκτιων πόρων, συντονισμένος θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός και ολοκληρωμένη διαχείριση παράκτιων περιοχών και διασυννοριακή συνεργασία.
- Δείκτες αντικτύπου: συντήρηση/αποκατάσταση της βιοποικιλότητας ή δυναμικό υπηρεσιών οικοσυστήματος για τις παράκτιες ζώνες και τα θαλάσσια ύδατα, αυξημένη προστιθέμενη αξία και μειωμένη εποχικότητα των θαλάσσιων και των παράκτιων οικονομιών, βελτίωση της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή, μεγέθυνση καίριων τομέων της οικονομίας, συνύπαρξη οικονομικών δραστηριοτήτων.

1.5. Αιτιολόγηση της πρότασης/πρωτοβουλίας

1.5.1. Βραχυπρόθεσμη ή μακροπρόθεσμη κάλυψη αναγκών

- να δημιουργηθεί μια ολοκληρωμένη διαδικασία σχεδιασμού για τις θαλάσσιες δραστηριότητες και μια ολοκληρωμένη διαδικασία διαχείρισης για τις παράκτιες ζώνες, συγκεντρώνοντας τις εθνικές αρχές και τα ενδιαφερόμενα μέρη των σχετικών τομεακών πολιτικών·
- να διασφαλιστεί η αποτελεσματική διασυννοριακή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τη λήψη μέτρων για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών·
- να εξασφαλιστεί ο συντονισμός και η ολοκλήρωση μεταξύ του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού και της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών.

1.5.2. Προστιθέμενη αξία παρέμβασης της ΕΕ

Οι παράκτιες και θαλάσσιες χρήσεις και τα οικοσυστήματα υπερβαίνουν τα εθνικά σύνορα. Η προτεινόμενη δράση θα επιφέρει προστιθέμενη αξία, καθώς θα εξασφαλίζει τη συνοχή των μέτρων που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση αυτής της πτυχής. Ειδικότερα, με τα μέτρα της ΕΕ θα αποφεύγονται οι αποκλίνουσες προσεγγίσεις και τα διαφορετικά επίπεδα προόδου.

1.5.3. Διδάγματα από ανάλογες εμπειρίες του παρελθόντος

Από αξιολόγηση των εκθέσεων προόδου των κρατών μελών για την ΟΔΠΖ μετά τη σύσταση για την ΟΔΠΖ (2002/413/EK) προέκυψε το συμπέρασμα ότι η εν λόγω προσέγγιση έχει σαφή προστιθέμενη αξία όσον αφορά την ενσωμάτωση των πολιτικών σε όλους τους τομείς στις παράκτιες ζώνες με σκοπό την εξασφάλιση της αειφόρου χρήσης των παράκτιων πόρων. Ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός είναι ευρέως αναγνωρισμένο εργαλείο για την εξασφάλιση συνεκτικού σχεδιασμού του θαλάσσιου χώρου.

1.5.4. Συνέπεια και ενδεχόμενη συνέργεια με άλλα συναφή μέσα

Ο ΘΧΣ και η ΟΔΠΖ έχουν χαρακτηριστεί ως ολοκληρωμένα εργαλεία διαχείρισης στο πλαίσιο της ΟΘΠ (Γαλάζια Βίβλος 2007). Αποτελούν εργαλεία στήριξης για μια πιο ολοκληρωμένη διαδικασία λήψης αποφάσεων, που συντονίζουν, δυνητικά, ανταγωνιστικές τομεακές πολιτικές. Ως εκ τούτου, ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός και οι στρατηγικές για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων περιοχών θα συμβάλουν στην επίτευξη και στη συνοχή των στόχων και μέτρων στο πλαίσιο άλλων συναφών πολιτικών, συμπεριλαμβανομένης της ενέργειας, του περιβάλλοντος, των θαλάσσιων μεταφορών και της αλιείας.

1.6. Διάρκεια και δημοσιονομικός αντίκτυπος της δράσης

☐ Πρόταση/πρωτοβουλία **περιορισμένης διάρκειας**

– ☐ Ισχύουσα πρόταση/πρωτοβουλία από την [ΗΗ/ΜΜ]ΕΕΕΕ έως την [ΗΗ/ΜΜ]ΕΕΕΕ

– ☐ Δημοσιονομικός αντίκτυπος από το ΕΕΕΕ μέχρι το ΕΕΕΕ

☒ Πρόταση/πρωτοβουλία **απεριόριστης διάρκειας**

– Περίοδος σταδιακής εφαρμογής από το ΕΕΕΕ μέχρι το ΕΕΕΕ,

– και στη συνέχεια λειτουργία με κανονικό ρυθμό.

1.7. Προβλεπόμενος(οι) τρόπος(οι) διαχείρισης¹⁴¹

☐ **Κεντρική άμεση διαχείριση** από την Επιτροπή

☐ **Κεντρική έμμεση διαχείριση** με ανάθεση καθηκόντων εκτέλεσης σε:

– ☐ εκτελεστικούς οργανισμούς

– ☐ οργανισμούς που δημιουργούνται από τις Κοινότητες¹⁴²

– ☐ εθνικούς δημόσιους οργανισμούς / οργανισμούς με αποστολή δημόσιας υπηρεσίας

– ☐ πρόσωπα επιφορτισμένα με την εκτέλεση συγκεκριμένων δράσεων δυνάμει του τίτλου V της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως προσδιορίζονται στην αντίστοιχη βασική πράξη κατά την έννοια του άρθρου 49 του δημοσιονομικού κανονισμού

☒ **Επιμερισμένη διαχείριση** με τα κράτη μέλη

☐ **Αποκεντρωμένη διαχείριση** με τρίτες χώρες

☐ **Από κοινού διαχείριση** με διεθνείς οργανισμούς (να προσδιοριστεί)

Αν αναφέρονται περισσότεροι τρόποι διαχείρισης, παρακαλείστε να τους διευκρινίσετε στο τμήμα «Παρατηρήσεις».

Παρατηρήσεις

¹⁴¹ Οι λεπτομέρειες σχετικά με τους τρόπους διαχείρισης, καθώς και οι παραπομπές στον δημοσιονομικό κανονισμό είναι διαθέσιμες στον δικτυακό τόπο BudgWeb:

http://www.cc.cec/budg/man/budgmanag/budgmanag_en.html.

¹⁴² Όπως αναφέρονται στο άρθρο 185 του δημοσιονομικού κανονισμού.

2. ΜΕΤΡΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

2.1. Διατάξεις στον τομέα της παρακολούθησης και της υποβολής εκθέσεων

Να προσδιοριστούν η συχνότητα και οι όροι των διατάξεων αυτών.

Το αργότερο έως τις 31 Μαρτίου 2016 και εν συνεχεία ανά εξαετία, τα κράτη μέλη θα υποβάλουν εθνική έκθεση στην Επιτροπή σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας οδηγίας. Οι εκθέσεις αυτές θα βασίζονται στην παρακολούθηση της εφαρμογής σε εθνικό επίπεδο.

2.2. Σύστημα διαχείρισης και ελέγχου

2.2.1. Κίνδυνος(-οι) που έχει(-ουν) επισημανθεί

A/A (Ανευ Αντικειμένου) — Η πρόταση δεν συνεπάγεται τη χρησιμοποίηση επιχειρησιακών πιστώσεων

2.2.2. Προβλεπόμενη(-ες) μέθοδος(-οι) ελέγχου

A/A — Η πρόταση δεν συνεπάγεται τη χρησιμοποίηση επιχειρησιακών πιστώσεων

2.3. Μέτρα για την πρόληψη περιπτώσεων απάτης και παρατυπίας όπως στην παράγραφο 2.2

Να προσδιοριστούν τα ισχύοντα ή τα προβλεπόμενα μέτρα πρόληψης και προστασίας.

A/A — Η πρόταση δεν συνεπάγεται τη χρησιμοποίηση επιχειρησιακών πιστώσεων

3. ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΣ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ/ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ

3.1. Τομέας(-είς) του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου και γραμμή(-ές) δαπανών του προϋπολογισμού που επηρεάζονται

Υφιστάμενες γραμμές προϋπολογισμού για δαπάνες

Κατά σειρά τομέων πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου και γραμμών του προϋπολογισμού.

Τομέας πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου	Γραμμή προϋπολογισμού	Είδος δαπάνης	Είδος δαπάνης			
	Αριθμός [Περιγραφή]	Διαχ./μη-διαχωριζ. ⁽¹⁴³⁾	από χώρες ΕΖΕΣ ¹⁴⁴	από υποψήφιες χώρες ¹⁴⁵	από τρίτες χώρες	κατά την έννοια του άρθρου 18 παράγραφος 1 στοιχείο α) του δημοσιονομικού κανονισμού
5	11.0101 — Δαπάνες σχετικές με το εν ενεργεία προσωπικό στον τομέα πολιτικής «Θαλάσσια πολιτική και αλιεία»	Μη διαχωριζ.	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ	ΟΧΙ

¹⁴³ Διαχ. = Διαχωριζόμενες πιστώσεις / Μη διαχωριζ. = Μη διαχωριζόμενες πιστώσεις.

¹⁴⁴ ΕΖΕΣ: Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελευθέρων Συναλλαγών.

¹⁴⁵ Υποψήφιες χώρες και, εφόσον ισχύει, δυνάμει υποψήφιες χώρες των Δυτικών Βαλκανίων.

	07 01 01 — Δαπάνες σχετικές με το εν ενεργεία προσωπικό στον τομέα πολιτικής «Περιβάλλον και δράση για το κλίμα»					
--	--	--	--	--	--	--

Νέες γραμμές του προϋπολογισμού, των οποίων έχει ζητηθεί η δημιουργία

Κατά σειρά τομέων πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου και γραμμών του προϋπολογισμού.

Τομέας του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου	Γραμμή προϋπολογισμού	Είδος δαπάνης	Είδος δαπάνης			
	Αριθμός [Τομέας.....]	Διαχ./μη-διαχωριζ.	από χώρες ΕΖΕΣ	από υποψήφιες χώρες	τρίτων χωρών	κατά την έννοια του άρθρου 18 παράγραφος 1 στοιχείο αα) του δημοσιονομικού κανονισμού

3.2. Εκτιμώμενος αντίκτυπος στις δαπάνες

3.2.1. Συνοπτική παρουσίαση του εκτιμώμενου αντικτύπου στις δαπάνες

σε εκατ. ευρώ (με 3 δεκαδικά ψηφία)

Τομέας του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου:	Αριθμός	
---	---------	--

ΓΔ: <.....>			Έτος N ¹⁴⁶	Έτος N+1	Έτος N+2	Έτος N+3	να εγγραφούν όσα έτη απαιτούνται, ώστε να αντικατοπτρίζεται η διάρκεια του αντικτύπου (βλ. σημείο 1.6)			ΣΥΝΟΛΟ
• Επιχειρησιακές πιστώσεις										
Αριθμός γραμμής του προϋπολογισμού	Αναλήψεις υποχρεώσεων	(1)								
	Πληρωμές	(2)								
Αριθμός γραμμής του προϋπολογισμού	Αναλήψεις υποχρεώσεων	(1a)								
	Πληρωμές	(2a)								
Πιστώσεις διοικητικού χαρακτήρα χρηματοδοτούμενες από το κονδύλιο ειδικών προγραμμάτων ¹⁴⁷										
Αριθμός γραμμής του προϋπολογισμού		(3)								
ΣΥΝΟΛΟ πιστώσεων	Αναλήψεις	=1+1								

¹⁴⁶ Το έτος N είναι το έτος έναρξης εφαρμογής της πρότασης/πρωτοβουλίας.

¹⁴⁷ Τεχνική ή/και διοικητική βοήθεια και δαπάνες στήριξης της εφαρμογής προγραμμάτων ή/και δράσεων της ΕΕ (πρώην γραμμές «ΒΑ»), έμμεση έρευνα, άμεση έρευνα.

για τη ΓΔ <.....>	υποχρεώσεων	a +3								
	Πληρωμές	=2+2 a +3								

• ΣΥΝΟΛΟ επιχειρησιακών πιστώσεων	Αναλήψεις υποχρεώσεων	(4)								
	Πληρωμές	(5)								
• ΣΥΝΟΛΟ πιστώσεων διοικητικού χαρακτήρα χρηματοδοτούμενων από το κονδύλιο ειδικών προγραμμάτων		(6)								
ΣΥΝΟΛΟ πιστώσεων του ΤΟΜΕΑ <....> του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου	Αναλήψεις υποχρεώσεων	=4+ 6								
	Πληρωμές	=5+ 6								

Αν η πρόταση/πρωτοβουλία επηρεάζει περισσότερους από έναν τομείς:

• ΣΥΝΟΛΟ επιχειρησιακών πιστώσεων	Αναλήψεις υποχρεώσεων	(4)								
	Πληρωμές	(5)								
• ΣΥΝΟΛΟ πιστώσεων διοικητικού χαρακτήρα χρηματοδοτούμενων από το κονδύλιο ειδικών προγραμμάτων		(6)								
ΣΥΝΟΛΟ πιστώσεων των ΤΟΜΕΩΝ 1 έως 4	Αναλήψεις υποχρεώσεων	=4+ 6								

του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (Ποσό αναφοράς)	Πληρωμές	=5+ 6								
--	----------	----------	--	--	--	--	--	--	--	--

Τομέας του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου:	5	Διοικητικές δαπάνες
---	---	---------------------

σε εκατ. ευρώ (με 3 δεκαδικά ψηφία)

		Έτος 2014 και επόμεν α					ΑΠΕΡΙΟΡΙΣΤΗΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΓΔ: <ENV/MARE>								
• Ανθρώπινοι πόροι		0,508						
• Άλλες διοικητικές δαπάνες		0,054 0,022						
ΣΥΝΟΛΟ ΓΔ ENV/MARE	Πιστώσεις	0,584						

ΣΥΝΟΛΟ πιστώσεων του ΤΟΜΕΑ 5 του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου	(Σύνολο αναλήψεων υποχρεώσεων = Σύνολο πληρωμών)	0,584						
--	--	-------	--	--	--	--	--	--

σε εκατ. ευρώ (με 3 δεκαδικά ψηφία)

		Έτος 2014 και επόμεν α				να εγγραφούν όσα έτη απαιτούνται, ώστε να αντικατοπτρίζεται η διάρκεια του αντικτύπου (βλ. σημείο 1.6)	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΥΝΟΛΟ πιστώσεων των ΤΟΜΕΩΝ 1 έως 5	Αναλήψεις υποχρεώσεων	0,584					

του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου	Πληρωμές	0,584							
---------------------------------------	----------	-------	--	--	--	--	--	--	--

3.2.2. Εκτιμώμενος αντίκτυπος στις επιχειρησιακές πιστώσεις

- ☒ Η πρόταση/πρωτοβουλία δεν συνεπάγεται τη χρησιμοποίηση επιχειρησιακών πιστώσεων
- ☐ Η πρόταση/πρωτοβουλία συνεπάγεται τη χρησιμοποίηση επιχειρησιακών πιστώσεων, όπως εξηγείται κατωτέρω:

Πιστώσεις αναλήψεως υποχρεώσεων σε εκατ. ευρώ (με 3 δεκαδικά ψηφία)

Να προσδιοριστούν οι στόχοι και τα αποτελέσματα			Έτος N	Έτος N+1	Έτος N+2	Έτος N+3	να εγγραφούν όσα έτη απαιτούνται, ώστε να αντικατοπτρίζεται η διάρκεια του αντικτύπου (βλ. σημείο 1.6)					ΣΥΝΟΛΟ		
	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ													
↓	Είδος υλοποίησης ¹⁴⁸	Μέσο κόστος της υλοποίησης	Κόστος	Κόστος	Κόστος	Κόστος	Κόστος	Κόστος	Κόστος	Κόστος	Κόστος	Κόστος	Συνολικός αριθμός αποτελεσμάτων	Σύνολο κόστους
			Αριθμός υλοποιήσεων	Αριθμός υλοποιήσεων	Αριθμός υλοποιήσεων	Αριθμός υλοποιήσεων	Αριθμός υλοποιήσεων	Αριθμός υλοποιήσεων	Αριθμός υλοποιήσεων	Αριθμός υλοποιήσεων	Αριθμός υλοποιήσεων	Αριθμός υλοποιήσεων		
ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ αριθ. 1 ¹⁴⁹ ...														
Αποτέλεσμα														
Αποτέλεσμα														
- Αποτέλεσμα														
Υποσύνολο για τον ειδικό στόχο αριθ. 1														

¹⁴⁸ Τα αποτελέσματα αφορούν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που θα παρασχεθούν (π.χ.: αριθμός ανταλλαγών σπουδαστών που χρηματοδοτήθηκαν, αριθμός χλμ οδών που κατασκευάστηκαν κ.λπ).

¹⁴⁹ Όπως περιγράφεται στο τμήμα 1.4.2. «Ειδικός(-οί) στόχος(-οι) ...».

[illegible]

3.2.3. Εκτιμώμενος αντίκτυπος στις πιστώσεις διοικητικού χαρακτήρα

3.2.3.1. Συνοπτική παρουσίαση

- ☐ Η πρόταση/πρωτοβουλία δεν συνεπάγεται τη χρησιμοποίηση πιστώσεων διοικητικού χαρακτήρα
- ☒ Η πρόταση/πρωτοβουλία συνεπάγεται τη χρησιμοποίηση πιστώσεων διοικητικού χαρακτήρα, όπως εξηγείται κατωτέρω:

σε εκατ. ευρώ (με 3 δεκαδικά ψηφία)

	Έτος 2014 και επόμενα	Έτος N+1	Έτος N+2	Έτος N+3	να εγγραφούν όσα έτη απαιτούνται, ώστε να αντικατοπτρίζεται η διάρκεια του αντικτύπου (βλ. σημείο 1.6)	ΣΥΝΟΛΟ
--	-----------------------------	-------------	-------------	-------------	---	--------

ΤΟΜΕΑΣ 5 του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου								
Ανθρώπινοι πόροι	0,508							
Άλλες διοικητικές δαπάνες	0,076							
Υποσύνολο ΤΟΜΕΑ 5 του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου								

Εκτός του ΤΟΜΕΑ 5¹⁵⁰ του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου								
Ανθρώπινοι πόροι								
Λοιπές δαπάνες διοικητικού χαρακτήρα								
Υποσύνολο εκτός ΤΟΜΕΑ 5 του πολυετούς								

¹⁵⁰

Τεχνική ή/και διοικητική βοήθεια και δαπάνες στήριξης της εφαρμογής προγραμμάτων ή/και δράσεων της ΕΕ (πρώην γραμμές «ΒΑ»), έμμεση έρευνα, άμεση έρευνα.

δημοσιονομικού πλαisiού								
----------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--

ΣΥΝΟΛΟ	0.584							
--------	-------	--	--	--	--	--	--	--

3.2.3.2. Εκτιμώμενες ανάγκες σε ανθρώπινους πόρους

- ☐ Η πρόταση/πρωτοβουλία δεν συνεπάγεται τη χρησιμοποίηση ανθρώπινων πόρων
- ☐ Η πρόταση/πρωτοβουλία συνεπάγεται τη χρησιμοποίηση ανθρώπινων πόρων, όπως εξηγείται κατωτέρω:

Εκτίμηση η οποία πρέπει να διατυπωθεί σε ακέραιο αριθμό (ή το πολύ με ένα δεκαδικό ψηφίο)

	Έτος 2014 και επόμεν α	Έτος N+1	Έτος N+2	Έτος N+3	να εγγραφούν όσα έτη απαιτούνται, ώστε να αντικατοπτρίζεται η διάρκεια του αντικτύπου (βλ. σημείο 1.6)		
• Θέσεις απασχόλησης του πίνακα προσωπικού (θέσεις μόνιμων και έκτακτων υπαλλήλων)							
11 01 01 01 + 07 01 01 01 (Έδρα και γραφεία αντιπροσωπείας της Επιτροπής)	4						
XX 01 01 02 (σε αντιπροσωπεία)							
XX 01 05 01 (έμμεση έρευνα)							
10 01 05 01 (άμεση έρευνα)							
• Εξωτερικό προσωπικό (σε μονάδα ισοδυνάμου πλήρους απασχόλησης: ΙΠΑ) ¹⁵¹							
11 01 02 01 (ΣΥ, ΠΠ, ΑΕΕ από το «συνολικό κονδύλιο»)							
XX 01 02 02 (ΣΥ, ΠΠ, ΝΕΑ, ΤΥ και ΑΕΕ στις αντιπροσωπείες)							
XX 01 04 εε ¹⁵²	- στην έδρα ¹⁵³						
	- σε αντιπροσωπείες						
XX 01 05 02 (ΣΥ, ΠΠ, ΑΕΕ — Έμμεση έρευνα)							
10 01 05 02 (ΣΥ, ΠΠ, ΑΕΕ — Άμεση έρευνα)							
Άλλες γραμμές του προϋπολογισμού (να προσδιοριστούν)							
ΣΥΝΟΛΟ	4						

XX είναι το πεδίο πολιτικής ή ο σχετικός τίτλος του προϋπολογισμού

Οι ανάγκες σε ανθρώπινους πόρους θα καλυφθούν από το προσωπικό της ΓΔ που έχει ήδη διατεθεί για τη διαχείριση της δράσης ή/και που έχει ανακατανομηθεί στο πλαίσιο της ίδιας της ΓΔ και θα συμπληρωθούν, ενδεχομένως, από όλα τα συμπληρωματικά κονδύλια που μπορεί να διατεθούν στην αρμόδια για τη διαχείριση της δράσης της ΓΔ στο πλαίσιο της ετήσιας διαδικασίας χορήγησης και με βάση τους δημοσιονομικούς περιορισμούς.

¹⁵¹ ΣΥ = Συμβασιούχος υπάλληλος, ΠΠ= προσωρινό προσωπικό («Intérimaire»)· ΝΕΑ= νεαρός εμπειρογνώμονας σε αντιπροσωπεία («Jeune Expert en Délégation»· ΤΥ = Τοπικός υπάλληλος, ΑΕΕ= Αποσπασμένος εθνικός εμπειρογνώμονας.

¹⁵² Επιμέρους ανώτατο όριο εξωτερικού προσωπικού βάσει επιχειρησιακών πιστώσεων (πρώην γραμμές «ΒΑ»).

¹⁵³ Κυρίως για τα διαρθρωτικά ταμεία, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ).

Περιγραφή των προς εκτέλεση καθηκόντων:

Μόνιμοι και έκτακτοι υπάλληλοι	Παρακολούθηση της εφαρμογής της οδηγίας σε εθνικό επίπεδο
Εξωτερικό προσωπικό	

EL

EL

3.2.4. Συμβατότητα με το ισχύον πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο

- ☒ Η πρόταση/πρωτοβουλία είναι συμβατή με το ισχύον πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο.
- ☐ Η πρόταση απαιτεί αναπρογραμματισμό του σχετικού τομέα του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου.

Να εξηγηθεί ο απαιτούμενος αναπρογραμματισμός με τον προσδιορισμό των σχετικών γραμμών του προϋπολογισμού και των αντίστοιχων ποσών.

- ☐ Η πρόταση/πρωτοβουλία απαιτεί εφαρμογή του μέσου ευελιξίας ή αναθεώρηση του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου¹⁵⁴.

Να εξηγηθεί η ανάγκη, με τον προσδιορισμό των σχετικών τομέων και γραμμών του προϋπολογισμού, καθώς και των αντίστοιχων ποσών.

3.2.5. Συμμετοχή τρίτων μερών στη χρηματοδότηση

- ☒ Η πρόταση/πρωτοβουλία δεν προβλέπει συγχρηματοδότηση από τρίτα μέρη
- Η πρόταση/πρωτοβουλία προβλέπει συγχρηματοδότηση που εκτιμάται παρακάτω:

Πιστώσεις σε εκατ. ευρώ (με 3 δεκαδικά ψηφία)

	Έτος N	Έτος N+1	Έτος N+2	Έτος N+3	να εγγραφούν όσα έτη απαιτούνται, ώστε να αντικατοπτρίζεται η διάρκεια του αντικτύπου (βλ. σημείο 1.6)			Σύνολο
Να προσδιοριστεί ο φορέας συγχρηματοδότησης								
ΣΥΝΟΛΟ συγχρηματοδοτούμενων πιστώσεων								

¹⁵⁴

βλ. σημεία 19 και 24 της Διοργανικής Συμφωνίας.

3.3. Εκτιμώμενος δημοσιονομικός αντίκτυπος στα έσοδα

- ☒ Η πρόταση/πρωτοβουλία δεν έχει κανένα δημοσιονομικό αντίκτυπο στα έσοδα.
- ☐ Η πρόταση/πρωτοβουλία έχει τον δημοσιονομικό αντίκτυπο που περιγράφεται κατωτέρω:
 - ☐ στους ιδίους πόρους
 - ☐ στα διάφορα έσοδα

σε εκατ. ευρώ (με 3 δεκαδικά ψηφία)

Γραμμή εσόδων του προϋπολογισμού:	Διαθέσιμες πιστώσεις για το τρέχον δημοσιονομικό έτος	Αντίκτυπος της πρότασης/πρωτοβουλίας ¹⁵⁵						
		Έτος N	Έτος N+1	Έτος N+2	Έτος N+3	...να εγγραφούν όσα έτη απαιτούνται, ώστε να αντικατοπτρίζεται η διάρκεια του αντικτύπου (βλ. σημείο 1.6)		
Άρθρο								

Για τα διάφορα έσοδα «για ειδικό προορισμό», να προσδιοριστεί(-ούν) η(οι) γραμμή(-ές) δαπανών του προϋπολογισμού που έχει(-ουν) επηρεαστεί.

Να προσδιοριστεί η μέθοδος υπολογισμού του αντικτύπου στα έσοδα.

¹⁵⁵ Όσον αφορά τους παραδοσιακούς ιδίους πόρους (δασμοί, εισφορές ζάχαρης), τα αναγραφόμενα ποσά πρέπει να είναι καθαρά ποσά, δηλ. τα ακαθάριστα ποσά μετά την αφαίρεση του 25% για έξοδα είσπραξης.